

Laki ja asetus Pallas–Yllästunturin kansallispuistosta

Annettu Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2004

Laki (1430/2004)

Pallas–Yllästunturin kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Länsi-Lapin edustavimman tunturijakson sekä tähän liittyvien, luonnontilaisina ja erämaisina säilyneiden metsä- ja suoalueiden ja niillä esiintyvien eliölajien suojelemiseksi sekä retkeilyä, tutkimusta ja opetusta varten perustetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Pallas–Yllästunturin kansallispuisto.

2 §

Sijainti ja rajat

Pallas–Yllästunturin kansallispuistoon kuuluu noin 102 000 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Enontekiön, Kittilän, Muonion ja Kolarin kunnissa. Kansallispuiston rajat on merkitty punaisella viivalla tämän lain liitteenä olevaan karttaan.

3 §

Rauhoitussäännökset

Pallas–Yllästunturin kansallispuistoon sovelletaan, mitä luonnonsuojelulain 13–15 §:ssä säädetään rauhoituksesta lukuun ottamatta 14 §:n 1 momentin 8 kohtaa.

4 §

Paikallisten asukkaiden oikeudet

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitettussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä metsästä kotikunnassaan puiston alueella mainitun lainkohdan perusteella. Metsästys ei kuitenkaan ole sallittua tunturien paljakka-alueilla eikä puiston reittien, palvelurakenteiden eikä Ylläksen ja Pallastunturin matkailukeskusten läheisyydessä olevilla alueilla. Metsästykselle sallitut alueet on merkitty rasterilla tämän lain liitteenä olevassa kartassa.

Onkimisesta, pilkkimisestä ja muusta kalastuksesta kansallispuistossa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Pallasjärvässä, Keimiöjärvässä ja Aakenustunturin Pyhäjärvässä ovat myös kalaston hoitoon liittyvät toimenpiteet sallittuja. Kalaston hoidon järjestämisestä määrätään tarkemmin luonnonsuojelulain 19 §:n nojalla laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Kalastus ei kuitenkaan ole sallittua Pallasjärvässä esiintyvän taimenen kutuvesissä, vesissä, joissa on luontainen purotaimenkanta eikä vesissä, jotka ovat tunturinierian esiintymisalueita. Kalastukselta kielletyistä alueista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Poronhoidon harjoittamisesta ja puun ottamisesta kotitarvekäyttöön kansallispuistossa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

LIITE 1. 2(2)

**5 §
Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2005.

Tällä lailla kumotaan lehtojensuojelualueista 27 päivänä toukokuuta 1992 annetun asetuksen (503/1992) 2 §:n 1 momentin 40 kohta.

HE 169/2003
YmVM 17/2004
EV 185/2004

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2004
Tasavallan Presidentti
Tarja Halonen

Ympäristöministeri
Jan-Erik Enestam

Annettu Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2006

Laki (431/2006)

Pallas–Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *lisätään* Pallas–Yllästunturin kansallispuistosta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1430/2004) 4 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

**4 §
Paikallisten asukkaiden oikeudet**

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on Kittilän kunnan Raattaman ja Rauhalan kylissä vakinaisesti asuvilla henkilöillä oikeus 1 momentin mukaisesti metsästää kansallispuiston siinä osassa, joka kuntajaon muuttamisesta Kittilän ja Muonion kuntien välillä annetulla valtioneuvoston päätöksellä (566/2003) on siirretty Kittilän kunnasta Muonion kuntaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2006.

HE 228/2005
YmVM 2/2006
EV 27/2006

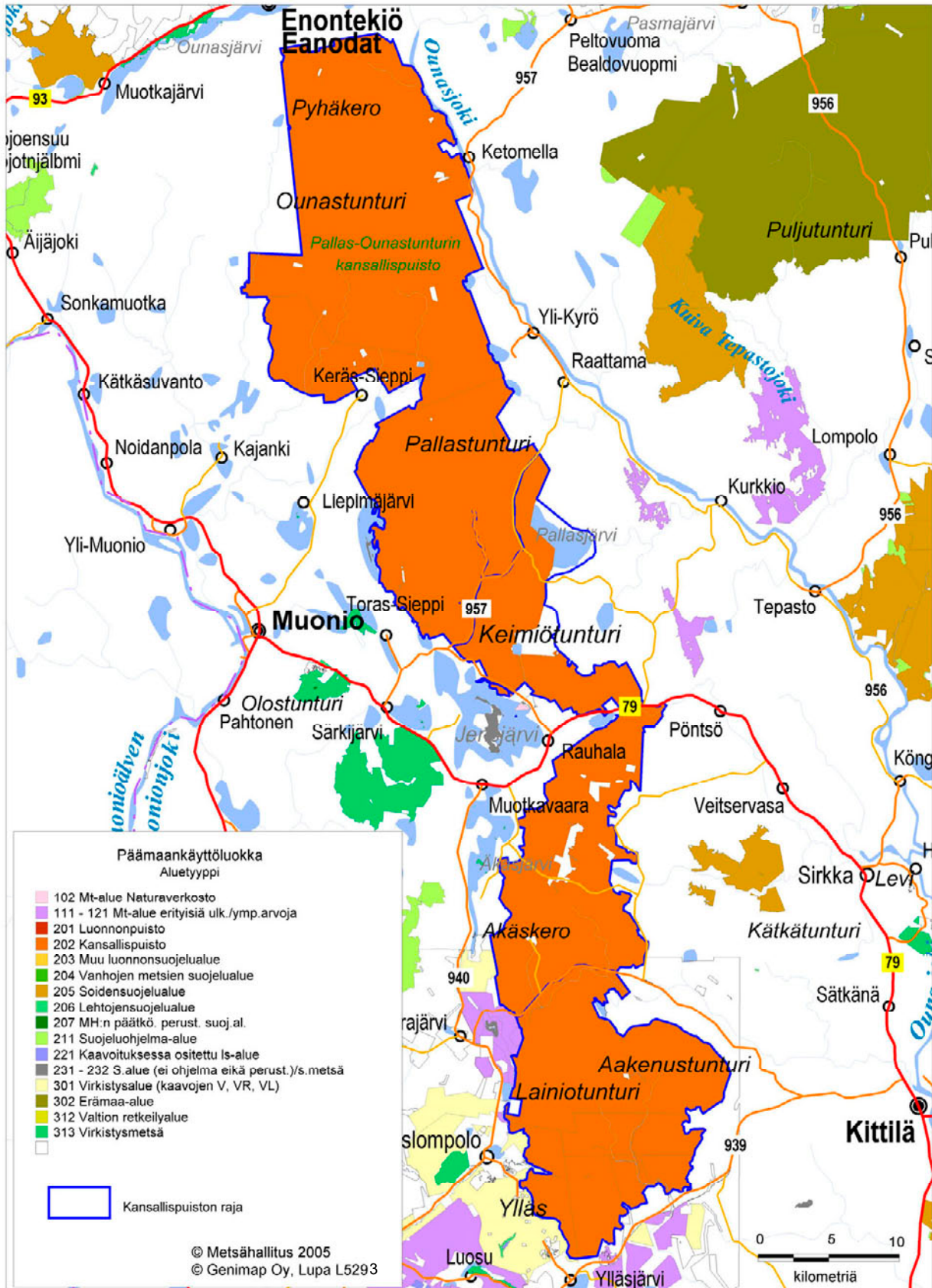
Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti
Tarja Halonen

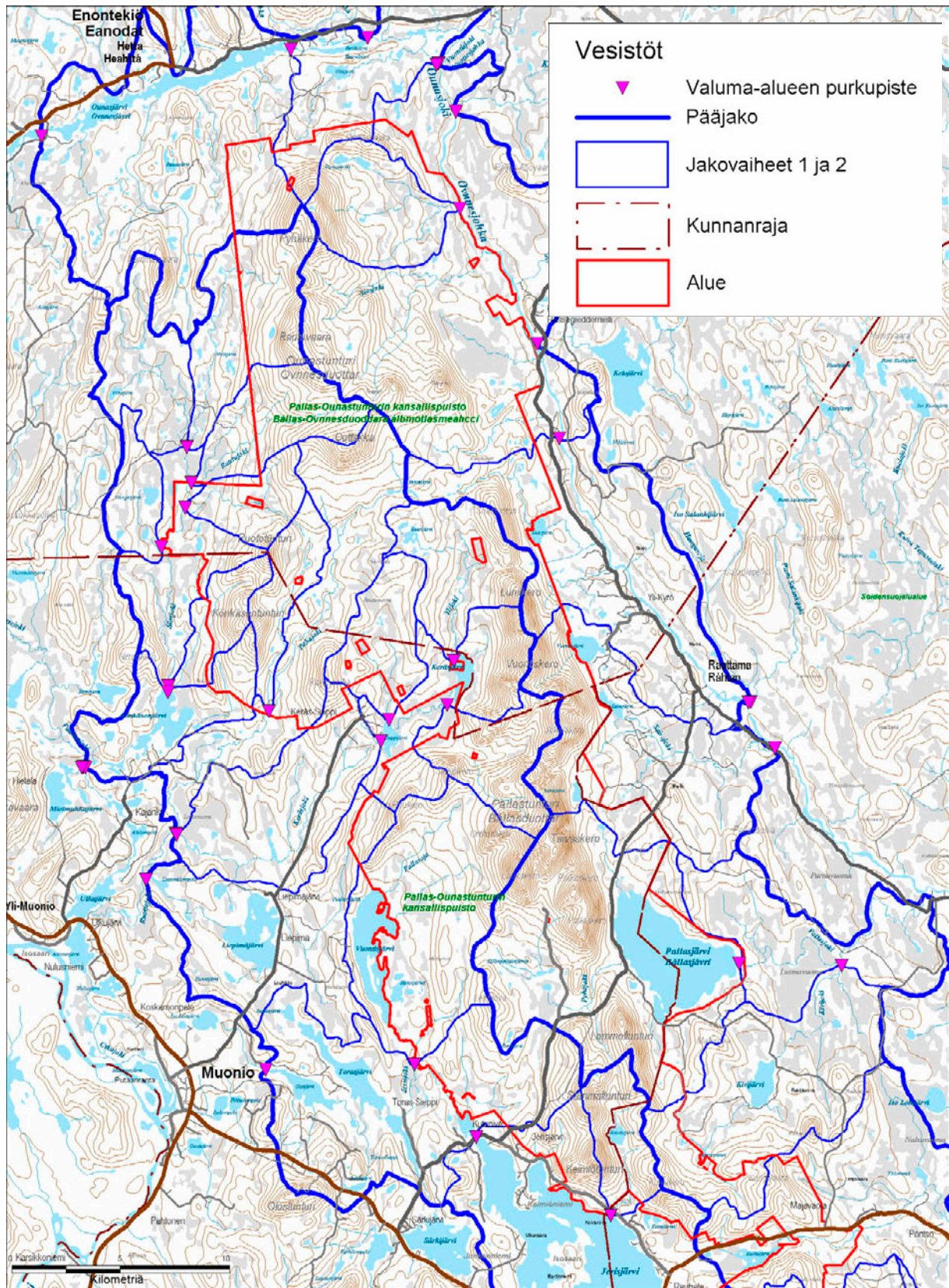
Ympäristöministeri
Jan-Erik Enestam

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston ympäristön päämaankäyttöluokat

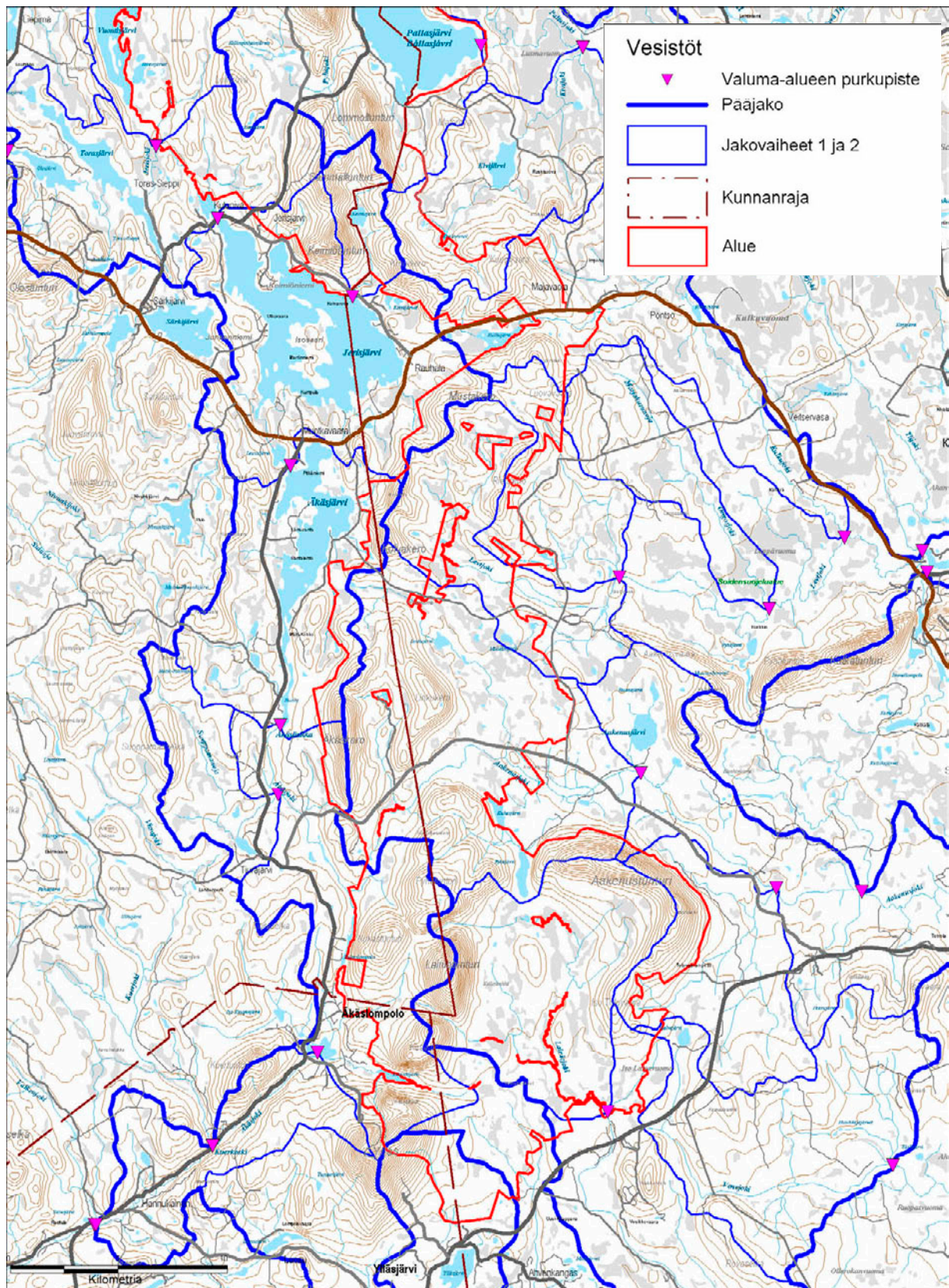
Tornion–Muonionjoen valuma-alueen vedet kuuluvat valti-
neuvoston ehdottamaan Natura 2000 -alueeseen (FI 1301912)

Korkeussuhteet ja pinnanmuodot Pallas–Ounastunturin alueella

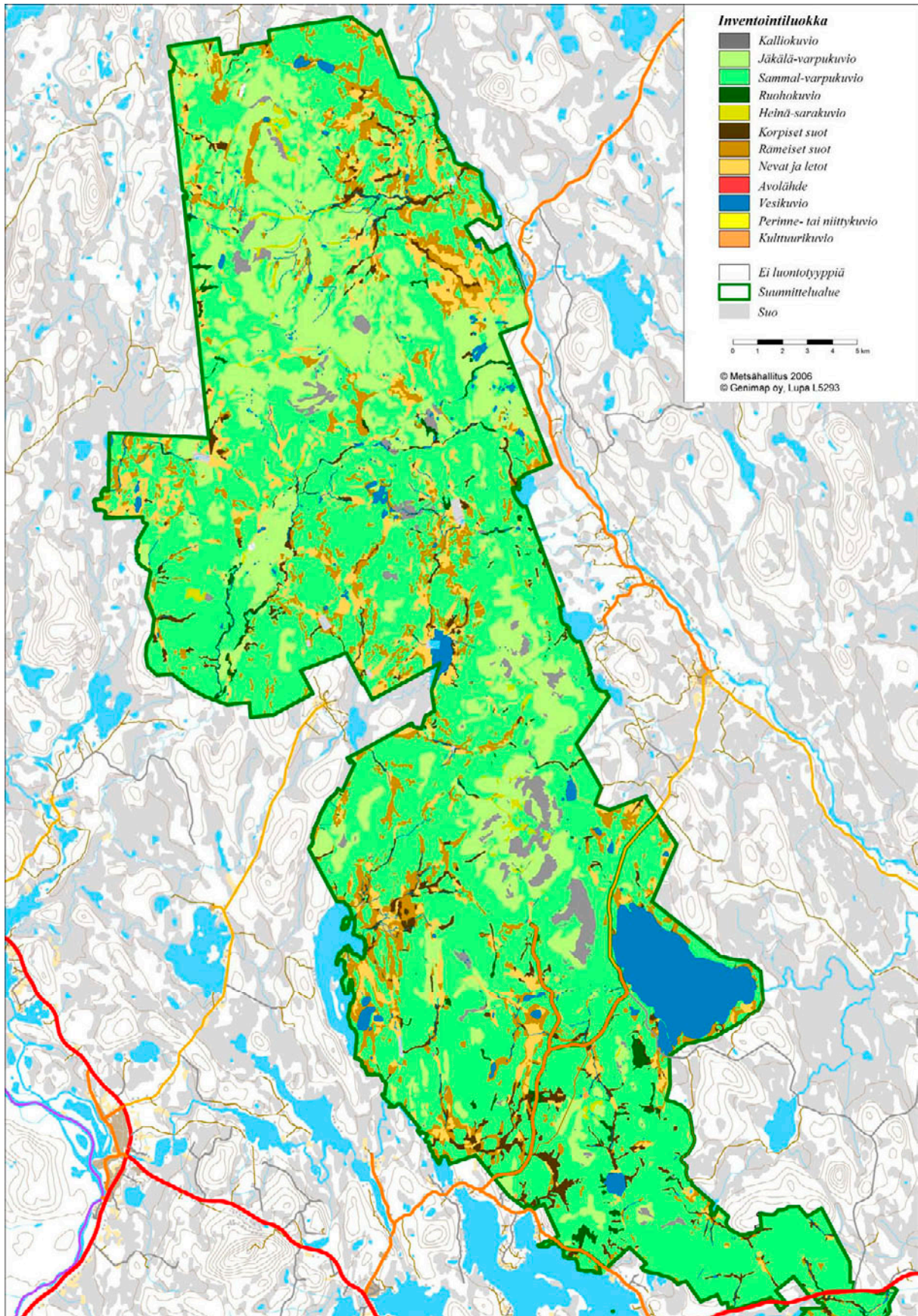

Korkeussuhteet ja pinnanmuodot Ylläs–Aakenustunturin alueella

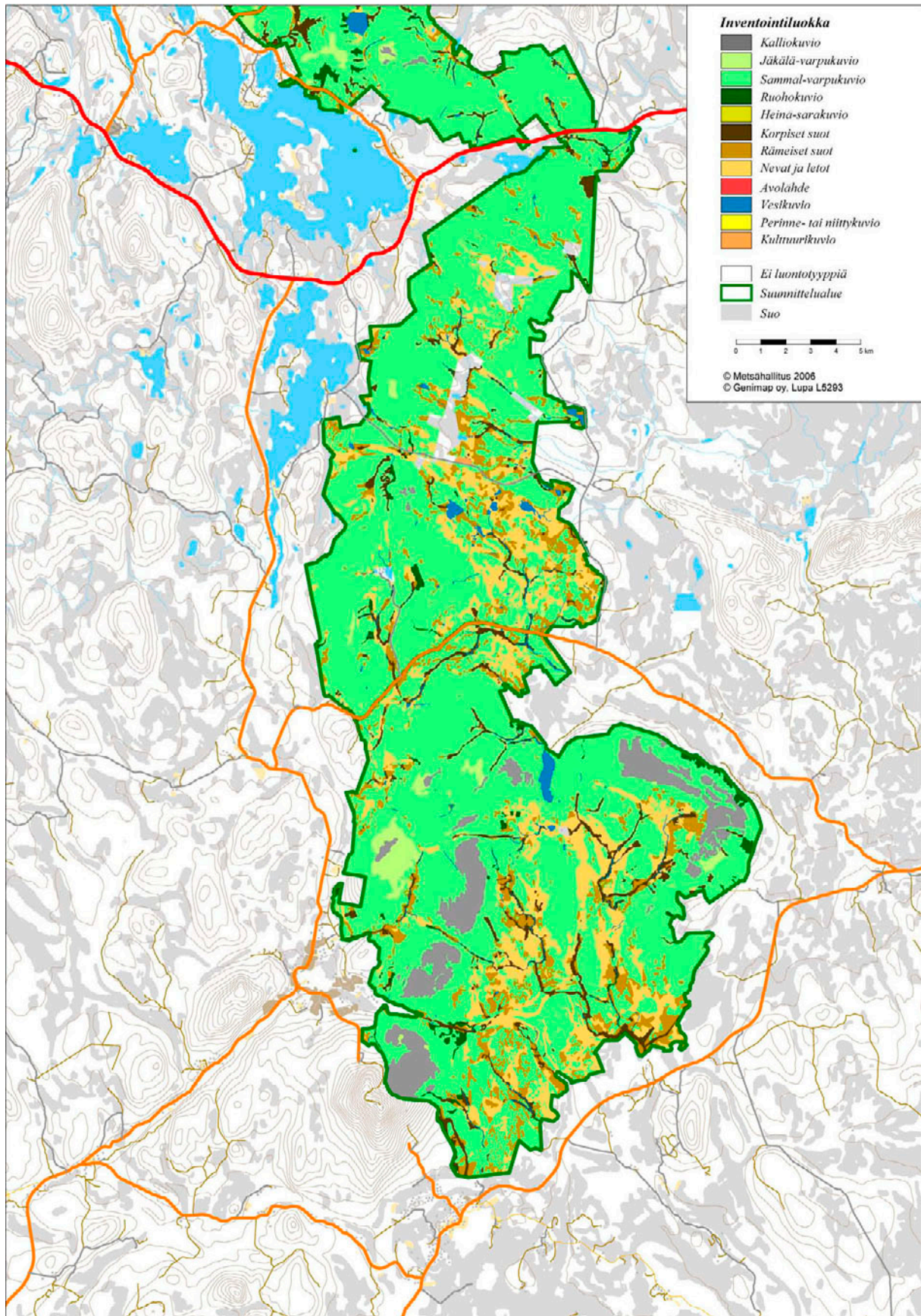

© Metsähallitus 2007, © Genimap Oy, Lupa L5293

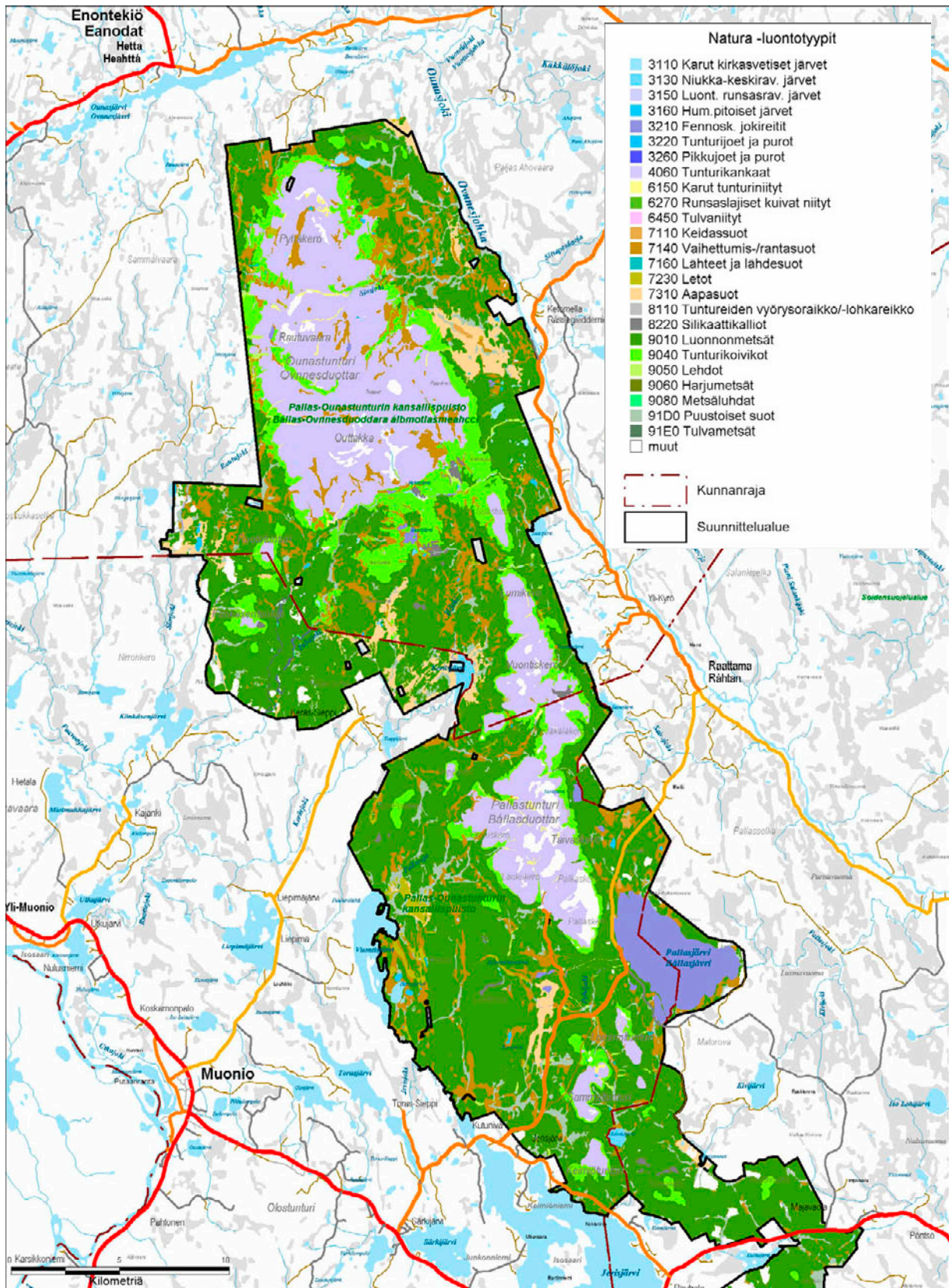
Luontotyytit Pallas–Ounastunturin alueella

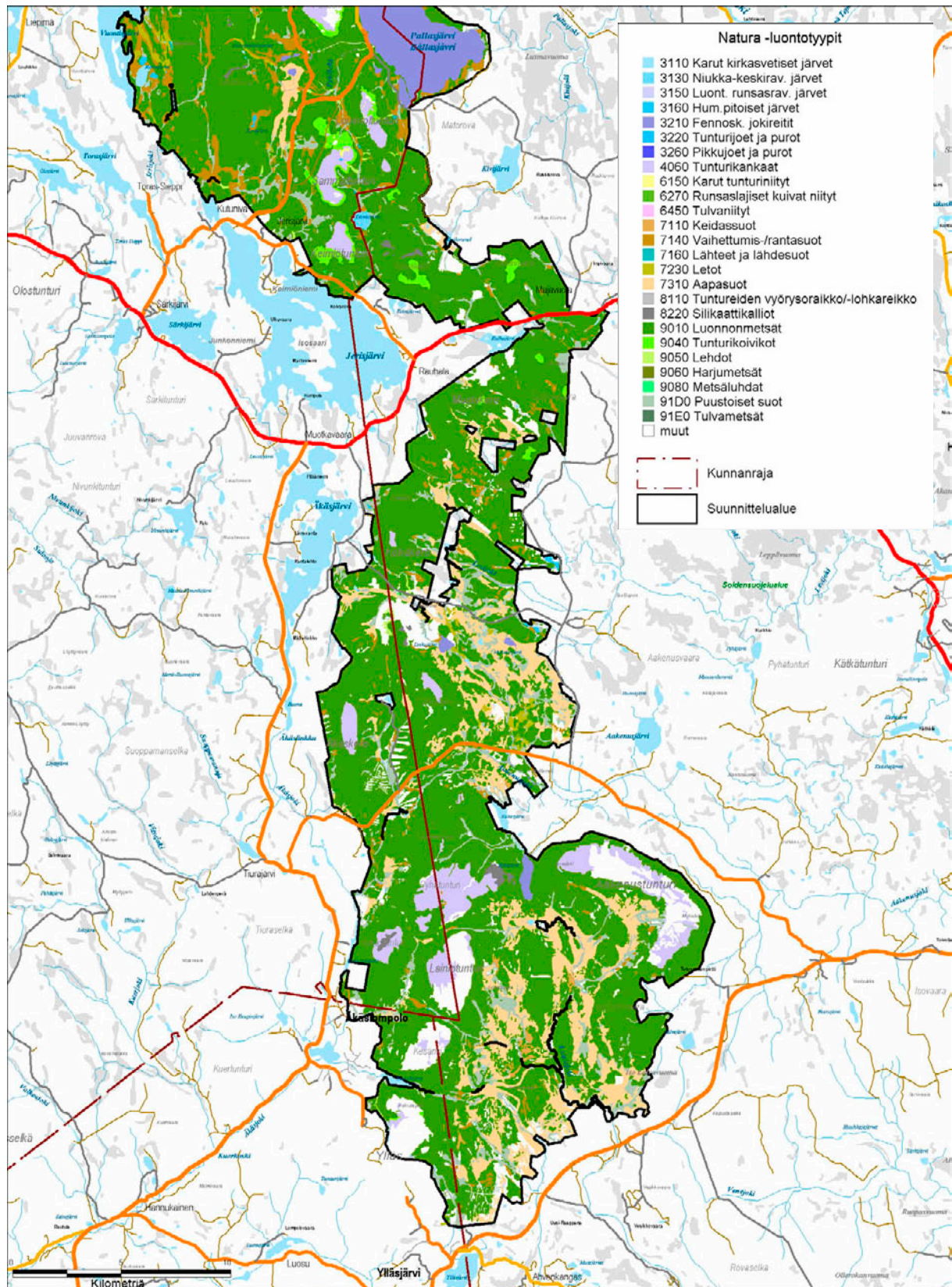
Luontotyytit Ylläs–Aakenustunturin alueella

Natura 2000 -luontotyytit Pallas–Ounastunturin alueella

Natura 2000 -luontotyytit Ylläs–Aakenustunturin alueella

© Metsähallitus 2007, © Genimap Oy, Lupa L5293

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alueella tavatut uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset eliölajit

Kaikki lajit eivät esiinny enää kansallispuiston alueella. Lyhenteet: RE = hävinneet, CR = äärimmäisen uhanalaiset, EN = erittäin uhanalaiset, VU = vaarantuneet, NT = silmälläpidettävät ja LC = valtakunnallisesti elinvoimaiset, mutta alueellisesti uhanalaiset lajit (Rassi ym. 2001, www.ymparisto.fi – alueellinen uhanalaisuusarviointi). RT = alueellisesti uhanalainen, RE = alueellisesti hävinnyt. Alue: 4b = pohjoisboreaalinen Perä-Pohjola, 4c = pohjoisboreaalinen Metsä-Lappi. * = erityisesti suojeltava laji.

NISÄKKÄÄT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Alopex lagopus</i> *	naali*	CR	RE4c
<i>Canis lupus</i>	susi	EN	
<i>Gulo gulo</i>	ahma	EN	
<i>Lutra lutra</i>	saukko	NT	
<i>Lynx lynx</i>	ilves	NT	
<i>Ursus arctos</i>	karhu	NT	

LINNUT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Aythya marila</i>	lapasotka	VU	
<i>Calidris temminckii</i> *	lapinsirri*	VU	
<i>Dendrocopos minor</i>	pikkutikka	VU	
<i>Emberiza hortulana</i>	peltosirkku	VU	
<i>Falco columbarius</i>	ampuhaukka	VU	
<i>Jynx torquilla</i>	käenpiika	VU	
<i>Larus ridibundus</i>	naurulokki	VU	
<i>Phylloscopus collybita</i>	tiiltalti	VU	
<i>Tarsiger cyanurus</i>	sinipyrstö	VU	
<i>Anser fabalis</i>	metsähanhi	NT	
<i>Charadrius morinellus</i>	keräkurmitsa	NT	RT4c
<i>Cinclus cinclus</i>	koskikara	NT	
<i>Circus cyaneus</i>	sinisuohaukka	NT	
<i>Cuculus canorus</i>	käki	NT	
<i>Falco tinnunculus</i>	tuulihaukka	NT	
<i>Gavia stellata</i>	kaakkuri	NT	
<i>Lanius excubitor</i>	isolepinkäinen	NT	
<i>Limicola falcinellus</i>	jänkäsirriäinen	NT	
<i>Limosa lapponica</i>	punakuiri	NT	RT4c
<i>Lullula arborea</i>	kangaskiuru	NT	
<i>Melanitta nigra</i>	mustalintu	NT	RT4b
<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitasku	NT	
<i>Pandion haliaetus</i>	kalasääski (sääksi)	NT	
<i>Parus cinctus</i>	lapintiainen	NT	
<i>Passer domesticus</i>	varpunen	NT	
<i>Perisoreus infaustus</i>	kuukkeli	NT	
<i>Pernis apivorus</i>	mehiläishaukka	NT	
<i>Philomachus pugnax</i>	suokukko	NT	
<i>Picoides tridactylus</i>	pohjantikka	NT	
<i>Picus canus</i>	harmaapäätikka	NT	
<i>Saxicola rubetra</i>	pensastasku	NT	
<i>Sturnus vulgaris</i>	kottarainen	NT	RT4c
<i>Tetrao tetrix</i>	teeri	NT	
<i>Tetrao urogallus</i>	metso	NT	
<i>Turdus torquatus</i>	sepelrastas	NT	RT4b
<i>Anthus trivialis</i>	metsäkirvinen	LC	RT4bc
<i>Apus apus</i>	tervapäsky	LC	RT4bc
<i>Melanitta fusca</i>	pilkkasiipi	LC	RT4c
<i>Parus cristatus</i>	töyhtötiainen	LC	RT4b
<i>Pinicola enucleator</i>	taviokuurna	LC	RT4c
<i>Vanellus vanellus</i>	töyhtöhyppä	LC	RT4bc
7 lajia*, joiden tiedot salassapidettäviä			

KALAT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus
<i>Salmo trutta</i>	taimen	NT
<i>Salvelinus alpinus</i>	nieriä	NT

PERHOSET	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Eupithecia fennoscandica</i> *	tunturipikkumittari*	EN	
<i>Colostygia turbata</i>	pohjanmataramittari	NT	
<i>Eucosma suomiana</i>	suomenpeilikääriäinen	NT	
<i>Xestia borealis</i>	pohjanharmoyökkönen	NT	
<i>Coenonympha pamphilus</i>	keltaniittyperhonen	LC	RT4c
<i>Setina irrorella</i>	pikkusiipi	LC	RE4c

VESIPERHOSET	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus
<i>Limnephilus diphyes</i>	rimpiputkisirvikäs	NT
<i>Limnephilus femoralis</i>	suoputkisirvikäs	NT
<i>Philopotamus montanus</i>	kultaharjakas	NT
<i>Rhyacophila fasciata</i>	purovainokas	NT
<i>Silo pallipes</i>	puroriippasirvikäs	NT
<i>Wormaldia subnigra</i>	sysiharjakas	NT

KOVAKUORIAISET	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Bembidion lapponicum</i>	lapinsilmähyrrä	VU	
<i>Ptilium minutissimus</i>	tarhavakoripsikkä	VU	RE4c
<i>Pytho abieticola</i>	murroskolva	VU	
<i>Atrecus longiceps</i>		NT	
<i>Cercyon emarginatus</i>	salopallovesiäinen	NT	
<i>Cis micans</i>		NT	
<i>Lacon conspersus</i>	häiväpiiloseppä	NT	
<i>Lacon fasciatus</i>	vyöpiiloseppä	NT	
<i>Tetropium aquilonium</i>	pohjankuusijäärä	NT	
<i>Thanatophilus dispar</i>	nystyhaiskiainen	NT	

NILVIÄISET	Uhanalaisuus
1 laji*, jonka tiedot salassapidettäviä	VU

LIITE 6. 3(6)

PUTKILOKASVIT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Botrychium boreale</i>	pohjannoidanlukko	VU	
<i>Botrychium lanceolatum</i>	suikeanoidanlukko	VU	
<i>Calypso bulbosa</i>	neidonkenkä	VU	
<i>Carex viridula</i> var. <i>bergrothii</i>	lettohernesara	VU	
<i>Cypripedium calceolus</i>	tikankontti	VU	
<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>cruenta</i>	veripunakämmekkä	VU	
<i>Dactylorhiza lapponica</i>	lapinkämmekkä	VU	
<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	kaitakämmekkä	VU	
<i>Epipogium aphyllum</i>	metsänemä	VU	
<i>Gentianella tenella</i>	hentokatkero	VU	
<i>Lychnis alpina</i> var. <i>serpentinicola</i> *	serpentiinipikkutervakko*	VU	
<i>Saxifraga hirculus</i>	lettorikko	VU	
<i>Botrychium lunaria</i>	ketonoidanlukko	NT	
<i>Botrychium multifidum</i>	ahonoidanlukko	NT	RT4c
<i>Carex arctogena</i>	tunturinuppisara	NT	RT4c
<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	punakämmekkä	NT	
<i>Eriophorum brachyantherum</i>	himmeävilla	NT	RT4b
<i>Polystichum lonchitis</i>	suippohärkylä	NT	RT4c
<i>Potentilla nivea</i>	pahtahanhikki	NT	RT4c
<i>Antennaria canescens</i>	harmaakissankäpä	LC	RT4c
<i>Athyrium distentifolium</i>	tunturihiirenporras	LC	RT4b
<i>Carex atrata</i>	mustasara	LC	RT4c
<i>Carex bigelowii</i>	tunturisara	LC	RT4b
<i>Carex capitata</i>	nuppisara	LC	RT4bc
<i>Circaea alpina</i>	velholehti	LC	RT4bc
<i>Draba norvegica</i>	kalliokynsimö	LC	RT4c
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri	LC	RT4c
<i>Epilobium lactiflorum</i>	valkohorsma	LC	RE4c
<i>Eriophorum latifolium</i>	lettovilla	LC	RT4c
<i>Galium triflorum</i>	lehtomatara	LC	RT4c
<i>Gentiana nivalis</i>	tunturikatkero	LC	RT4c
<i>Juncus triglumis</i>	kolmikkovihvilä	LC	RT4b
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	kotkansiipi	LC	RT4c
<i>Myosotis decumbens</i>	lapinlemmikki	LC	RT4c
<i>Myriophyllum verticillatum</i>	kiehkuraärviä	LC	RT4c
<i>Poa glauca</i>	pahtanurmikka	LC	RT4b
<i>Potamogeton filiformis</i>	merivita	LC	RT4b
<i>Rhodiola rosea</i>	pohjanruusujuuri	LC	RT4c
<i>Sagina saginoides</i>	tunturihaarikko	LC	RT4c
<i>Salix polaris</i>	napapaju	LC	RT4c
<i>Saxifraga cernua</i>	nuokkurikko	LC	RT4c
<i>Saxifraga stellaris</i>	tähtirikko	LC	RT4c
<i>Stellaria nemorum</i>	lehtotähtimö	LC	RT4c
<i>Thalictrum alpinum</i>	tunturiängelmä	LC	RT4b
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti	LC	RT4c
<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>humifosa</i>	pohjantädyke	LC	RT4b
<i>Viola selkirkii</i>	kaiheorvokki	LC	RT4c

LEHTISAMMALET	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Meesia longiseta</i> *	isonuijasammal*	EN	
<i>Grimmia anodon</i>	kyttyräkivisammal	VU	
<i>Hydrogrimmia mollis</i>	kurkkiosammal	VU	
<i>Plagiothecium platyphyllum</i> *	purolaakasammal*	VU	
<i>Andreaea nivalis</i>	lumikarstasammal	NT	RT4b
<i>Dicranum spadiceum</i>	paljakkakynsisammal	NT	
<i>Diphyscium foliosum</i>	munasammal	NT	RT4c
<i>Ditrichum zonatum</i>	tunturikarvasammal	NT	RT4bc
<i>Encalypta procera</i>	isokellosammal	NT	RT4b
<i>Hygrohypnum molle</i>	lapinpurosammal	NT	RT4b
<i>Lescuraea incurvata</i>	kivikoukerosammal	NT	RT4c
<i>Mnium blyttii</i>	paljakkalehväsammal	NT	RT4c
<i>Palustriella decipiens</i>	pohjanhuuresammal	NT	RT4c
<i>Palustriella falcata</i>	sirppihuuresammal	NT	RT4b
<i>Plagiomnium curvatulum</i>	pohjanisolehväsammal	NT	RT4c
<i>Pseudoleskeella papillosa</i>	pohjanvaskisammal	NT	RT4bc
<i>Arctoa fulvella</i>	paljakkapanasammal	LC	RT4bc
<i>Aulacomnium turgidum</i>	tunturihuopasammal	LC	RT4c
<i>Brachythecium glaciale</i>	tunturisuikerosammal	LC	RT4b
<i>Brachythecium turgidum</i>	kultasuikerosammal	LC	RT4bc
<i>Brachythecium velutinum</i>	sirosuikerosammal	LC	RT4c
<i>Breidleria pratensis</i>	lehtopalmikkosammal	LC	RT4b
<i>Catoscopium nigratum</i>	mustapääsammal	LC	RT4b
<i>Cnestrum schisti</i>	kalliotöppösammal	LC	RT4c
<i>Conostomum tetragonum</i>	särmäsammal	LC	RT4b
<i>Cyrtomnium hymenophylloides</i>	kurulehväsammal	LC	RT4c
<i>Dicranum brevipodium</i>	kalkkikynsisammal	LC	RT4c
<i>Encalypta affinis</i>	idänkelloammal	LC	RT4c
<i>Encalypta brevicolla</i>	pikkukelloammal	LC	RT4c
<i>Encalypta rhaptocarpa</i>	uurrekelloammal	LC	RT4c
<i>Grimmia curvata</i>	tierakivisammal	LC	RT4b
<i>Grimmia incurva</i>	pörrökivisammal	LC	RT4c
<i>Kiaeria glacialis</i>	paljakka-ahmansammal	LC	RT4c
<i>Lescuraea radicata</i>	pohjankoukerosammal	LC	RT4c
<i>Lescuraea saxicola</i>	kalliokoukerosammal	LC	RT4c
<i>Mnium lycopodioides</i>	purolehväsammal	LC	RT4c
<i>Mnium marginatum</i>	kaihelehväsammal	LC	RT4c
<i>Myurella julacea</i>	limisiimasammal	LC	RT4c
<i>Orthotrichum rupestre</i>	kalliohiippasammal	LC	RT4c
<i>Paraleucobryum enerve</i>	tunturiturkkisammal	LC	RT4c
<i>Platydictya jungermannioides</i>	lukinsammal	LC	RT4c
<i>Polytrichastrum sexangulare</i>	tunturikarhunsammal	LC	RT4bc
<i>Pseudoleskeella tectorum</i>	kalliovaskisammal	LC	RT4c
<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	kolokiiltosammal	LC	RE4c
<i>Racomitrium aciculare</i>	purotierasammal	LC	RT4c
<i>Racomitrium sudeticum</i>	tunturitierasammal	LC	RT4bc
<i>Rhabdoweisia fugax</i>	kalliokärpänsammal	LC	RT4c
<i>Schistostega pennata</i>	aarnisammal	LC	RT4b
<i>Tortella fragilis</i>	haprakiertosammal	LC	RT4c

LIITE 6. 5(6)

MAKSASAMMALET	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Cephalozia catenulata*</i>	kantopihtisammal*	RE	
<i>Conocephalum conicum</i>	ruutusammal	VU	
<i>Jungermannia obovata</i>	koskikorvasammal	VU	
<i>Marsupella sphacelata</i>	pohjanpussisammal	VU	
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	kantoraippasammal	NT	RT4bc
<i>Hygropiella laxifolia</i>	mäkäräsammal	NT	RT4c
<i>Jungermannia leiantha</i>	kantokorvasammal	NT	RT4c
<i>Lophozia ascendens</i>	pikkulovisammal	NT	RT4bc
<i>Lophozia gilmanii</i>	tulvalovisammal	NT	
<i>Moerckia blyttii</i>	tunturikehräsammal	NT	RT4c
<i>Riccardia palmata</i>	pikkuliuskasammal	NT	RT4c
<i>Scapania cuspidulicera</i>	pärskekinnassammal	NT	
<i>Scapania paludosa</i>	hetekinnassammal	NT	RT4bc
<i>Scapania uliginosa</i>	tunturikinnassammal	NT	RT4b
<i>Barbilophozia binsteadii</i>	suopykäsammal	LC	RT4c
<i>Calypogeia muelleriana</i>	loukkopaausammal	LC	RT4c
<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	ojakielisammal	LC	RT4c
<i>Geocalyx graveolens</i>	ryytisammal	LC	RT4bc
<i>Gymnomitrium concinatum</i>	tunturihopeasammal	LC	RT4b
<i>Gymnomitrium corallioides</i>	korallihopeasammal	LC	RT4b
<i>Jungermannia exsertifolia</i>	purokorvasammal	LC	RT4c
<i>Lophocolea heterophylla</i>	laholimisammal	LC	RT4c
<i>Kurzia pauciflora</i>	viiksisammal	LC	RT4bc
<i>Marsupella boeckii</i>	tunturipussisammal	LC	RT4bc
<i>Marsupella brevissima</i>	paljakkapussisammal	LC	RT4c
<i>Marsupella condensata</i>	lapinpussisammal	LC	RT4c
<i>Marsupella emarginata</i>	kalliopussisammal	LC	RT4c
<i>Mylia taylorii</i>	kallionäivesammal	LC	RT4c
<i>Riccardia chamedryfolia</i>	luhtaliuskasammal	LC	RT4c

KÄÄVÄKKÄÄT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Amyloporia crassa*</i>	kalkkikäpä*	EN	
<i>Datronia stereoides</i>	pikkukennokääpä	EN	
<i>Skeletocutis borealis</i>	limiludekääpä	EN	
<i>Amylocystis lapponica</i>	pursukääpä	VU	
<i>Antrodia infirma</i>	erakkokääpä	VU	
<i>Antrodia primaeva</i>	kairakääpä	VU	
<i>Antrodia pulvinascens</i>	poimukääpä	VU	
<i>Androdiella citrinella</i>	sitruunakääpä	VU	
<i>Phlebia centrifuga</i>	pohjanrypykkä	VU	
<i>Postia lateritia</i>	hentohaprakääpä	VU	
<i>Protomerulius caryae</i>	rustikka	VU	
<i>Skeletocutis brevispora</i>	lumokääpä	VU	
<i>Skeletocutis lenis</i>	sirppikääpä	VU	
<i>Skeletocutis lilacina</i>	liilakääpä	VU	
<i>Skeletocutis stellae</i>	välkkyludekääpä	VU	
<i>Steccherinum collabens</i>	punakarakääpä	VU	
<i>Anomoporia bombycina</i>	käpäläkääpä	NT	
<i>Antrodia albobrunnea</i>	riekonkääpä	NT	
<i>Crustoderma dryinum</i>	peikonnahka	NT	
<i>Cystostereum murraili</i>	känsäorvakka	NT	
<i>Dichomitus squalens</i>	salokääpä	NT	RT4c
<i>Diplomitoporus crustulinus</i>	lohkokääpä	NT	
<i>Fomitopsis rosea</i>	rusokantokääpä	NT	
<i>Gelatoporia pannocincta</i>	silokääpä	NT	
<i>Gelatoporia subvermispora</i>	karstakääpä	NT	RT4b
<i>Gloeophyllum protractum</i>	liekokääpä	NT	
<i>Haploporus odoros</i>	raidantuoksukääpä	NT	
<i>Kavinia albobiridis</i>	viherkarhikka	NT	
<i>Laurilia sulcata</i>	louhennahka	NT	
<i>Odontidium romellii</i>	mäntyraspikka	NT	
<i>Peniophora septentrionalis</i>	taigaorvakka	NT	
<i>Perenniporia subacida</i>	korkkikerroskääpä	NT	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ruostekääpä	NT	
<i>Phlebia cornea</i>	kelorypykkä	NT	
<i>Postia hibernica</i>	kituhaprakääpä	NT	
<i>Postia septentrionalis</i>	keltahaprakääpä	NT	
<i>Sistotrema alboluteum</i>	kultakurokka	NT	
<i>Sistotrema raduloides</i>	hammaskurokka	NT	
<i>Skeletocutis chrysellae</i>	lamokääpä	NT	
<i>Skeletocutis odora</i>	korpiludekääpä	NT	
<i>Trichaptum laricinum</i>	lapinkynsikääpä	NT	

HELTASIENET JA TATIT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus
<i>Leucopaxillus subzonalis</i>	aurinkomalikka	VU
<i>Hygrophorus gliocyclus</i>	limarengasvahakas	NT

JÄKÄLÄT	Suomenkielinen nimi	Uhanalaisuus	Alue
<i>Collema curtisporum*</i>	pohjanhyttelöjäkälä*	EN	
<i>Leptogium cyanescens</i>	sinikesijäkälä	VU	
<i>Cladonia parasitica</i>	hongantorvijäkälä	NT	
<i>Cyphelium karelicum</i>	aarninokijäkälä	NT	
<i>Lobaria scrobiculata</i>	kalliokeuhkojäkälä	NT	
<i>Parmeliella triptophylla</i>	karstajäkälä	NT	RT4c
<i>Pyrrhospora cinnabarina</i>	punanytyjäkälä	NT	RT4c
<i>Sclerophora coniophaea</i>	härmähuhmarjäkälä	NT	
<i>Lobaria pulmonaria</i>	raidankeuhkojäkälä	LC	RT4c
<i>Pilophorus cereolus</i>	jauhetappijäkälä	LC	RT4c

LIITE 7. 1(1)

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa havaitut EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit

Lintudirektiivin liite I sisältää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto).

Latinankielinen nimi	Suomenkielinen nimi
<i>Aegolius funereus</i>	helmipöllö
<i>Asio flammeus</i>	suopöllö
<i>Bonasa bonasia</i>	pyy
<i>Bubo bubo</i>	huuhkaja
<i>Charadrius morinellus</i>	keräkurmitsa
<i>Circus cyaneus</i>	sinisuohaukka
<i>Cygnus cygnus</i>	laulujoutsen
<i>Dryocopus martius</i>	palokärki
<i>Emberiza hortulana</i>	peltosirkku
<i>Falco columbarius</i>	ampuhaukka
<i>Gavia arctica</i>	kuikka
<i>Gavia stellata</i>	kaakkuri
<i>Glaucidium passerinum</i>	varpuspöllö
<i>Grus grus</i>	kurki
<i>Larus minutus</i>	pikkulokki
<i>Limosa lapponica</i>	punakuiri
<i>Lullula arborea</i>	kangaskiuru
<i>Luscinia svecica svecica</i>	sinirinta
<i>Mergus albellus</i>	uivelo
<i>Pandion haliaetus</i>	kalasääski
<i>Pernis apivorus</i>	mehiläishaukka
<i>Phalaropus lobatus</i>	vesipääsky
<i>Philomachus pugnax</i>	suokukko
<i>Picoides tridactylus</i>	pohjantikka
<i>Picus canus</i>	harmaapäätikka
<i>Pluvialis apricaria</i>	kapustarinta
<i>Podiceps auritus</i>	mustakurkku-uikku
<i>Sterna paradisaea</i>	lapintiira
<i>Strix nebulosa</i>	lapinpöllö
<i>Surnia ulula</i>	hiiripöllö
<i>Tetrao tetrix tetrix</i>	teeri
<i>Tetrao urogallus</i>	metso
<i>Tringa glareola</i>	liro
6 lajia, joiden tiedot salassapidettäviä	

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa esiintyvät EU:n luontodirektiivin liitteen II lajit

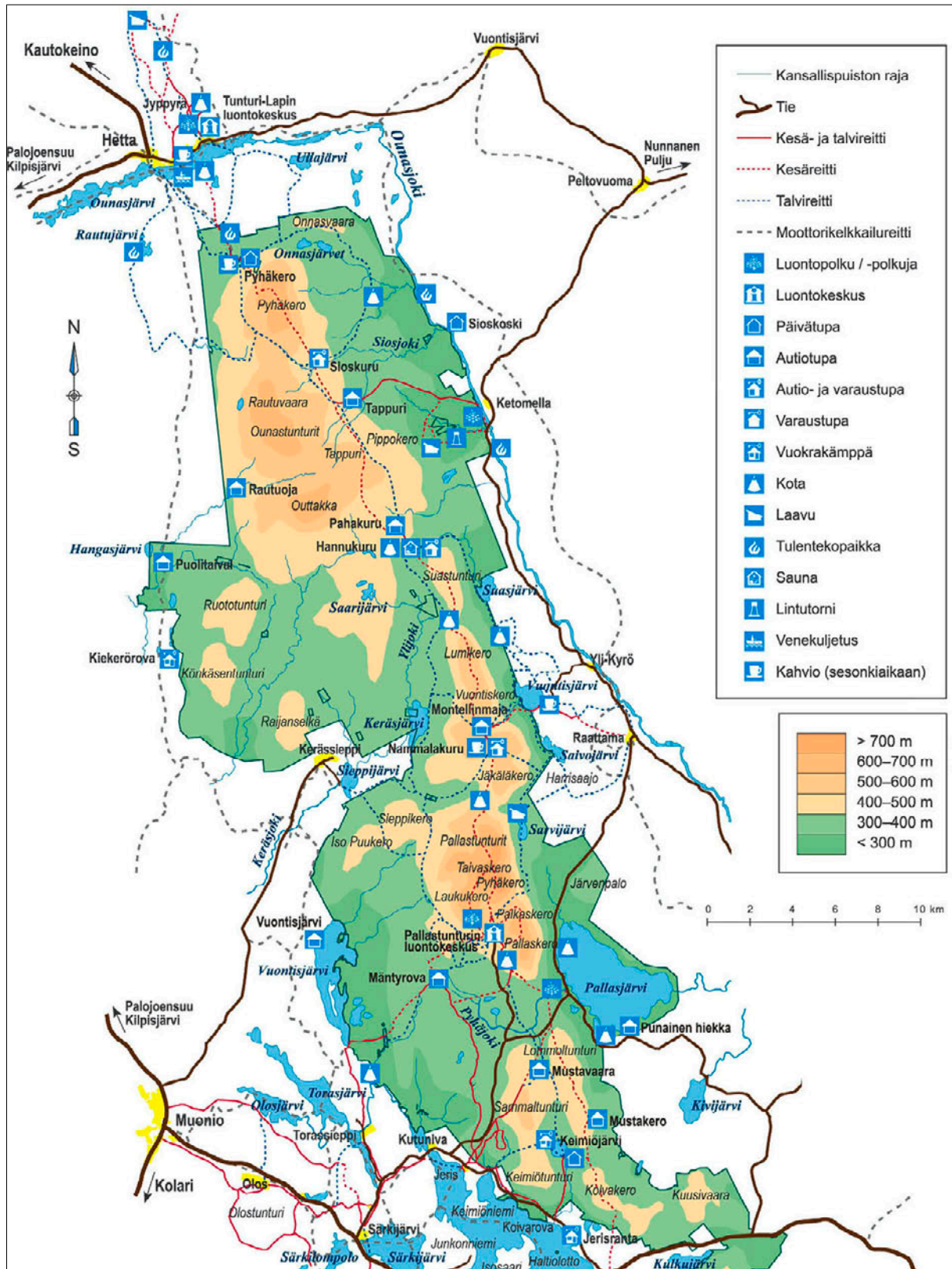
Luontodirektiivin liite II sisältää yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 -verkosto) (www.ymparisto.fi – Suomessa esiintyvät luontodirektiivin II, IV ja V -liitteen lajit).

Latinankielinen nimi	Suomenkielinen nimi
<i>Gulo gulo</i>	ahma
<i>Lutra lutra</i>	saukko
<i>Xestia borealis</i>	pohjanharmoyökkönen
<i>Cypripedium calceolus</i>	tikankontti
<i>Calypso bulbosa</i>	neidonkenkä
<i>Saxifraga hirculus</i>	lettorikko
<i>Ranunculus lapponicus</i>	lapinleinikki
<i>Meesia longiseta</i>	isonuijasammal
1 laji, jonka tiedot salassapidettäviä	

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa tavattavat EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainitsemattomat säännöllisesti esiintyvät tai läpimuuttavat muuttolinnut

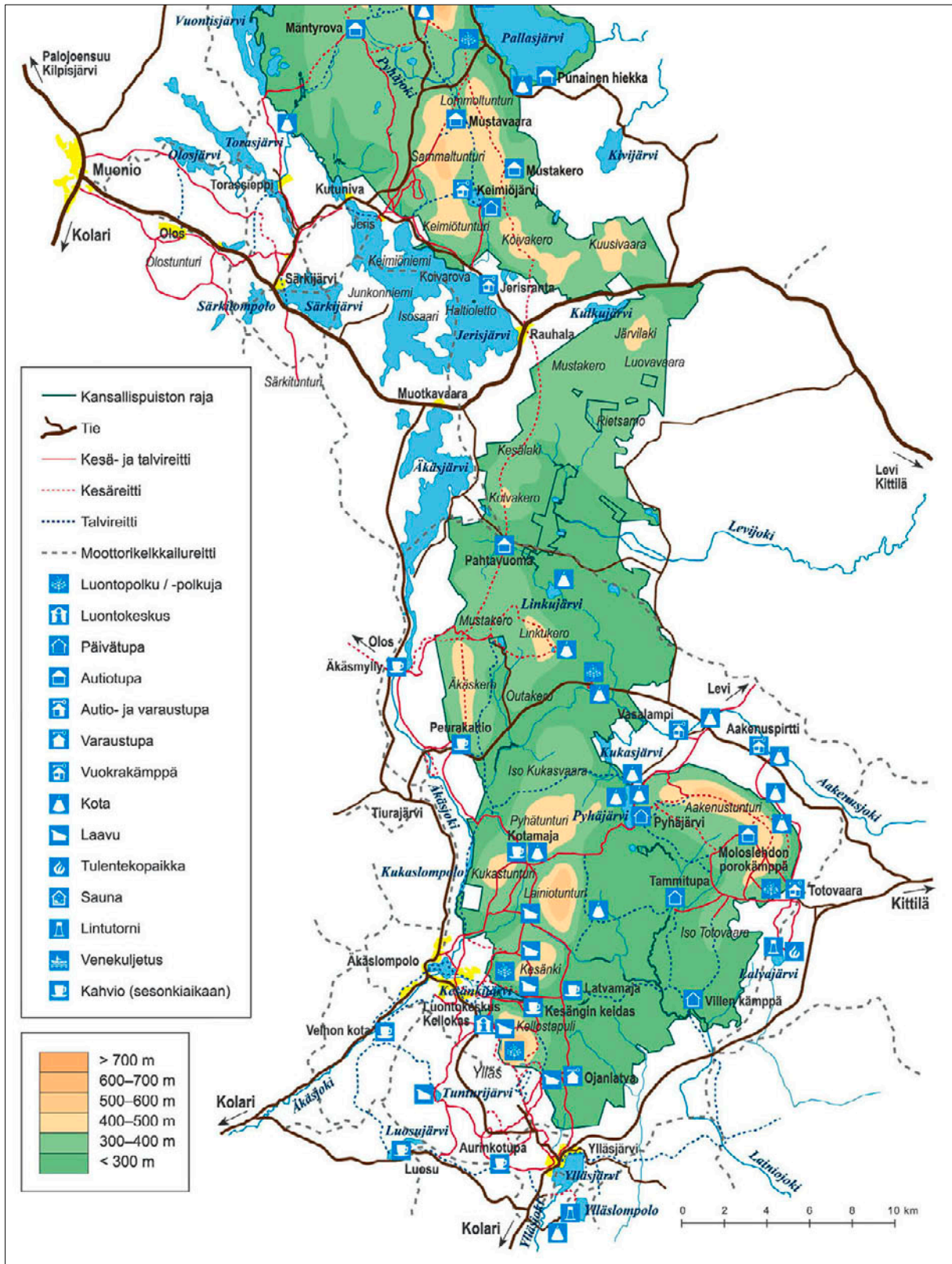
Latinankielinen nimi	Suomenkielinen nimi
<i>Anas acuta</i>	jouhisorsa
<i>Anser fabalis</i>	metsähanhi
<i>Aythya marila</i>	lapasotka
<i>Calidris temminckii</i>	lapinsirri
<i>Cinclus cinclus</i>	koskikara
<i>Eremophila alpestris</i>	tunturikiuru
<i>Falco tinnunculus</i>	tuulihaukka
<i>Larus ridibundus</i>	naurulokki
<i>Limicola falcinellus</i>	jänkäsirriäinen
<i>Lymnocyptes minimus</i>	jänkäkurppa
<i>Melanitta fusca</i>	piikkasiipi
<i>Melanitta nigra</i>	mustalintu
<i>Tarsiger cyanurus</i>	sinipyrstö
<i>Tringa erythropus</i>	mustaviklo
<i>Tringa totanus</i>	punajalkaviklo

Nykyiset tiet, reitit ja palvelurakenteet Pallas–Ounastunturin alueella

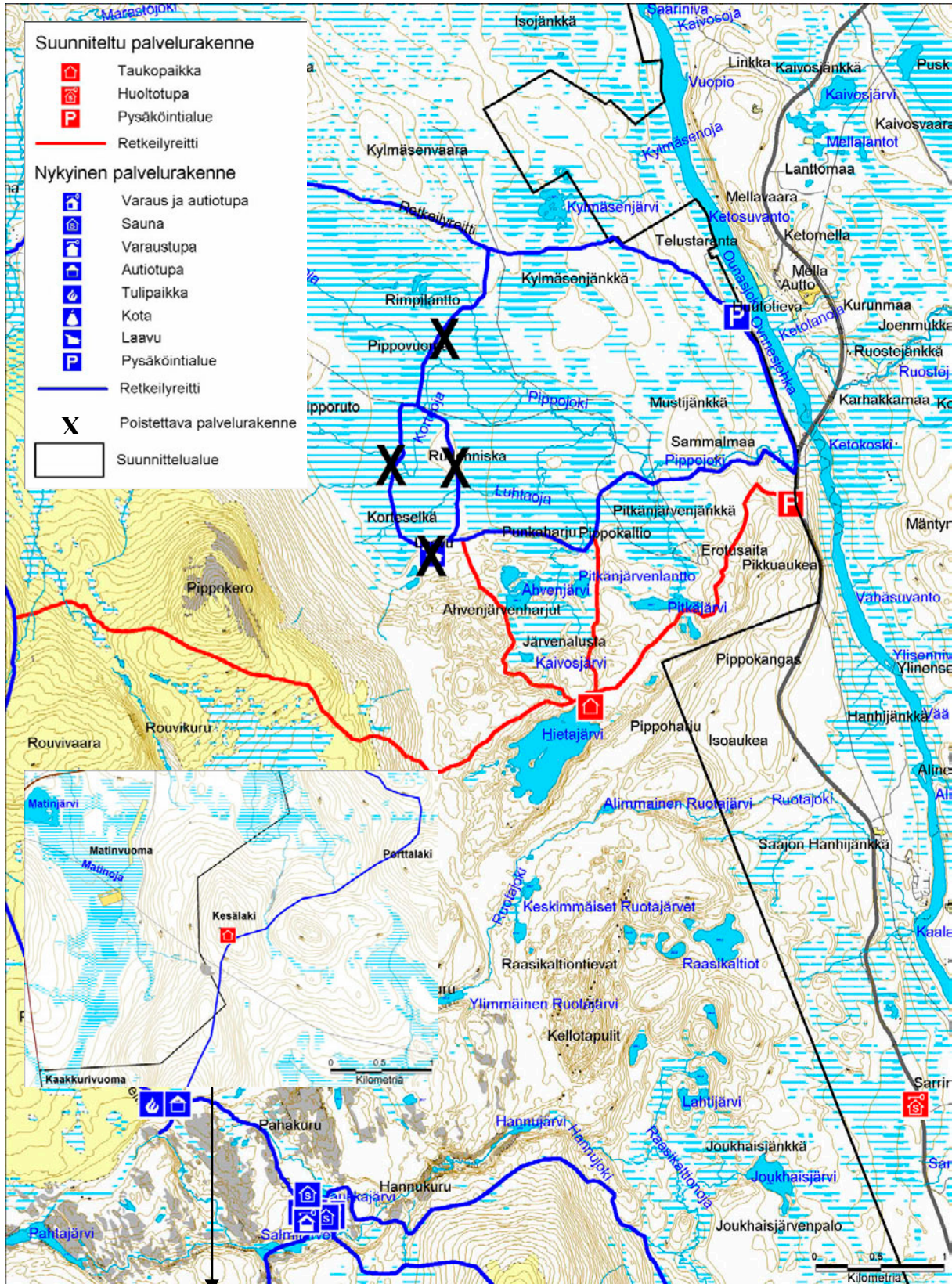
© Metsähallitus 2007, © Genimap Oy, Lupa L5293

Nykyiset tiet, reitit ja palvelurakenteet Ylläs–Aakenustunturin alueella

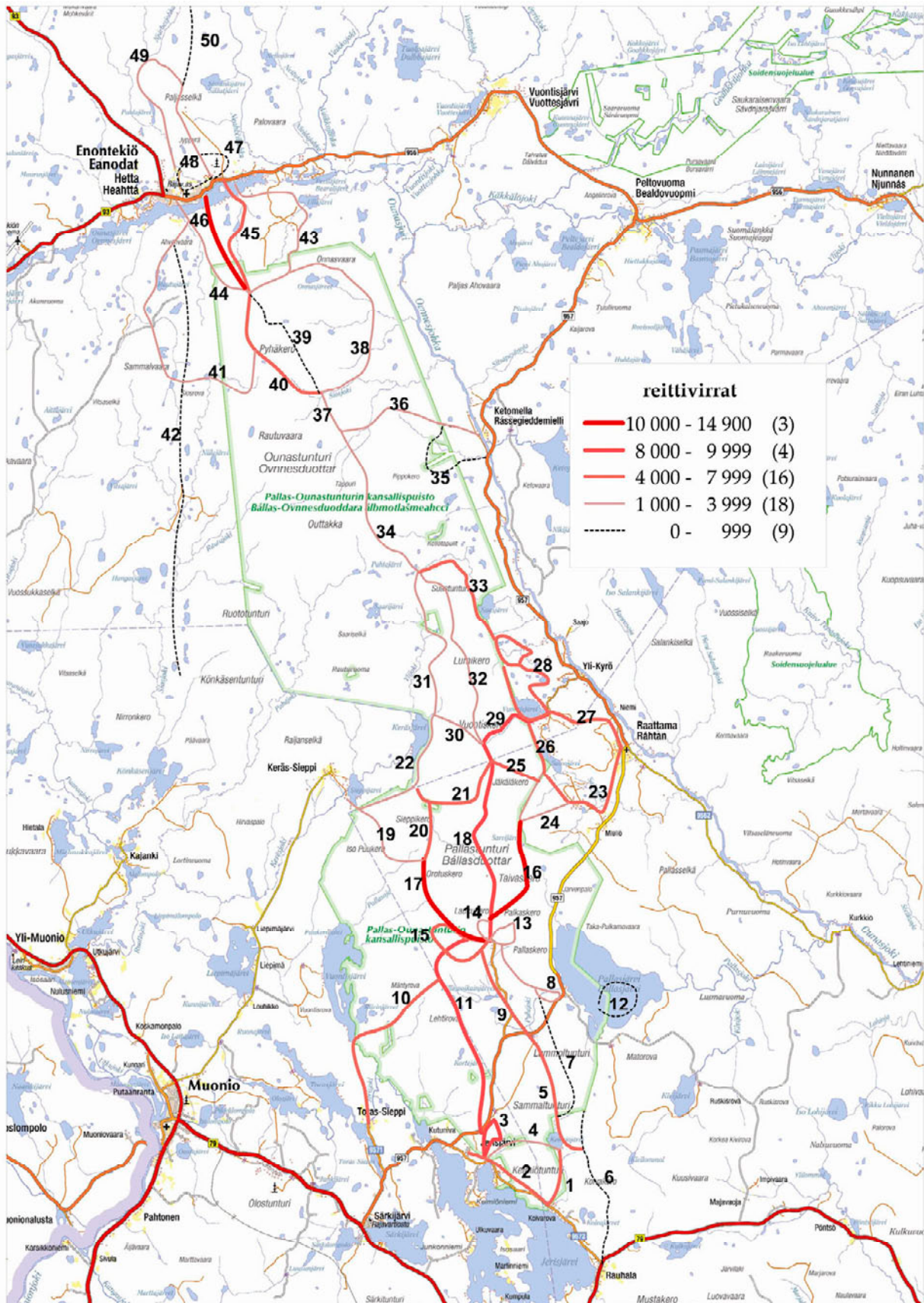

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston suunnitellut uudet palvelurakenteet

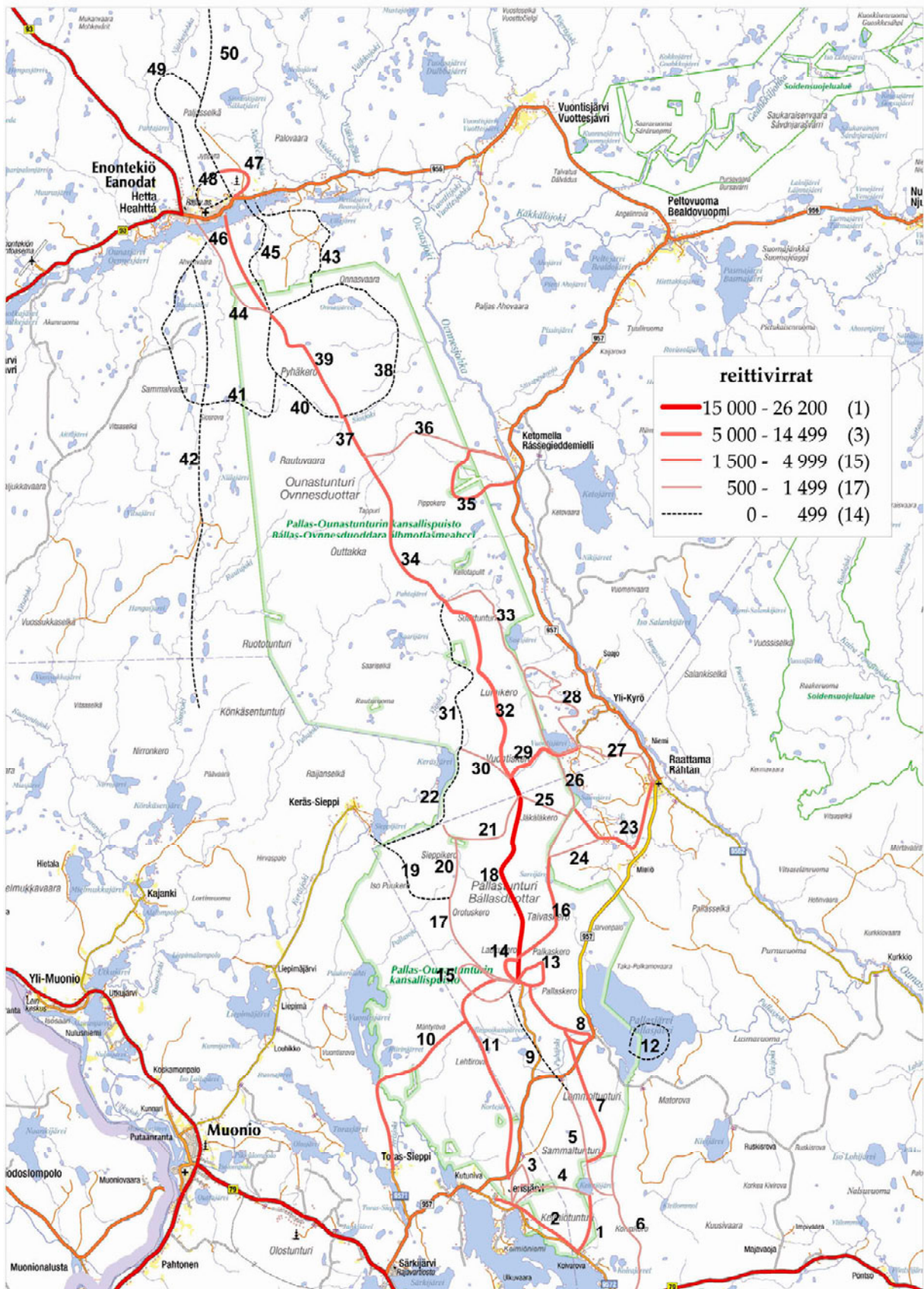
Pippovuomalta Hietajärvelle kaksi vaihtoehtoista reittilinjausta vaativat tarkemman reittisuunnittelun. Pippovuoman keskeltä kulkevat reitit poistetaan käytöstä ja tulipaikka siirretään Hietajärven koillispäähän. © Metsähallitus 2007, © Genimap Oy, Lupa L5293, © Maanmittauslaitos 1/MYY/07.

Pallas–Ounastunturin alueen kävijävirrat reiteittäin talvella 2003

Pallas–Ounastunturin alueen kävijävirit reiteittäin kesällä 2003

© Metsähallitus 2007, © Genimap Oy, Lupa L5293

Saamelaiskäräjien arvio suunnitelman vaikutuksista saamelaiskulttuuriin

S Á M E D I G G I
S Ä M I T I G G E
S Ä Ä ' M T E ' G Ğ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Dnro 613/D.a.6

ARVIO JA LAUSUNTO PALLAS-YLLÄSTUNTURIN KANSALLISPUISTON HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMALUONNOKSESTA 14.6.2005

Luonnoksen valmistumisen jälkeen Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnokseen (jäljempänä hoito- ja käyttösuunnitelma) on joulukuussa 2006 lisätty muun muassa yhdenvertaisuuslakia (21/2004) ja Metsähallituksen yhdenvertaisuussuunnitelmaa koskevia osia lukuun 3.1 Lainsäädännölliset lähtökohdat. Lisäksi kansallispuistoa esittävään karttaan 1 (s. 10) on lisätty saamelaisten kotiseutualueen raja.

1. Saamelaiskäräjät pitää näitä täydennyksiä ja muutoksia perusteltuina. Lisäksi Saamelaiskäräjät esittää, että mahdollisimman moneen maankäyttöä koskevaan karttaan merkittäisiin *saamelaisten kotiseutualueen raja*, koska se erottaa kansallispuiston pohjoisosaan alueen, jonka oikeustila saamelaisten kotiseutualueen osana poikkeaa lainsäädännöllisiltä lähtökohdiltaan muusta kansallispuiston alueesta, mikä luonnoksessakin todetaan (3.1).

2. Suunnitelman lainsäädännöllisiin lähtökohtiin tulisi ottaa myös maininta *Saamelaisten kestävä kehityksen ohjelmasta 2006* siihen liittyvine määräyksineen ja päätöksineen. Pääministeri Matti Vanhasen johdolla toimivan kestävä kehityksen toimikunnan työn puitteissa hyväksyttiin viime keväänä kansallisen kestävä kehityksen strategia: ”*Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisesti kestävä Suomi.*”(VNK:n julkaisusarja 5/2006) Valtioneuvosto teki 14.12.2006 periaatepäätöksen strategian toimeenpanosta.

Strategian osassa 5.1.8 Luonnonvarojen kulttuurinen merkitys (s. 69) todetaan saamelaisten asuvan omalla kotiseutualueellaan jakautuneena kolmeen kieliryhmään. Saamelaisten kulttuurin perustana ovat alkuperäiskansan perinteiset elinkeinot poronhoito, metsästys ja kalastus. Vapaaseen laiduntamiseen perustuva porotalous, jota saamelaisten lisäksi harjoittavat muutkin poronhoitoalueen asukkaat, on pyritty sovittamaan yhteen muiden maankäyttömuotojen, kuten metsätalouden ja matkailun kanssa. Saamelaiskäräjien hyväksymässä uudessa kestävä kehityksen ohjelmassa (2006) esitetään linjauksia mm saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarapolitiikasta ja maankäytön suunnittelusta. Tältä perustalta mm.:

- Kulttuurisen kestävyuden näkökulma ja Saamelaisten kestävä kehityksen linjauksia otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarastrategiaa (2002) päivitettäessä

- Luodaan menettely, jolla Saamelaisten kestävä kehityksen ohjelman linjauksia otetaan huomioon saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarapolitiikassa ja maankäytön suunnittelussa.

3. Suunnitelman vaikutusten arviointiin luvussa 16 tulisi lisätä **kansalliset ja kansainväliset arvioinnit** saamelaisten yhdenvertaisuuden toteutumisen uhista, kestävä kehityksen toteutumisen uhista ja kulttuuristen oikeuksien toteutumisen uhanalaisesta tilasta ja toimenpiteistä uhkien vähentämiseksi tai poistamiseksi.

Saamelaiskäräjät on lakisääteisessä vuoden 2003 kertomuksessaan (Saamelaiskäräjäl 7 §) hallitukselle ja edelleen eduskunnalle tuonut esille oikeudellisesta näkökulmasta alkuperäiskansan eroja verrattuna vähemmistöihin yleensä. Eroina ovat erityisesti alkuperäiskansan historiallinen, nykyaikaan jatkunut erityinen suhde tietyn alueen maahan ja luonnonvaroihin omaleimaisen kulttuurimuotonsa ja elämäntapansa perustana, perinteiset instituutiot kuten kolttasaamelaisten kyläkokous, oikeuksien kollektiivinen kansalle kuuluva luonne ja itsemääräämisoikeus. Vaikka saamelaisten alkuperäiskansan kulttuurimuotoon kuuluvat maankäyttöoikeudet ja itsemääräämisoikeus perustuvat suoraan perustuslakiin, julkinen valta ei saamelaiskäräjien arvion mukaan ota näitä seikkoja riittävästi huomioon, vaan julkinen valta kohtelee saamelaisia lähinnä alueellisenä kielivähemmistönä. (Saamelaiskäräjien kertomus 14.4.2004 vuodelta 2003)

Ympäristöministeriön hallinnonalalla on vuonna 2003 tehty kansallinen kokonaisarvio kestävä kehityksen toteutumisesta. Saamelaisten ekologisesti kestävä kehityksen uhkana arvioissa todettiin mm. maastoliikenteen haitat ja matkailun toimiminen ulkopuolisten yrittäjien ehdoilla. Saamelaisten taloudellisesti turvaton asema perinteisten elinkeinojensa harjoittajina lisää saamelaisyhteisöjen sosiaalista pahoinvointia ja saamelaisten poismuuttoa kotiseutualueeltaan. Näistä lähtökohdista ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävässä kehityksessä on uhkia saamelaisten osalta. Saamelaisten kulttuurisesti kestävä kehitys sisältää kaikki kestävä kehityksen ulottuvuudet eikä saamelainen kulttuuri ole kestävällä pohjalla, jos yksikin näistä muista kestävä kehityksen elementeistä jää toteutumatta. Saamelainen kulttuuri ja siihen sisältyvä perinteinen elämäntapa elävätkin jatkuvan uhan alla. Terveys ja turvallisuus – täysipainoinen kansalaisuus edellyttävätkin arvion mukaan, että saamelaisten asema maahan ja veteen liittyvien oikeuksien osalta tulee järjestää. (Kestävä kehityksen kansallinen kokonaisarvio. Suomen ympäristö 623. Ympäristöministeriö 2003 s. 99–100 ja 150–151)

Suomi ja Ruotsi ovat vuoden 1994 Euroopan unionin liittymissopimuksen osana ottaneet huomioon saamelaisten aseman alkuperäiskansana pöytäkirjalla n:o 3 saamelaisista. Lisäksi Euroopan unioni on vuoden 2000 perusoikeuskirjansa 22 artiklassa sitoutunut kunnioittamaan kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta. EU:n komissio on asettanut riippumattomien asiantuntijain verkoston valvomaan perusoikeuskirjan noudattamista ja raportoimaan vuosittain komissiolle oikeuksien toteutumisesta. Raportissaan vuodelta 2003 asiantuntijat ilmoittivat komissiolle huolensa saamelaisten alkuperäiskansan oikeuksien toteutumisesta maahan ja perinteisiin alueisiin, koska poronhoito, kalastus ja metsästys ovat erittäin tärkeitä saamelaisten kulttuurille ja heidän identiteetilleen alkuperäiskansana. (Syntesis report: Conclusions and recommendations on the situation of fundamental rights in the European union and its member states in 2003. 4 February 2003; Reference CFR-CDF.Conclusions.2003en)

KP-sopimuksen noudattamista valvova YK:n ihmisoikeuskomitea lausui vuonna 2004 Suomen antaman raportin johdosta päätelmissään siitä, miten Suomi on noudattanut yleissopimuksen määräyksiä. Komitea pahoitteli sitä, ettei se ole saanut selvää vastausta saamelaisten oikeuksista alkuperäiskansana (perustuslain 17 artiklan 3 kohta) yleissopimuksen 1 artiklan valossa. Komitea

LIITE 14. 3(3)

toisti huolestuneisuutensa epäonnistumisesta ratkaista kysymys saamelaisten maanomistus-oikeuksista ja niistä monista julkisista ja yksityisistä maankäyttötavoista, jotka vaikuttavat saamelaisten perinteisiin elinkeinoin – erityisesti poronhoitoon – vaarantaen heidän perinteisen kulttuurinsa ja elämäntapansa ja täten heidän identiteettinsä. Komitean mielestä Suomen olisi yhdessä saamelaisten kanssa nopeasti ryhdyttävä päättäväisiin toimiin saadakseen aikaan maa-oikeuskiistassa soveliaan ratkaisun, jossa otetaan riittävällä tavalla huomioon tarve säilyttää saamelaisten identiteetti yleissopimuksen 27 artiklan mukaisesti. Tällä välin komitea pyysi Suomea pidättäytymään kaikista toimista, jotka saattaisivat vaikuttaa kielteisellä tavalla ennakolta saamelaisten maa-oikeuskysymyksen ratkaisemiseen. (Ihmisoikeuskomitean 82. istunto 18. lokakuuta – 5. marraskuuta 2004)

Saamelaisiin kohdistuva syrjintä on vähemmistövaltuutetun toimiston mukaan luonteeltaan rakenteellista ja liittyy saamelaisten maankäytön osalta yleensä ja poronhoidon osalta erikseen lainsäädännön ja hallinnon rakenteisiin. (Riikka Tella: Etnisen syrjinnän vastaisen neuvonnan kehittäminen. Vähemmistövaltuutetun julkaisusarja 1. Vähemmistövaltuutettu. Helsinki 2005 s. 42)

4. Yhteistyötä koskevaan lukuun 14 tulee selvyiden vuoksi **lisätä yhteistyötahoksi Saamelaiskäräjät**, jolla ainoana ulkopuolisena tahona on selkeä lakisääteinen asema arvioitaessa kansallispuiston saamelaisten kotiseutualueita koskevaan osaan kohdistuvia merkittäviä hoito-, käyttö-, vuokraus- ja luovutustoimia tai muita merkittäviä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Viranomaisen lakisääteinen lausunnonpyyntö- ja neuvottelovelvoite on eräiltä osin todettu luvussa 3.1. Koska neuvotteluelvoitteen laiminlyöminen saattaa merkitä hallintotoimen kumoamista hallintotuomioistuimessa, on yhteistyön harjoittaminen Saamelaiskäräjien kanssa jo suunnitteluvaiheessa viranomaisen omankin edun mukaista.

Puheenjohtaja

Pekka Aikio

Lakimiessihteeri

Heikki J. Hyvärinen

(Lausunnosta ja arviosta päätti 29.12.2006 puheenjohtaja Pekka Aikio)

Kooste suunnitelmasta saaduista lausunnoista aihepiireittäin

Lausuntopyyntö lähetettiin 18.8.2005 alla olevalle jakelulistalle ja vastaukset pyydettiin annettaviksi 20.9.2005 mennessä. Lisäksi kommentteja antoivat Muonion kalastusalue, Enontekiön riistanhoitoyhdistys, Ylikyrön kylätoimikunta sekä Kari Autto ja Jyri Hautamäki.

Lausuja	Lausunto annettu
Lapin lääninhallitus	19.09.
Lapin Liitto	05.10.
Enontekiön kunta	13.10.
Muonion kunta	20.09.
Kittilän kunta	19.09.
Kolarin kunta	28.09.
Saamelaiskäräjät	02.01.2007
Paliskuntain yhdistys	20.09.
Näkkälän paliskunta	26.09.
Muonion paliskunta	
Alakylän paliskunta	
Kyrön paliskunta	14.09.
Käsivarren kihlakunta	
Lapin Rajavartiosto	20.09.
Lapin työvoima- ja elinkeinokeskus	26.10.
Museovirasto	30.12.
Suomen ympäristökeskus	
Lapin luonnonsuojelupiiri	
Lapin ympäristökeskus	
Suomen luonnonsuojeluliitto ry	
Lapin riistanhoitopiiri	19.09.
Raattaman osakaskunta	16.09.
Tunturi-Lapin kehitys ry	20.09.
Enontekiön yrittäjäyhdistys	19.09.
Ylläksen matkailuyhdistys	19.09.
Suomen Latu ry	19.09.
Lapland Hotels	
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	19.09.
Metsäntutkimuslaitos (Kolarin tutkimusasema)	12.09.
Metsäntutkimuslaitos (Rovaniemen tutkimusasema)	12.09.
Arktinen keskus (Lapin yliopisto)	
Geologian tutkimuskeskus (Pohjois-Suomen aluetoimisto)	20.09.
Ilmatieteen laitos	
Tiehallinto, Lapin tiepiiri	08.09.

Lapin lääninhallituksen ja Lapin Rajavartioston lausunnoissa todetaan, että suunnitelma-luonnokseen ei ole huomauttamista.

1.1 SUUNNITTELUALUE**Muonion, Kittilän ja Enontekiön kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry**

Suunnitelmassa on turvattava yksityisten ihmisten kansallispuiston alueeseen sisältyvien maiden säilyttäminen heidän omistuksessaan. Kulttuuria tulee käsitellä suunnitelmassa myös elävän kulttuurin näkökulmasta eli että paikalliset asukkaat, jotka omistavat maata puistossa, säilyttävät edelleenkin omistuksensa ja voivat järjestää näille maille ohjattuja matkoja pienryhmille, kuten ovat tähänkin saakka tehneet.

- Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvien kansallispuistojen sisälle jäävien yksityismaiden hankkimisesta valtiolle. Siinä toimitaan LsL 52 §:n mukaisesti. Koska kansallispuisto rajoittaa puiston sisällä sijaitsevien tilojen ja palstojen käyttöä, on valtio velvollinen korvaamaan aiheutuneen haitan hankkimalla maat valtiolle liitettäväksi kansallispuistoon. Yksityismaiden hankkimisen tarve valtiolle todetaan myös hallituksen esityksessä (HE 169/2003). Ohjattujen matkojen järjestämisestä on mahdollista tehdä erikseen sopimus säädösten puitteissa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

1.4 SUUNNITTELUN VAIHEET**Ylikyrön kylätoimikunta**

Ennen toteutusta pitää käydä virallisten, puolueettomien tahojen, päättäjien ja paikallisten asukkaiden kanssa neuvotteluja. Tähän mennessä pidetyt eivät ole olleet meidän mielestämme etumme mukaisia.

- Kansallispuiston perustamislain ja hoito- ja käyttösuunnittelun (hks) valmistelussa on järjestetty lukuisia osallistavan suunnittelun tilaisuuksia. Esitetyt toivomukset on otettu huomioon säännösten sallimissa puitteissa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Enontekiön kunta

Hks:n laatiminen alueelle tarkoittaa käytännössä alueen kaavoittamista. Tässä mielessä kunta katsoo, että se on tullut ohitetuksi oman alueensa maankäytön suunnittelussa eikä ole saanut riittävästi vaikuttaa sisältöön. Kunnalla ei ole ollut edustusta suunnitelman ohjausryhmässä.

- Luonnonsuojelulain mukaisten suojelualueiden suunnittelusta vastaa aluetta hallinnoiva viranomainen. Suunnitelman laadinnassa on pidetty erikseen useita neuvotteluja kunnan edustajien kanssa, ja esille tulleet asiat on huomioitu suunnitelmassa siten kuin säädökset mahdollistavat. Suunnittelulla ei ole ohjausryhmää.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kari Autto

Metsähallitus ei ole huomionnut Ketomellan asukkaiden toivomusta vaan on perustanut Pahakuru–Hannukuru-rajoitusvyöhykkeen. Se estää pääsyn Pahakurulle. Historiatiedoissa ja paikannimistön historiassa alueella on paljon täydennettävää.

- Hyvä kulkureitti on olemassa rajoitusvyöhykkeen vieressä. Metsähallitus voi erityisestä syystä myöntää kulkuluvan rajoitusvyöhykkeelle. Kansallispuisto kerää edelleen historia- ja muita kulttuuritietoja.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

2 LUONTO JA HISTORIA**Geologian Tutkimuskeskus**

Suunnitelmassa on riittävän hyvin otettu huomioon kansallispuiston alueen kallio- perän ja maaperän geologiset erityispiirteet. Suunnitelmaa laadittaessa on käytetty apuna alueelta julkaistua geologista perustietoa, kirjallisuutta, karttoja sekä raportteja. GTK:lla ei ole esittää suunnitelmaan muutoksia.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

3 HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET**Lapin Liitto**

Suunnitelma sisältää paljon tietoa alueesta ja se on tavoitteiltaan ja toimenpiteiltään pääosin erittäin hyvä ja kannatettava kokonaisuus.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

(jatkuu)

**LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON
KESKEINEN SISÄLTÖ**

**MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET
TOIMENPITEET**

3 HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET (jatkoa)**Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry**

Suunnitelman läpi tulee näkyä myös se tosiasia, että kansallispuiston tulee palvella nimensäkin mukaisesti kansaa eikä vain tutkijoita.

- Kansallispuisto on Suomen suosituin puisto, missä suunnitelman mukaisesti noin kolmasosa pinta-alasta on virkistysvyöhykettä palveluvarustuksineen. Rajoitusvyöhykettä puiston alueesta on vain 1 % ja tutkimuksen erityisvyöhykkeitä 15 %, missä liikkumista ei ole rajoitettu.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Kansallispuistolla on tärkeä rooli alkuperäisluonnon säilymisen kannalta koko Luoteis-Fennoskandia ajatellen. Tämä näkökohta on suunnitelmassa hyvin huomioitu. Alueiden käytön vyöhykkeistäminen on pätevästi toteutettu ja hyvin perusteltu.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kolarin kunta

Kehitetään Suomen aktiivisin kansallispuisto, jossa palvellaan paikallisia ihmisiä harrastustoiminnassaan ja elinkeinoja.

- Kansallispuisto on jo nyt Suomen suosituin kansallispuisto käyntikerroilla mitattuna, ja palveluvarustusta kehitetään edelleen.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

3.1 LAINSÄÄDÄNNÖLLISET LÄHTÖKOHDAT**Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry, Lapin Liitto**

Hks:n tulee nojata lain valmistelutöissä ja lain käsittelyssä asetettuihin vaatimuksiin ja turvattuihin oikeuksiin. Kaikki turvatut paikallisten asukkaiden oikeudet pitää kirjoittaa suunnitelmaan näkyviin täsmällisesti ja eritellysti ne oikeudet, jotka eduskunta on päättänyt kansallispuistoalueella olevan. Luonnos ei täytä näitä vaatimuksia.

- Paikallisten ihmisten oikeuksia on esitetty puiston perustamissääöksissä ja valiokuntien mietintöjen mukaisesti puiston käyttöä koskevissa osissa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

4 ALUEIDEN KÄYTÖN VYÖHYKKEET**Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry**

Suunnitelmaan tulee varata monikäyttöalueita, jotka palvelevat paikallisten elinkeinojen kehittämistä Pallaksen ja Pyhäkeron alueella.

- Pallaksen ja Pyhäkeron alueet kuuluvat virkistysvyöhykkeeseen, missä toiminnan kehittäminen on mahdollista säädösten mukaisesti. Pallaksen toimintojen kehittämistä varten on perustettu erillinen hanke.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Lapin Liitto

Pallaksen matkailualueen osalta suunnitelman tavoitteena on, että määrällinen ja laadullinen palvelutaso vastaavat kysyntää suojelutavoitteiden ja kestävä matkailun periaatteiden määrittelemissä puitteissa. Suunnitelmassa tulisi ilmetä, että kulttuurivyöhykkeelle sallitaan myös lisärakentamista.

- Kulttuurivyöhyke on määritelmänsä mukaisesti erityisesti kulttuurivaikutteisten luontotyyppien hoitamiseen luokiteltu. Vyöhykkeellä vallitsevat muutoin virkistysvyöhykkeen säännökset rakentamis- ja kehittämismahdollisuuksineen.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ	MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET TOIMENPITEET
5 LUONNON SUOJELU JA HOITO	
Metsäntutkimuslaitos	
<p>Luonnonhoidossa ja monimuotoisuuden suojelussa tulisi käyttää hyväksi alan tuoreinta tutkimustietoa. Paras tilanne olisi, mikäli Metsähallitus voisi suunnitella luonnonhoitotyötä yhteistyössä tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa, jolloin alueelle voitaisiin räätälöidä omia tutkimushankkeita ja hakea rahoitusta.</p>	<p>- Suojelun ja hoidon suunnittelun avuksi on käynnissä tutkimusyhteistyötä ja verkostoa pyritään laajentamaan, kuten suunnitelmassa esitetään. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
6 KULTTUURIARVOJEN SUOJELU	
Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry	
<p>Suunnitelma perustuu siihen näkemykseen, että kulttuuri muodostuu kulttuuriväyhykkeestä. Kulttuuriväyhykkeeseen tulee lisätä Pyhäkeron matkailumajan rauniot.</p>	<p>- Kulttuuriväyhykkeiden rajaamisen määritelmässä tärkeitä lähtökohtia ovat kulttuurin muovaamien luontotyyppien, rakennusten, rakennelmien tai muinaismuistojen erityishoidon vaatimukset. Pyhäkeron matkailumajan rauniot ovat kulttuurikohde, jonka hoitoa ei ole tarkoitus suunnitella. Raunioiden ympäristössä ei ole kulttuurin muovaamia luontotyyppiejä. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Suunnitelman käsitys kulttuurista ei vastaa biologista monimuotoisuutta koskevaa yleisopin lähtökohtaa, missä paikallisten asukkaiden elämäntapa, elinkeino-oikeudet ja muu elämiseen liittyvä on olennainen osa luonnon biologista monimuotoisuutta. Paikallisen väestön oikeudet on turvattava tasapuolisesti ja samanarvoisesti suojelun tavoitteiden kanssa.</p>	<p>- Suunnitelmassa pyritään korostamaan sitä, että ihmisten vuosittainen vaikutus ilmenee puistossa ja kulttuuriarvoja vaalitaan erityisesti kulttuuriväyhykkeissä. Suunnitelmassa annetaan arvo nykyisinkin harjoitettaville luontaiselinkeinoille osana kulttuurista ulottuvuutta. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Kulttuuriarvojen nykytila -kohdassa korostetaan paikallisen väestön oikeuksia vain historiallisessa merkityksessä. Oikeudet eivät ole poistuneet mihinkään.</p>	<p>- Läpi suunnitelman paikallisväestön oikeuksien ja toimien historiallista taustaa käydään läpi ja todennetut erityisperusteiset nautintaoikeudet ovat edelleen voimassa. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
7 LUONNON KÄYTTÖ	
Muonion ja Enontekiön kunnat, Raattaman osakaskunta, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry	
<p>Perustuslakivaliokunnan lausunto sitoo hks:a ja suunnitelmaa tulee täydentää siten, että siihen lisätään kuhunkin asiakohtaan paikallisten asukkaiden oikeudet osana puistossa tapahtuvaa toimintaa. Oikeudet on säilytettävä kustannuksitta ja lupamenettelyittä täydessä laajuudessa. Tätä suunnitelmaa ei turvaa, vaan siellä on useita kohtia, joissa käytetään ilmaisia ”riittävästi nykyisessä muodossaan” ym. vastaavia tulkinnanvaraisuuksia.</p>	<p>- Paikallisten asukkaiden oikeudet esitellään ao. kohdissa siinä laajuudessaan, kuin se on tähdellistä suunnitelmassa. Tarkemmin asiat tulevat esille yksityiskohtaisissa sopimuksissa ja toimenpidesuunnitelmissa.</p>
7.1 VIRKISTYSKÄYTTÖ	
Metsäntutkimuslaitos	
<p>Alueelle tulisi harkita melututkimuksen tekemistä, jossa kartoitettaisiin puiston melutaso. Puisto voitaisiin väyhykkeistä melutason mukaan ja käyttää apuna matkailullisessa kehittämisessä.</p>	<p>- Kyseistä tutkimusta on suunniteltu tehtäväksi pari vuotta sitten, mutta siitä luovuttiin kustannussyistä. Tutkimus voitaneen toteuttaa tulevaisuudessa, mikäli resursseja saadaan tarkoitukseen. + Lisätään tekstiin maininta.</p>

(jatkuu)

LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ	MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET TOIMENPITEET
7.1 VIRKISTYSKÄYTTÖ (jatkoa)	
Lapin Liitto	
Onko matkailun ja virkistyskäytön kasvu otettu riittävästi huomioon? Vaikka matkailu on todettu alueen keskeiseksi käyttömuodoksi, suunnitelma suhtautuu melko kielteisesti reittien ja niiden palveluvarustuksen lisäämiseen. Riittävätkö reitit, jos viereisten matkailukeskusten vuodepaikkamäärä kasvaa kaksinkertaiseksi?	- Alueella toteutuu lähivuosina huomattavia palveluvarustuksen kehittämishankkeita, joissa on varauduttu kävijämäärän selvään kasvuun sekä ennakoituihin vaikutuksiin reiteillä ja taukopaikoilla suunnitelmakauden aikana. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Kolarin kunta	
Liikuntarajoitteiset tulee huomioida palvelurakenteiden ja reittien suunnittelussa.	- Liikuntarajoitteisten reittejä on jo kehitetty ja toimintaa jatketaan. Tekstissä on maininta asiasta. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Myös alueen ulkopuolella reitistöön kiinteästi liittyvien latukahviloiden tulisi olla luontopalveluiden ja puiston hallinnassa.	- Asiaa selvitetään. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Kolarin kunta ja Ylläksen Matkailuyhdistys ry	
Turvallisuussyistä latupohjia tulee voida kunnostaa (esim. Kesänkijärvi–Latvamaja) ja hoitaa ladut koneellisesti. Tämä on suunnitelmassa hyvin huomioitu.	- Reittien turvallisuutta parannetaan tarpeen ja resurssien mukaan. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Suomen Latu ry	
Suomen Latu ry toteaa suunnitelman olevan varsin hyvin laadittu ja toivoo, että suunnitelman edellyttämät tärkeimmät tavoitteet toteutuvat.	
Virkistyskäytön muodot on huomioitu suunnitelmassa erityisesti majoitusliikkeiden läheisyydessä, jonne uudistaminen ja lisärakentaminen keskittyvät. Maaston kulumisvaurioihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota.	- Erityisesti päiväretkeilyreitit tulee saada hyvään kuntoon kulumisvaurioiden ehkäisemiseksi ja käyttömukavuuden parantamiseksi, jotta kävijät pysyvät poluilla. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Hetta–Pallas-ulkoilureitin opastusta ja viitoitusta tulee suunnitelman mukaisesti kehittää turvallisuuden parantamiseksi.	- Tätä kehitystyötä tehdään määrätietoisesti jo vuonna 2006 suunnitelman mukaisesti. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Liikuntarajoitteisten pääsymahdollisuuksia avotunturi-alueelle toivomme tutkittavan. Venekuljetus, rakennettu reitti Pyhäkeron majalle ja paljakan rajalle sopivat tarkoitukseen. Rajoitettuja kuljetuslupia avotunturiin esimerkiksi ryhmille voitaisiin käyttää tähän tarkoitukseen.	- Pallaksella valmistuu käyttöön liikuntaesteisten reitti avotunturiin vanhan hotellin raunioille asti. Pyhäkeron päivätuvalle on moottorikelkkailu-ura. + Ei muutoksia suunnitelmaan.
Suomen Latu ry, Olostunturin asukasyhdistys ry, kaupunkineuvos Esko Lankila	
Toimenpide-ehdotuksia: Jeriksen ”kuntoladun” Sammaltunturin kohdan kunnostus, vaarallisten porttiratkaisuiden parantaminen, Keimiötunturin–Sammaltunturin reitin merkitseminen maastoon, uusi reitti Keimiöjärveltä Sammaltunturi–Keimiötunturi-reitille, viitoituksen parantamista.	- Latu-uria parannetaan tarpeen mukaan ja portteja kehitetään edelleen. Kesäreittiä Keimiötunturille ja sieltä Sammaltunturille tai Keimiöjärvelle ei perusteta, koska siitä voi aiheutua häiriötä tärkeälle ilmanlaadun ja muulle ympäristön tutkimukselle. Myös maaston kulumisen voimistuiksi. Reitti Koivarovalta Keimiöjärvelle rakennetaan myös kesäreitiksi. + Lisätään maininta uudesta kesäreitistä suunnitelmaan.
Suomen Latu ry	
Hietajärven tulentekopaikka todetaan rakennettavan, mutta sitä ei ole merkitty karttaan. Viitoitus ja paikoitusalue on huomioitava.	- Palveluvarustuskartassa on vain nykytila. Uudet rakenteet sisältyvät laadittavaan luontomatkaileusunnitelmaan. + Ei muutoksia suunnitelmaan.

(jatkuu)

7.1 VIRKISTYSKÄYTTÖ (jatkoa)**Metsähallitus, metsätalous**

Reittiverkoston laajentaminen ja reitistöt pitää keskittää kansallispuiston alueelle. Maastopyöräily, koiravaljakot ja ratsastus ohjataan pääosin puiston ulkopuolelle on liian voimakas ilmaus.

- Kansallispuiston sisällä on paljon reittejä, ja niiden lisääminen aiheuttaisi saatuun hyötyyn nähden uhkaa perustamistavoitteille. Erityisesti mainitut liikkumismuodot aiheuttavat suojelutavoitteille uhkaa, jota vähennetään reittien sijoittamisella puiston ulkopuolelle.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Suomen Latu ry

Tiedotus tärkeää järjestää myös ”jokamiehen tiedotteella”. Järjestyssääntö ei riitä, eikä kaikilla ole internet-yhteyksiä.

- Opastetaulut ovat tässä mielessä olennaisia ja niiden kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Luontokeskukset ovat myös keskeisiä opastuksessa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

7.3 KALASTUS**Raattaman osakaskunta**

Epäselvät kalastusoikeus- ja metsästyoikeusasiat on selvitettävä. Joitakin selvityksiä on aloitettu. Keräsjärvessä kalastuksen ohjeistus on osakaskunnan tehtävä, joten näin on oltava myös Pallasjärvessä.

- Pallasjärven vesipiirirajankäynti on valmistunut vuonna 1931 ja on lainvoimainen. Raattaman osakaskunnan kanssa laaditaan sopimus kalaston hoidosta ja kalastuksen järjestelyistä. Metsästyoikeusasiat eivät kuulu hoito- ja käyttösuunnitteluun. Pallasjärvi kuuluu kokonaisuudessaan valtiolle ja kansallispuistoon. Keräsjärvi on vain osittain valtion vettä ja kansallispuistossa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Pallasjärven taimenkanta on säilynyt elinvoimaisena satoja vuosia, eikä uhanalaislauseketta voi käyttää.

- Pallasjärven taimen on eriytnyt geneettisesti, ja rajautuneen esiintymisalueen vuoksi kannan säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Taimen on Suomen uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävä laji. Pallasjärven taimenkanta on selvästi heikentynyt 1950-luvun tilanteeseen verrattuna.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kittilän ja Enontekiön kunnat, Raattaman osakaskunta, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry

Hks:ssa ei voida lähteä paikallistasolla soveltamaan lainsäädäntöä (kalastus-tavoitteet: ”toimitaan soveltuvin osin kalastuslain ja -asetuksen mukaan”). Tällaiset lauseet on poistettava, ja koska kalastus ja kalastuksen hoito on joissakin vesissä sallittu, on toimittava kaikilta osin kalastuslain ja -asetuksen mukaan.

- Kansallispuiston kalastuksesta säädetään luonnonsuojelulain ja sen perusteella laaditun kansallispuiston perustamislain ja -asetuksen mukaan. Erityislakeina ne antavat reunaehdot kalastuslain soveltamiseen.
+ Tarkennetaan ilmaisua suunnitelmassa.

Muonion kunta, Muonion kalastusalue

Suunnitelmaluonnoksessa on kielletty kymmenien pienvesien kalastuskäyttö ilman lajistolle tai luonnonsuojelulle muutoin esitettyä haittaa; oikeudet on palautettava paikkakuntalaisia koskien niin kuin jo vuoden 1938 säädöksessä on sanottu ja tarkoitettu.

- Eduskunta (YmVM 17/2004) ja valtioneuvosto ovat päättäneet pienvesien suojelusta kansallispuiston perustamissäädöksissä. Niiden käsittely ei kuulu hoito- ja käyttösuunnitteluun. Kansallispuiston sijaintikunnissa on suoritettu loppuun vesipiirirajankäynnit, ja niissä vahvistetut nautinta-oikeudet ovat voimassa myös kansallispuistossa. Rauhoitetuilla pienvesillä ei ole merkitystä luontaiselinkeinojen harjoittamiselle, mutta ne ovat tärkeitä luonnonsuojelun kannalta. Suuressa osassa kansallispuiston vesiä sallitaan onkiminen ja pilkkiminen.

(jatkuu)

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ	MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET TOIMENPITEET
7.3 KALASTUS (jatkoa)	
<p>Kolarin kunta Kehittämistä on tehtävä yhdessä paikallisten kanssa. Ylläksen kalaparatiisihanke sisältää osin puistossa sijaitsevia vesiä, joiden virkistyskäyttömahdollisuus on tärkeää.</p>	<p>- Kansallispuiston perustamissäädösten mukaan Ylläksen alueella olevissa vesissä on onkiminen ja pilkkiminen sallittua, mutta kalaston hoito on kielletty. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL pitää suunnitelmaa kalastuksen osalta pääosin hyvänä. Erityisen painavia syitä suuriin muutoksiin ei ole olemassa kalavesien käytössä, lupakäytännössä eikä erityisperusteisissa kalastusoikeuksissa. Hyvä periaate on asettaa ensisijalle paikallinen väestö ja heidän kalastusmahdollisuutensa. Toimenpiteet kalakantojen hoidon ja kalastuksen järjestämisen osalta ovat aika kunnianhimoiset: Kalastuskiintiöiden määrittäminen edellyttää kalaston ja populaatioiden tilan tuntemista ja valvontaa. Ei ole varmaa, että kalastuksen hoitomaksuilla tätä pystytään järjestämään. Saalis seurannan avulla tämä saattaisi toteutua paljon paremmin.</p>	<p>- Tavoitteet ovat vaativia, mutta mahdollisia. Tulos riippuu käytössä olevista resursseista. Myös saalis seurantaa pyritään järjestämään. Yhteistyö RKTL:n kanssa on toivottavaa. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
7.4 METSÄSTYS	
<p>Enontekiön riistanhoitoyhdistys Enontekiöläisillä paikkakuntalaisilla tulee olla, niillä osin kuin metsästys ei ole kielletty, valtion omistamilla mailla samanlaiset metsästysoikeudet kuin muillakin. Suunnitelmassa on kohdassa metsästys mielestämme sanottu selkeästi paikkakuntalaisten metsästysoikeudet ja niitä on noudatettava tämän suunnitelman mukaisesti ilman erillisiä ohjeistuksia.</p>	<p>+ Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Lapin riistanhoitopiirin ja paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa ennen metsästysrahoitus-alueetta olleessa vetoomuksessa korostettiin, ettei paljakka-alueilla harjoiteta metsästystä, samoin polkujen ja tupien läheisyydessä. Metsästysrahoitusalueella ei ole merkitty maastoon, joten selkeää paljakan ja kasvuston rajaa ei voi maastossa tarkoin paikantaa.</p>	<p>- Metsästysrahoitusalueen raja on selvästi havaittavissa siellä, missä metsänraja erottuu helposti. Loivahkossa maastossa raja ei ole yhtä tarkasti havaittavissa, siksi niissä maastokohdissa tehdään rajamerkintää. Myös muualla, missä raja ei näy selvästi, on tarpeen laittaa ainakin kiintopistemerkkejä. Alkuvaiheessa valvonta on luonteeltaan opastavaa. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Ylikyrön kylätoimikunta Suunnitelmassa rajoitetaan paikallisten elinkeinojen harjoittajien mahdollisuuksia metsästä ja kalastaa puistossa. Suunnitelma on tehty osin väärin ja kuulematta paikallisten todellista kantaa. Metsästyksessä suositussopimusta on käytetty hyväksi väärin, ei niin kuin on ollut elinkeinojen kannalta tärkeää. Rauhoitettuihin järviin ja metsästysalueisiin tulee jättää elinkeinojen harjoittajille kuuluvat oikeudet. Myös maastoliikenneluvat pitää sallia elinkeinojen harjoittajille, ettei tarvitse joka vuosi hakea uusia. Lupien saannin tulisi myös helpottaa.</p>	<p>- Paikallisia asukkaita on kuultu lukuisissa sidosryhmäkokouksissa. Metsästysrahoitusalueen rajauksesta ja kalavesien suojelusta on päätetty eduskunnassa ja valtioneuvostossa. Niistä ei voi säätää hoito- ja käyttösuunnittelun yhteydessä. Suojelluilla vesillä tai metsästysrahoitusalueella ei ole merkitystä luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta. Lupien myöntäminen kuuluu yhteiskunnallisiin hallintopäätöksiin ja niiden käsittelyssä noudatetaan lainsäädäntöä. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL pitää suunnitelmaa metsästyksen osalta hyvänä. Noin kolmasosa puiston pinta-alasta on rauhoitettu, mikä alueen luonne huomioiden on perusteltua. Metsästysrahoitusalueella voi myös olla myönteistä vaikutusta puiston ulkopuolisten alueiden riistakannoille. Riekon ansapyyntin turvaaminen enontekiöläisille on perinteen kunnioittamisen ja jatkumisen kannalta asiallista. Luonnonhoidollisesti on perusteltua suosia ketun, minkin ja supikoiran metsästystä.</p>	<p>+ Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>

(jatkuu)

7.4 METSÄSTYS (jatkoa)**Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos**

Riistakantojen seurannassa pääpaino on riistakolmiolaskennoissa. Kolmioita on tarkoitus laskea vähintään viisi. Riistakolmio-analyseissä on selvinnyt, että 5–7 kolmiota on vähimmäisotos riittävän luotettavien lajikohtaisten tiheyksien ja runsausindeksien laskemiseksi, joten riistakolmiotiheys puistossa on hyvä.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Riistakantojen aidosti kestävä hyödyntämisen kannalta saalis-tiedon täsmällisesti kerääminen on välttämätöntä. Tieto hirvi-saalista kertyy automaattisesti, mutta tarpeellista olisi saada kerätyksi tieto myös kansallispuiston pienriistasaaliista.

- Saalistietoa voidaan hankkia yhteistyössä riistanhoitoyhdistysten kanssa ja kyselytutkimuksilla.
+ Asiasta on jo maininta suunnitelmassa.

Lapin riistanhoitopiiri

Lapin riistanhoitopiirillä ei ole suunnitelmasta tässä vaiheessa erityistä huomautettavaa. Riistanhoitopiiri odottaa, että Metsä-hallitus myöhemmin pitää metsästyksen liittyen edelleen kiinteää yhteyttä alueen riistanhoitoyhdistyksiin.

- Yhteistoimintakokouksia tullaan järjestämään vuosittain.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kolarin kunta

Metsästysrauhitusalue tulee sopia paikallisten kanssa yhdessä paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa.

- Metsästysrauhitusalueesta on säädetty puiston perustamislaissa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

7.5 PORONHOITO**Paliskuntayhdistys**

Reitit ja suunnitelman mukainen tiukka lupapolitiikka ja valvonta maastoliikenteeseen sekä vyöhykejako yhdessä poronhoitolain mukaan toimivan poronhoidon kanssa on positiivista ja tukee elinkeinoa.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Paliskuntayhdistys ja Näkkälän paliskunta

Porotaloudelle tärkeitä rakennelmia on saatava jatkossakin rakentaa kansallispuiston alueelle. Näkkälän paliskunnalla on tarvetta laajentaa paimentopaikkaa Tappurin läheisyydessä Marasto-ojan molemmin puolin 2–3 kämpällä.

- Paimentopaikkojen sijaintia tullaan tarkistamaan ja samassa yhteydessä tarkistetaan lisärakentamisen tarve.
+ Asiasta on jo maininta suunnitelmassa.

Paliskuntayhdistys

Maraston kaarrepaikan läheisyydessä on ollut myös valtion omistama kämpppä, joka on alun perin rakennettu poromiehiä varten reitistä syrjäiselle paikalle. Nykyään enimmäkseen turistien käytössä oleva kämpppä olisi hyvä palauttaa entiseen, alkuperäiseen tarkoitukseensa.

- Valtio olisi rakentanut paliskunnan yhteisen porokämpän Marastoon 1980-luvulla, mutta paliskunta ei sellaista halunnut. Paimentopaikoilla on useita pieniä porokämppejä. Tappurin kämpppä on kansallispuiston autiotupa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Paliskuntayhdistys ja Näkkälän paliskunta

Polttopuiden hakkaaminen ja aitatolppien käyttö tulisi olla luvanvaraisena sallittua niille erikseen osoitetulta paikalta äkillisen tarpeen varalle.

- Poronhoitolain mukaan poltto- ja rakennepuiden otto on sallittu vain metsätalouden maalta osoituksen mukaan. Ympäristövaliokunnan mietinnössä vahvistetaan, ettei puistosta saa hakata eläviä puita. Poronhoitajat kulkevat maastoajoneuvoilla, mikä mahdollistaa tarvepuiden kuljettamisen puiston ulkopuolelta.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

(jatkuu)

**LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON
KESKEINEN SISÄLTÖ**

**MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET
TOIMENPITEET**

7.5 PORONHOITO (jatkoa)**Paliskuntaryhdistys**

Muonion ja Alakylän paliskuntien välisen raja-aidan rakentamiseen pitäisi sisällyttää suunnitelmassa mahdollisuus tarpeen niin vaatiessa.

- Raja-aitojen rakentamisessa noudatetaan poronhoitolakia, eikä niiden suunnittelu kuulu puiston hoito- ja käyttösuunnitteluun.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Vieraslajien leviäminen ja luonnon roskaaminen rehulla haittaavat myös poronhoitoa, mutta suojelulla ei saa kuitenkaan rajoittaa porotalouden toimintaa. Kesäaikainen maastoliikenne on välttämätöntä.

- Puistossa noudatetaan poronhoitolakia, ja haittojen välttämässä on tarpeen hyvä yhteistyö puistohallinnon kanssa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Puistossa on tarpeellista sallia metsästys erikoisluvulla petovahinkojen rajoittamiseksi.

- Petojen metsästyksessä noudatetaan voimassa olevia säännöksiä, joita puisto ei sinänsä rajoita.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Paliskuntaryhdistys ja Kyrön paliskunta

Suunnitelma korostaa liiaksi poron laidunnuksen vaikutusta erityisesti karuilla, kuivilla luontotyypeillä, joilla ilmenee kulumista ja lajiston köyhtymistä. Esimerkiksi Kyrön paliskunnan alueella kansallispuistossa laiduntaa hyvin vähän, noin 100 poroa. Suunnitelmassa voitaisiin esittää totuudenmukaisemmin ja laajemmin näitä kulumisilmiöitä huomioiden esimerkiksi matkailukäytön vaikutuksen laatumien muuttumiseen.

- Koko puisto on porolaidunalueetta. Suojelun kannalta on tarpeen tuoda esiin ongelmia ja uhkia, jotta yhteistyössä voidaan etsiä keinoja niiden vähentämiseksi. Sinänsä Metsähallituksella ei ole hallinnollisia oikeuksia poronhoidon ohjaukseen.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kyrön paliskunta

Kymmenien tuhansien kävijöiden kuluttavaa vaikutusta on mitattu polkujen leveydellä ikään kuin ne todistaisivat virkistyskäytön todellisia vaikutuksia. Pallaksen matkailuhotellin alueella porojen kesäaikainen esiintyminen on asfalttikentän, ei poronhoitajien aiheuttamaa, vaikka paliskuntaa on siitä syyllistetty. Suhteiden vuoksi poroja on siirretty alueelta pois keskellä kesääkin, vaikka se on aiheuttanut sekä eläinsuojelullisia että taloudellisia ongelmia.

- Kävijöiden aiheuttamia ekologisia vaikutuksia seurataan myös monilla muilla mittareilla. Valtaosa kävijöistä käyttää merkittyjä reittejä, joten virkistyskäytön haittavaikutukset poronhoidolle voidaan rajata mahdollisimman vähäisiksi. Suurin osa kansallispuiston alueesta pysyy rauhallisena ja häiriöttömänä porolaitumena. Pallaksen matkailuhotellin piha-alueen poro-ongelmat ovat hotellin ja paliskunnan välinen asia.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

RKTL pitää hyvänä, että poronhoidon edellytykset säilytetään myös tulevaisuudessa noudattamalla poronhoitolakia ja metsälakia suojametsävyöhykkeellä. Suunnitelmaa voidaan muutenkin pitää porotalouden kannalta oikeana.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet ovat hyviä. Porolaidunten kuntoarviointien yhteydessä laiduntietoja on tarkoitus hyödyntää poronhoidon luonnon-suojelullisia vaikutuksia arvioidessa ja seurattaessa.

- RKTL: Vuosina 1995–1996 tehdyn koko poronhoito-alueetta käsittäneen talvilaiduninventoinnin mukaan jäkälälaidunten kunto oli kansallispuiston alueella Alakylän, Muonion ja Näkkälän paliskunnissa huono ja Kyrön paliskunnassa tyydyttävä. Vuosina 1999–2003 uusintainventoinnin tuloksissa Näkkälän paliskunnan alueiden kunto oli kohtalainen. Kesälaidunten kuntoa voidaan pitää kohtalaisena.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

(jatkuu)

LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ	MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET TOIMENPITEET
<p>7.5 PORONHOITO (jatkoa)</p>	
<p>Paliskuntaryhdistys</p>	
<p>Paliskuntaryhdistys katsoo, että hks:ssa on huomioitu paikallisten paliskuntien tarpeet sekä maastoliikenteessä että porotalouden rakenteissa kyseessä olevalla alueella.</p>	<p>+ Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Muu rakentaminen täytyy sovittaa alueelle niin, ettei se häiritse porotaloutta. Paliskuntaryhdistys korostaa neuvotteluvollisuutta valtion maita koskevissa poronhoitoon vaikuttavissa toimenpiteissä.</p>	<p>- Kansallispuiston rakentaminen kohdistuu virkistysvyöhykkeellä oleville taukopaikoille, joiden varustusta kehitetään ja uudistetaan. + Suunnitelmassa on jo maininta neuvotteluvollisuudesta.</p>
<p>Kyrön paliskunta</p>	
<p>Poronhoito, metsästys ja kalastus ovat alueen alkuperäisiä toimintoja. Paikallisten perinteiset oikeudet jäävät suunnitelmassa kutakuinkin entiselleen lukuun ottamatta metsästysrauhitusalueita, jolla oikeudet kaventuvat. Kuntarajan siirto aiheuttaa muutosta oikeuksissa, jotka tulisi suunnitelmassa huomioida korostamalla perinteisten oikeuksien säilyttämistä, ei kotikuntalaisten oikeuksia.</p>	<p>- Kuntarajan siirron aiheuttamiin muutoksiin metsästysoikeuksissa on puututtu vahvistamalla kansallispuiston perustamislain muutos. + Lain mukaiset muutokset on tehty suunnitelmaan.</p>
<p>Porojen ruokintaan viittaavat lausumat tulee poistaa suunnitelmasta, koska Kyrön paliskunnan osalta ruokintaa tarvitaan vain ani harvoin kansallispuistossa. Siellä käytetään tarvittaessa vain paikallista heinää todellisen porojen nälkiintymisen vuoksi. Viittaukset luonnonsuojelulakiin, jätelakiin ja Natura-sääntöksiin ovat hätävarjeluun liioittelua. Poronhoitolaki määrää porojen ruokinnasta aitauksissa ja eläinsuojelulaki muissa eläinten hyvinvointiin kuuluvissa tapauksissa.</p>	<p>- Hks:n tavoitteisiin kuuluu kirjoittaa näkyviin olemassa oleva lainsäädäntö toiminnan periaatteiksi kansallispuistossa. Hyvä yhteistyö paliskuntien ja puistohallinnon kanssa on välttämätöntä haittojen ehkäisemiseksi. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>Kolarin kunta</p>	
<p>Hangasmaan erotuspaikka tulee säilyttää nykyisessä paikassa, mutta Latvavuoman kesäerotuspaikka on huono ratkaisu.</p>	<p>- Suunnitelmassa mainitut kansallispuiston alueella sijaitsevat erotuspaikat ovat toiminnassa aiempien sopimusten mukaisesti eikä niihin esitetä muutoksia. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>
<p>7.7 MAA-AINESTEN OTTO</p>	
<p>Raattaman osakaskunta</p>	
<p>Ylisenpään soranotto-oikeuden kiintiötä pitää voida siirtää tuleville vuosille, jos määrää ei käytetä joka vuonna. Muuten määrä on aivan riittämätön.</p>	<p>- Soran otosta päätetään tapauskohtaisesti erikseen suuntaa-antavan kiintiön mukaan. + Tarkennetaan tekstiä suunnitelmassa.</p>
<p>7.8 PUUSTON KÄYTTÖ</p>	
<p>Metsäntutkimuslaitos</p>	
<p>Hakkaamattoman puskurialueen jättäminen kansallispuistoa ympäröivälle talousmetsäalueelle on kannatettava ajatus. Puskurialue vähentää voimakasta reunavaikutusta.</p>	<p>- Periaate vastaa Natura-sääntöksiä. + Ei muutoksia suunnitelmaan.</p>

(jatkuu)

LAUSUNNON ANTAJA JA LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ**MH:N KOMMENTTI JA MAHDOLLISET TOIMENPITEET****7.8 PUUSTON KÄYTTÖ (jatkoa)****Metsähallitus, metsätalous**

Valtionmailla Is-alueisiin liittyvät hakkuut suunnitellaan yhteistyössä luontopalveluiden kanssa. Erillistä mainintaa suojavyöhykkeestä ei suunnitelmassa tarvita, koska kyseessä on talousmetsäalueen metsien käytön suunnittelu.

-Suunnitelmaan kootaan kansallispuiston toimintaperiaate; hoidon ja käytön kannalta on tarpeellista, että suunnitelmassa on mainittu linjaus, mitä tavoitellaan puiston välittömässä läheisyydessä – vaikka kyseessä onkin talousmetsäalueen metsien käytön suunnittelu, ei puiston suunnittelu. Natura-säännökset edellyttävät varovaisuutta puistoon rajoittuvien metsien käsittelyssä.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

7.9 YRITYSTOIMINTA**Ylläksen Matkailuyhdistys ry**

Hks-luonnos on pääsääntöisesti hyvä. Suunnitelma on kattava ja ottaa huomioon kansallispuiston eri käyttäjäryhmät mukaan lukien yritystoiminnan.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Lapin TE-keskus

Maamme tunnetuimpiin nähtävyyksiin kuuluva Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alue on merkittävä aluetaloudellisesti, ja suunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset tavoitteet ovat realistisia. Aluetta on määrätietoisesti kehitetty, ja kehitystyötä jatketaan Lapin TE-keskuksen toimesta tukemaan alueen matkailullista kehittymistä sekä luonnonsuojelun ja matkailukäytön yhteensovittamista.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Lapin Liitto

Tavoitteeksi on asetettu, että alueelle syntyy uusia yrityksiä ja asiakasmäärä kasvaa. Reittien eriyttäminen edellyttää niiden lisäämistä, mitä suunnitelmassa ei ole esitetty.

- Suunnitelma mahdollistaa palveluvarustuksen kehittämisen mm. yritysasiakkaiden tarpeisiin. Yritysasiakkaiden palveluvarustus sijoitetaan virkistysvyöhykkeelle muun varustuksen läheisyyteen, jolloin uutta reitistöä näitä varten ei rakenneta. Lisäksi yrittäjien kanssa tehdään sopimuksia niiden käyttöön tulevista reiteistä ja palveluvarustuksesta. Tarkempi suunnittelu kuuluu laadittavaan kestävä luontomatkailun suunnitelmaan.
+ Tarkennetaan ilmaisua.

Muonion ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry

Pallaksen nykyiset rinteet ja niiden kehittäminen on mahdollistettava.

- Pallaksen alueen kehittämisestä on perustettu erillinen hanke, missä käsitellään myös laskettelurinteitä. Alueen kehittämisessä on noudatettava maankäyttö- ja rakennuslakia sekä luonnonsuojelulakia kuin myös puiston perustamislakia. Säädöksissä korostuvat luonnonsuojelun lisäksi maisemansuojelun näkökohdat. Hiihtohissit pilaavat maisemaa ja laskettelurinteet kuluttavat kasvillisuutta.
+ Lisätään tarkennus.

Ylläksen Matkailuyhdistys ry

Yritystoiminnan ja jokamieskäytön yhteensovittamiseksi kansallispuistossa pitäisi olla myös pelkästään yrityskäyttöön tarkoitettuja rakenteita, esimerkiksi taukopaikkoja.

- Palveluvarustuksen kehittämisessä huomioidaan yritystoiminnan ja jokamieskäytön yhteensovittamisen haasteet.
+ Tästä on maininta, mutta tarkennetaan ilmaisua. Tarkempi suunnittelu kuuluu laadittavaan kestävä luontomatkailun suunnitelmaan.

7.10 LIIKENNE JA LIIKKUMINEN**Ylläksen Matkailuyhdistys ry**

Ylläksen hiihtokeskustyöt ovat olleet aktiivisesti kehittämässä Suomalaista lumivyöryvaroitussjärjestelmää. Ylläksellä lumiolosuhteiden tutkiminen keskittyy lähinnä vyöryherkälle Kellostapulin pohjoisrinteelle. Turvallisuussyistä hiihtokeskusten on päästävä tarvittaessa esteettömästi liikkumaan kansallispuiston alueella myös moottorikelkoilla lumiolosuhteiden tutkimiseksi.

- Moottorikelkan käyttöön on mahdollista saada lupa.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

(jatkuu)

7.10 LIIKENNE JA LIIKKUMINEN (jatkoa)**Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry, Raattaman osakaskunta**

Tiehallinnon valtion polku ja paikkakuntalaisilla oleva kiinteistöoikeudellinen kulkuoikeus Ylikyröstä Kerässieppiin tulee säilyttää. Kiinteistöoikeudellisesti kulkuoikeudessa ei ole rajoitettu liikkumismuotoa ja suunnitelmaan täytyy lisätä, että paikallisilla asukkailla on kulkuoikeus asioida tunturin yli lumi-peitteiseen aikaan myös moottorikelkoilla. Raattamalaisilla on myös kalastusoikeuksia esim. Keräsjärveen, jonne kulku on turvattava.

- Polku on jalkaisin, ratsain tai polkupyörällä tapahtuvaa liikennettä varten tarkoitettu tie (Asetus yleisistä teistä 482/1957). Polkuun ei ole kytketty sellaisia rasiteoikeuksia, jotka mahdollistaisivat moottoriajoneuvolla ajon, vaan päinvastoin se on kielletty. Osa polusta on erittäin vilkkaassa hiihtokäytössä, jolloin turvallisuusseikatkaan eivät puolla moottorikelkkailua reitillä. Paikallisten asukkaiden mahdollinen kelkkailutarve liittyy virkistyskäyttöön, jota varten seudulla on erinomainen reitistö, ja polun perustamisaikaan verrattuna myös tieverkosto on toimiva. Tiehallinto kunnostaa polun retkeilykäyttöön, minkä jälkeen virallinen polku lakkautetaan ja reitti luovutetaan kansallispuistolle.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry

Moottorikelkkailureitit tulee säilyttää, kuten suunnitelma-luonnoksessa on esitetty.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Muonion, Enontekiön, Kolarin ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry, Ylläksen Matkailuyhdistys ry

Rekikoira- ja vaellusratsastusreittejä koskevan yleissuunnitelman mukaiset reitit tulee sisällyttää hks:an. Lisäksi seutukunnan rekikoira- ja vaellusratsastusreiteille on mahdollistettava muutoinakin pääsy puiston alueelle erityisluvalla. Maastopyöräilylle, koiravaljakoilla ajamiselle ja ratsastamiselle pitää osoittaa reitit, joilla liikkuminen on mahdollista.

- Rekikoira- ja vaellusratsastusreiteistä tehdään tarkempi suunnitelma ja reitit osoitetaan alueen kestävän luontomatkailun suunnitelmassa.
+ Asiasta on maininta suunnitelmassa.

Kolarin kunta, Ylläksen Matkailuyhdistys ry

Uusiin lajeihin, kuten sauvakävelyyn, lumikenkäkävelyyn ym. tulee varautua reittien suunnittelussa.

- Sauvakävelyreittejä perustettiin Ylläksen alueelle vuonna 2006. Reittien kehittäminen on mahdollista virkistysvyöhykkeellä suunnitelman mukaisesti.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Tiehallinto

Lapin tiepiiri on toteuttanut puiston alueella joitakin maisemointihankkeita vuosina 2001–2004. Pallasjärvi–Raattama-tien peruskorjaus on aloitettu vuonna 2005. Tämän yhteydessä maisemoidaan Järvipalon maa-ainesten ottoalue, kuten suunnitelmassa esitetään. Lapin tiepiiri on toteuttanut suunnitelmassa esitetyistä kolmesta uudesta pysäköintipaikasta maantien 957 varrelle Pallasjärven Hirvaslompolon paikan. Lommatunturin ja Mustavaaran pysäköintialueista on olemassa valmiit suunnitelmat ja niiden toteuttamisesta neuvotellaan Raattama–Pallasjärvi-tien peruskorjauksen yhteydessä.

+ Suunnitelman tekstit korjataan nykytilanteen mukaiseksi.

Puiston alueella sijaitsevat Tiehallinnon hallinnoimista valtion poluista no:t 52008 ja 52017. Tiehallinnon tavoitteena on luopua polkujen hallinnasta ja luovuttaa ne Metsähallituksen hallintaan. Ennen luovutusta polut tulisi kuitenkin kunnostaa, kuten mainittu suunnitelmassa. Asian käsittely on kesken.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Suunnitelmassa on esitetty kansallispuiston pohjoisosaan liittyvän Mustavaaran yksityistien muuttamista yleiseksi tieksi. Asian käsittely Tiehallinnossa on kesken, mutta Lapin tiepiiri ei 20.6.2005 Tiehallinnolle antamansa lausunnon mukaan puolla tilatien muuttamista yleiseksi tieksi. Tiepiiri perustelee kantaansa mm. sillä, ettei tien vaikutuspiirissä ole lainkaan vakituista ympärivuotista asutusta eikä Hetan ympäristön yleiskaavassa alueelle ole tulossa asuntoalueita.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

8 LUONTO-OPASTUS**Muonion, Enontekiön ja Kittilän kunnat, Tunturi-Lapin kehitys ry, Enontekiön Yrittäjät ry**

Suunnitelmassa tulee varata mahdollisuus nykyaikaisen korkeatasoisen matkailun ja tiede/opastuskeskuksen sijoittamiseen Pallaksen matkailualueelle. Opasteista puuttuu maininta opastuksesta Enontekiön lentokentälle.

- Pallastunturin luontokeskuksen kehittämistä käsitellään Pallaksen kehittämishankkeessa. Idea on sinänsä hyvä.
+ Maininta kaikkien saapumisalueiden lähestymisopasteista lisätään suunnitelmaan.

Kolarin kunta

Yhtenäiseen opastukseen tulee panostaa ja huomioida ulkomaalaiset.

- Suunnitelmassa kiinnitetään huomiota kaikille kävijöille sopivaan yhtenäiseen opastukseen. Opastuksen kehittäminen aloitetaan vuonna 2006.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

9 TUTKIMUS**Metsäntutkimuslaitos**

Kansallispuisto on tärkeä tutkimusalue myös itse ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten tutkimukselle. Sammaltunturin mittausaseman mittaukset mahdollistavat Metlan ja Ilmatieteen laitoksen kanssa tehtävän tutkimusyhteistyön puistossa. Puisto on tärkeä ja luontainen tutkimusalue Metlalle. Tällä hetkellä Metlan tutkimustoiminta puistossa sisältää useita tutkimusalueita, ja yhteistyötä tutkimustoiminnassa tulee jatkaa ja laajentaa verkostoksi.

- Tutkimustoiminnan verkostoituminen ja kehittäminen on suunnitelman tavoitteissa huomioitu.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Yhteistyö on toiminut hyvin, ja Metsähallituksen tekemät päätökset ja linjaukset puiston käytöstä tutkimustoimintaan niin lupa-asioiden kuin majoitustilojenkin käytön osalta ovat olleet kiitettävän hyviä ja mahdollistaneet puiston hyvän hyödyntämisen Metlan tutkimustoiminnassa.

+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

13.1 JÄTEHUOLTO**Ylikyrön kylätoimikunta**

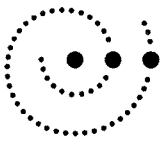
Saasteongelmiin tulee puuttua enemmän. Paikalliset ovat ylpeitä tunturista, mutta suunnitelmassa on puutteita jätehuollossa. Vessat saastuttavat vesiä ja saunoista vedet lasketaan suoraan luontoon.

- Kansallispuiston jätehuoltoa kehitetään jatkuvasti suunnitelman mukaisesti. Alueen käyttövesien laatu analysoidaan riittävän useasti ja tuloksista tiedotetaan kävijöille ja ympäristöviranomaisille kuten tähänkin saakka. Saastuttavaa vaikutusta ei ole todettu seurannassa.
+ Asioista on maininnat suunnitelmassa.

17.1 UHKA-ANALYYSI**Metsäntutkimuslaitos**

Mahdollinen ilmaston muutos ja vaihtuvat ilmastolliset tekijät tulevat epäilemättä vaikuttamaan Natura-luontotyyppeihin ja eläimistöön. Niille ei voida hoidollisin keinoin mitään, joten puiston luonnonhoito tulisi suunnitella siten, että se ei puuttuisi tähän luonnolliseen prosessiin, vaan suhtautuisi siihen neutraalisti.

- Alueen luontoon vaikuttavat kaikki uhat tulee ottaa huomioon suunnitelmassa, jotta voidaan erottaa ihmisen aiheuttamat uhat ja reagoida niihin. Luonnonhoidon toimenpiteet kohdentuvat suunnitelmassa ainoastaan ihmisen aiheuttamiin ongelmiin.
+ Ei muutoksia suunnitelmaan.

Ympäristöministeriön vahvistuskirje 10.1.2008

YM 12/5741/2007

Metsähallitus
PL 94
01301 VANTAA

METSÄHALLITUS

17. 01. 2008

1537 / 623 / 2005

Viite Metsähallituksen kirje Dnro 1537/623/2005/4.10.2007
Hänvisning

Asia PALLAS-YLLÄSTUNTURIN KANSALLISPUISTON HOITO- JA
Ärende KÄYTTÖSUUNNITELMAN VAHVISTAMINEN

Metsähallitus on viitekohdassa mainitulla saatekirjeellään lähettänyt ympäristöministeriölle Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman luonnonsuojelulain (1096/1996) 19 §:n mukaista vahvistamista varten. Suunnitelmasta on luonnosvaiheessa pyydetty tarpeelliset lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelty ministeriölle vahvistettavaksi tulleeseen muotoon. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin.

Metsähallituksen laatima Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on varsin kattava ja monipuolinen asiakirjakokonaisuus. Kansallispuiston hoidolle ja käytölle asetetut tavoitteet ovat sopusoinnussa kansallispuiston perustamistarkoituksen ja puistoa koskevien säädösten velvoitteiden kanssa. Ympäristöministeriö katsoo, että suunnitelma tarjoaa mahdollisuudet kehittää ja kohdentaa esimerkiksi kansallispuiston virkistys- ja luontomatkailukäyttöä siten, että haitat alueen ainutlaatuisimmilla ja herkästi kuluvilla maastokohdilla voidaan rajoittaa mahdollisimman vähäisiksi. Tähän päästään erityisesti kävijöitä opastamalla, reittejä karsimalla ja palveluvarustusta kunnostamalla ja keskittämällä sekä ohjaamalla maastoa eniten kuluttavat toiminnot kansallispuiston ulkopuolelle. Myöhemmin laadittava kestävä luontomatkailun suunnitelma tulee myös olemaan merkittävä kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä linjaava asiakirja. Toimenpidesuunnitelmia laadittaessa ja kansallispuiston tilaa seurattaessa on edelleen tarpeen kiinnittää erityistä huomiota maaston kulumisen estämiseen, mikäli matkailija- ja retkeilijämäärät kasvavat suunnitelmassa esitetyllä tavalla. Tärkeätä on niinkään kehittää yhteistoimintaa eri toimijoiden kanssa kansallispuiston alueella sekä sen ulkopuolella.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetty maankäytön vyöhykejako sekä kansallispuiston luonnon suojelulle ja hoidolle asetetut tavoitteet edistävät kansallispuiston perustamistarkoituksen saavuttamista. Ministeriön mielestä on perusteltua, että kansallispuiston retkeilyreitistöä ja palveluvarustusta ei tässä vaiheessa sanottavasti lisätä, vaan keskitytään nykyisen palveluvarustuksen laadukkaaseen ylläpitoon ja hoitoon.

Pallastunturin matkailualueen kehittäminen on ollut vireillä useita vuosia. Hotelli- ja muun matkailutoiminnan laajentaminen Pallastunturin matkailualueella vaatii poikkeussäännöksen Pallas-Yllästunturin kansallispuistolakiin, jonka nojalla rakentaminen voidaan sallia tietyin, poikkeussäännöksessä ja sen perusteluissa määriteltyin edellytyksin. Ympäristöministeriön tarkoituksena on lähiaikoina valmistella hallituksen esitys kansallispuiston perustamislain muuttamiseksi tältä osin. Lain muutoksen tultua hyväksytyksi Pallastunturin matkailualueen rakentamisen ja muun käytön yksityiskohtainen suunnittelu ja järjestäminen toteutetaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella asemakaavalla. Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on hyvä perusta em. lain muutoksen toimeenpanolle. Tämä edellyttää myös, että hoito- ja käyttösuunnitelman toimeenpanossa Pallastunturin matkailualueen kehittämishanke otetaan riittävästi huomioon ja varaudutaan sekä taloudellisesti että toiminnallisesti hankkeen aiheuttamiin kasvaviin haasteisiin erityisesti retkeily- ja matkailukäytön haittavaikutusten vähentämiseksi ja hallitsemiseksi Pallastuntureiden alueella.

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto kuuluu Suomen Natura 2000 -verkostoon (FI1300101, FI1300618). Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa on arvioitu, että suunnitelman perusteella tehtävät toimenpiteet eivät merkittävästi heikennä Natura 2000-alueen luonnonarvoja, vaikka matkailun lisääntyminen alueella on uhka luonnolle. Se voidaan torjua palveluvarustuksen parantamisella sekä matkailu- ja retkeilykäytön ohjauksella. Ministeriö katsoo, että suunnitelmassa esitetyt arviot hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutuksista Pallas-Yllästunturin kansallispuiston Natura-alueeseen perustuvat riittävään tietoon ja ovat perusteltuja, joten hankkeen vaikutuksia ao. Natura 2000 -alueisiin ei ole ollut tarpeen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Metsähallituksen laatima ehdotus Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaksi täyttää tehtävänsä alueen hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö vahvistaa hoito- ja käyttösuunnitelman Metsähallituksen em. saatekirjeen liitteenä esitetyn suunnitelman mukaisena.

Luonnonsuojelujohtaja

Ilkka Heikkinen

Luonnonsuojeluvalvoja

Pekka Salminen

TIEDOKSI

Lapin ympäristökeskus
Lapin liitto
Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnat
Lapin luonnonsuojelupiiri

Suunnitelman tiivistelmä saameksi

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci dikšun- ja geavahanplána

Álggahus

Suoma álbmotmeahccefierpmádaga goalmmánin stuorámus ja luondduturismaárvvuinnis deháleamos álbmotmeahcci, Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcci, lea Suoma davvi luonddu – vuvddiid, jekkiid, duoddariid ja čázádagaid – seailuma beales oalle mearkkašahti ollisvuohta ja šlájaid ektui mánggaláhkai vearditmeahtun, go dan árvvoštallá riikkaidgaskaččat. Álbmotmeahcci šaddá leat Suoma luondduturismaguovlluin okta daid dovdosepmosiin riikkaidgaskaččat, dannego álbmotmeahci birrasis leat nana turismaguovddázat.

Álbmotmeahcci vuodđuduvvui 1.2.2005 addojuvvon lágain (láhka 1430/2004) ja dat lea 102 233 hektára sturrosaš.

Láhkaásaheami mielde deháleamos ulbmil Bállás–Ylläsduoddara dikšuma ja anu plánemis lea guovllu luondduvidá vuvddiid, jekkiid ja duoddariid luonddudili ja maiddái áitatvuloš šlájaid ja direktiivašlájaid populašuvnnaid eallinnávccalašvuođa seailuheapmi ja buorideapmi. Eará juksanmearit leat suvdinnávccalaš turismageavahusa, meahcceoahpisteami ja birasčuvgehusa ovddideapmi, báikkálaš olbmuid luonddugeavahusa ovddideapmi suvdinnávccalaš anu prinsihpaid vuodul, sámi kultuvrra eavttuid dorvudeapmi heivehemiin eará eanageavahanvugiid nu, ahte kultuvrrain eallima eavttut sihkarastojit álbmotmeahci dan oasis, mii gullá sámiid ruovttuguvlui, ja dutkangeavahusa vejolašvuođaid dorvvasteapmi suodjalanárvvuid vuhtii-váldimiin.

Plána lea ollašuttton oassálasti plánema prinsihpa mielde. Plánas lea figgamuš heivehit oktii guovllu geavahanvugiid nu, ahte guovllu vuodđudanulbmilat juksojuvvojit. Ulbmiliid dehálaš ollašuttinvuohki lea plána avádatjuohku, mainna muddejuvvo oppa guovllu strategalaš eana-geavaheapmi ja guovllu geavaheapmi ja dikšun guhkás boahttevuhiti. Álbmotmeahcci ja dát dikšun- ja geavahanplána ollašuttá suodjalanprográmmaide gullelaš guovlluid lágas ásahuvvon suodjaleami ja Natura 2000 luonddutiippaid ja -šlájaid seailuma guovllus dainna lágiin, ahte dáhkiduvvo guovllu ovdáneapmi luonddudilis nu bures go vejolaš.

Dikšuma ja geavaheami ulbmilat

Álbmotmeahci vuodđudanseadáhusaid, EU direktiivvaid, meahciráđdehuslága ja guovllu ja ei-seváldedoaimma mearrideaddji eará seadáhusaid vuodul meahciráđdehusas lea geatnegasvuohta čuovvovaš doaimmaide, mat stivrejit álbmotmeahci dikšuma ja geavaheami:

- luonddusuodjalanbarggut
- luonddu dili ja dan nuppástusaid čuovvun ja das muitaleapmi
- álbmotmeahci geavaheami ja das dáhpáhuvi nuppástusaid čuovvun ja dain muitaleapmi
- sámi kultuvrra eavttuid dorvvastangeatnegasvuohta heivehemiin eará eanageavahanvugiid nu, ahte kultuvrrain bargama eavttut dorvvastuvvojit álbmotmeahci dan oasis, mii gullá sámiid ruovttuguvlui

- luondduealáhuslága mearridan doaimmat
- luondduturisma ovddideapmi
- luonddu virkkosmahttingeavaheami ja barggolašvuoda dikšumii guoskevaš doaimmat
- oahpisteapmi ja bearráigeahčču
- eatnanlonuheapmi ja eanagávpi; Meahciráddehus oassálastá priváhteatnamiid skáhppomii álbmotmeahci siskkobealde eaktodáhtolaš eatnanlonuhemiiguin dahje eanagávppiiguin.

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci dikšuma ja geavaheami mihttomearit ja ulbmiliid ollašuhhtima guovddášdoaimmat leat:

1. Boreála goahccevuovdeavádaga vuvddiid ja maiddái áhpejekkiid ja alpinalaš duottarluonddu suodjaleapmi

- Luonddutiippaid suodjaleapmi ja guovllu seailuheapmi nu bures go vejolaš luonddudilis ja áidalas meahci lundosažžan
 - Stuorra oassi álbmotmeahcis dollojuvvo aktiivvalaš virkkosmahttingeavaheami ovddideami olggobealde.
 - Eanaš vánddardeaddjit stivrejuvvojit ja oahpistuvvojit áhpásmahttinavádaga bálgáide.
 - Eastaduvvo luonddutiippaid guorban dárkkes doaibmabidjoplánemiin.
 - Veahkkálagaid čanasjoavkkuiguin nannejuvvo fuoddonáliid ja boazoguohtoneatnamiid suvdinnávccalaš geavaheapmi rávvemiin ja bivdoráfáidahttinavádagain.
- Duovddaárvvuid seailuheapmi
 - Duovdatbillisteamit dustejuvvojit dárkkes plánemiin ja eastadeaddji doaibmabijuiguin ja juo billistuvvon duovdagat ovddeštuvvojit.
- Áitatvuloš, EU mielas dehálaš ja guovllu álgoálgosaš šlájaid populašuvnnaid mávssolaš suodjalandási sihkkarastin
 - Čuvvojuvvojit šlájaid populašuvnnaid sturrodat ja dilli ja čadahuvvojit dárbbalaš suodjalan- ja dikšundoaimmat.
- Luonddutiippaid mávssolaš suodjalandási seailuheapmi luondduvidá guovlluin ja buorideapmi guovlluin, mat eai šat nu bures ovddas dihto luonddutiippaid
 - Luoduvuovdedynamihka ádestalli buolláneatnamiid oččodit doaibmabidjoplánaid mielde lagamustá guovlluin, mat šaddet ovddeštuvvot.
 - Nuppástuvvan luonddutiipat ovddeštuvvojit.

2. Suvdinnávddalaš luondduturisma ja -oahpisteami ovddideapmi

- Vánddardeami ja eará iešrádalaš astoáiggejohtima vejolašvuodaid buorideapmi ja ráhkkaneapmi olmmošlogu dovdomas lassáneapmái
 - Ávdin- ja várrenstobuid ja maiddái eará bálvalusráhkadagaid dássi bajiduvvo vástidit álbmotmeahci kvalitehtagáibádusaid.
 - Beavevánddardeami vejolašvuodát buoriduvvojit áhpásmahttinavádagas.
 - Stivrejuvvo luondduturisma fitnodatdoaimma vejolašvuodaid mielde sierra bálvalusráhkadagaide go maid earát geavahit.

LIITE 17. 3(21)

- Meahceoahpisteami ovddideapmi ja -oahpahusa doarjun luonddu suvdinnávccalaš geavaheami ovddideami várás
 - Bajásdollo ja ovddiduvvo áiggedásat ja mihttomearálaš oahpisteapmi.
 - Álbmotmeahci luondduguovddášat viiddiduvvojit ja čájáhusat ođasmahttojit vástidit jearaldaga, doaibmama ja spesiálasuorggi nannema.
 - Addojuvvo doarjja alladásat oahpahusa lágideapmái ovttarádiid oahppolágádusai-guin ja dutkanorganisašuvnnaiguin.
 - Ovddiduvvo oahpistanmateriála luondduturismafitnodatdoalliid atnui heivvolažžan.
- Turismageavaheami ovddideapmi álbmotmeahci vuodđudanulbmiliid mielde
 - Aktiivvalaš doaibma ja geavaheadjit stivrejuvvojit áhpásmahttinavádahkii dađi várás vuogálaččat bajásdollon ja ordnejuvvon bálgáide.
 - Turismageavahusa váikkuhusat čuvvojit ja dain addojuvvo diehtu.
 - Turismafitnodatdoalliiguin dahkkojit soahpamušat, mat sihkkarastet luonddu-turisma fitnodatdoaimma suvdilisvuoda.
 - Álbmotmeahcis čuvvojit Meahciráđdehusa vánddardeami bálvalusrusttegiid huksema ja suvdinnávccalaš luondduturisma prinsihpat.
 - Oassálastojuvvo Bállása turismaguovllu ovddideami stivremii luonddu-suodjalanlága ja álbmotmeahci vuodđudanulbmiliid mielde.
- Bázahusaid ja bázahusčáziid giedahallan ollašuhtho lágálaččat
 - Ruskahis vánddardeapmi ja biobázahusaid giedahallan ovddiduvvojit.

3. Guovllu kulturárvvuid ja -báikkiid gáhtten

- Dikšojuvvojit árbebirrasat, -biotohpat ja visttit.
- Válđojit vuhtii kulturárvvut, mat leat šaddan dálá álbmotmeahci geavaheamis.
- Suodjaluvvojit divrras čuožahagat.

4. Dutkangeavaheami ovddideapmi nu, ahte suodjalanárvvut válđojit vuhtii

- Álbmotmeahci mánggabealát dutkanvejolašvuodát dahkiduvvojit soahpamušaiguin.
- Gárvvistuvvo dutkamušstrategiija ovttarádiid dutkanorganisašuvnnaiguin.
- Bargoveaga dutkančehppodat ja gielladáidu ovddiduvvojit.

5. Luondduealáhusat ja sápmelaččat

- Luondduealáhusaiguin bargama vejolašvuodaid doalaheapmi suvdilis geavaheami vuodđojurdagiid mielde
 - Luondduealáhusaiguin bargama (rievssaha gárdebivdu ja guolásteapmi) suvdilis-vuohta dahkiduvvo soahpamušaiguin, plánaiguin ja riehta meroštallon lohpe-vuogádagain.
- Boazodoalu doaibmanvejolašvuodaid bisuheapmi
 - Eanaš oassi álbmotmeahcis lea boaittoavádat.
 - Guhtoneatnamiid suvdilis geavaheapmi ovddiduvvo.
 - Ovddiduvvo boazodoalu sihkkarasti plánaid gárvvisteapmi searválága.
- Álbmotmeahci geavaheami plánemis ja oahpisteamis válđojit vuhtii sámi kultuvrra sier-ranas bealit
 - Duottar-Sámi luondduguovddáša viiddidanoassái ceggejuvvo čájáhus, mii muitala Eanodaga sápmelašvuodas.
 - Álbmotmeahci Eanodaga beale oasis oahpisteami oktan váldoulbmilin lea sámi kultuvra.

Eatnamiid geavaheami avádagat

Avádatjuoguin muddejuvvo oppa guovllu strategalaš eanangeavaheapmi ja dikšun guhkás boaht-tevuhtii (gárta 2a ja 2b). Avádatjuogu ulbmilin lea sihkkarastit luonddudili seailuma nu bures go vejolaš, sierra geavahanvugiid oktiiheiveheami, luonddu dutkananu vejolašvuodaid bisuheami ja olbmo doaibmamis šaddi vahágiid geahpedeami guhkes áigegaskkain. Avádatjuogus beroškeahtá lea boazodoallobargguid gáibidan johtin lobálaš juohke sajis álbmotmeahcis daid eavttuid mielde, maid boazodoalloláhka ja meahcejohtalusseadáhusat mearridit.

Boaittoavádat

Viehka viiddis ollislaš jeagge- ja vuovdeguovllut, mat leat nu buorre luonddudilis go vejolaš, hábmeyt boaittoavádaga (67 840 ha, 66,1 % álbmotmeahci ollesviidodagas). Boaittoavádat juohkášuvvá guovtte vuolleavádahkii geavaheami stivrema várás. Vuolleavádagat leat meahceguovloavádat ja sierranasavádat.

Meahceguovloavádat

Viehka viiddis oppalaš jeagge- ja vuovdeguovllut, mat galget bisuhuvvot luonddudilis nu bures go vejolaš, hábmeyt meahceguovloavádaga (52 260 ha, 51,1 % álbmotmeahci ollesviidodagas). Meahceguovloavádagas sáhttet leat unnánaš johtolagat ja bálvalusrusttegat. Avádagas lea lohpi iešrádáláččat johtit, gohttensaji oažžu friddja välljet ja dolastallat čázádaga lahka dainna lágiin, go buollin- ja gádjundoibmii guoskevaš láhka (559/1975) gáibida. Boaldinmuorran oažžu geavahit ovssiid ja rissiid, mat gávdnojit eatnamis. Meahceguovloavádaga vuoinnastansajiid ja ávdinstobuid birrasis ovtta kilomehtera siste ii oáččo cahkkehit sajušdola eará go dan várás fuolahuvvon dolastallansajiin. Avádahkii eai dábálaččat lasihuvvo ráhkadagat dahje bálgát, mat bálvalit vánddardeami. Ráhkadagaid, maid boazodoallu, dutkamušatnu ja bearráigeahču vealtamehttumit dárbbasit, sáhtá hukset boaittoavádahkii.

Sierranasavádat

Sierranasavádagat (15 580 ha, 15,0 % ollesviidodagas) leat ráddjejuvvon dehálaš luondduárvvuid vuodul, maid suodjaleami dási háliidit dáhkidit dikšuma ja geavaheami stivremin nugo maiddáit dutkamuša heađušmeahtunvuoda dihto guovlluin. Spiehkastahkan eará boaittoavádagas sierranasavádagas gohtten ja dolastallan ii leat lobálaš eará go daidda várrejuvvon sajiin. Gohttensajit leat Bállás–Ylläs-vánddardanbálgá guoras Mustakero ja Keimiöjärvi ávdinstobuid birrasat. Gohttensajit merkejuvvojit. Sierranasavádahkii lea vejolaš cegget ráhkkanusaid, maid dutkandoaimma dárbbasa.

Virkkosmahttinavádat

Virkkosmahttinavádaga (32 799 ha, 32,1 % álbmotmeahci ollesviidodagas) rájjet vuodduuvvet geasse- ja dálvejohtolagaide, mat leat eanemus anus. Virkkosmahttinavádagas bajásdollujit sihke iešrádáláš ja ofelaston luondduturisma vejolašvuodát ja álbmotmeahci virkkosmahttinatnu stivrejuvvo nu, ahte suodjaleapmái ja eará geavaheapmái čuohcci hehttehus livčče nu unni go vejolaš. Bálvalan- ja oahpistanmearkkat, mat dorjot álbmotmeahci luondduturisma, čohkkejuvvojit virkkosmahttinavádahkii. Virkkosmahttinavádagas tieltáit gohtten lea lobálaš Heahtá–Bállás-bálgá ávdinstobuid ja dolastallansajiid lahkosis ja maiddáit Bállás–Ylläs-bálgá fuolahuvvon vuoinnastan-

LIITE 17. 5(21)

sajiin. Tieltágohttensajit leat Bassičearu, Sioskuru, Pahakuru, Hännogura, Suvašgura, Montella, Nammalgura, Rihmakuru, Mäntyrova ja Kotamaja vuoiñastansajiid ja Aakenusa Pyhäjärvi parkerensaji ja ávdinstobu birrasat, Bállásduoddara goađi (ovddeš gohttenbáiki) ja velá Yllása boazobartta ja Tammitupa lagasbirrasat. Bállás–Ylläs-bálgás tieltágohttensadji lea maiddái álbmotmeahci olggobealde Äkäsaivo vuoiñastansajis. Tieltágohtten- ja dolastallansajit merkejuvvojit. Dolastallamii oázžu geavahit dušše dollasajiide várrejuvvon boaldinmuora.

Iešrádálaččat johtin vácci, čuoigga, suga dahje mealu lea virkkosmahttinavádagas friddja. Meahcesihkkelastin, beanavuodjin ja riiden leat lobálaččat dušše dađi várás čujuhuvvon johtolagain. Johtolotfierbmádat ii viiddiduvvo dáláži earret muhtin sierranas beaiveváándardanbálgáid ja bálvalusrusttegat bissot eanáš dálá sajiin. Bálggeslinjját rievdaduvvojit vuodđoprinsihpaid mielde dušše earenoamáš dárbbus dahje sivas nugomat dorvvolašvuoda buorideami várás dahje liige-guorbama eastadeami geažil.

Kulturavádat

Kulturavádagaid (536 ha, 0,5 % ollesviidodagas) ulbmilin lea sealluhit árbevirolaš luonddugeavaheamis šaddan luonddutiippaid ja visttiid birrasiiddisetguin nu ahte, dat dikšojuvvojit plánaid mielde. Kulturavádahkii gullet maiddái nannosit kultuvrras váikkuhusaid fidnen guovllut, mat leat Bállása turismaguovlu ja Bállásjávrrí doaibmabáiki oktan birrasiinnes. Kulturavádagas johtin ja gohtten lea lobálaš seamma njuolggadusaid vuodul go álbmotmeahci virkkosmahttinavádagas.

Ráddjehusavádat

Luonddusuodjalanguovllus sáhtta ráddjet johtaleami ja gohttema, jos guovllu ealliid ja šaddogearddi seailun gáibida dakkára. Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci ráddjehusavádagain lea figgamuš geahpedit minimii ráfehuhti johtima guovlluin, mat gáibidit earenoamáš suodjaleami. Lihkadeapmi lea gildojuvvon dahje gáržžeduvvon ráddjehusavádagain. Ráddjehusavádagat (1 058 ha, 1,0 % álbmotmeahci ollesviidodagas) leat čieža. Ealliid ja šlájaid suodjaleami dahje guorbama eastadeami várás Meahciráddjehus sáhtta iežas mearrádusain vuodđudit dárbašettiin earáge ráddjehusavádagaid (luonddusuodjalanláhka 1096/1996, 18 § 2 mom.). Ráddjehusavádagaide addojuvvon johtinmearrádat eai guoskka olmui, guhte lea boazodoallobargguin. Ráddjehusavádagat merkejuvvojit eatnamiidda.

Ráddjehusavádagat ja daid ráddjehusat leat čuovvovaččat:

- Onnásjávrrí–Onnásjoga ráddjehusavádagas (239 ha) johtaleapmi lea gildojuvvon 1.5.–31.11. hárvenaš ja áittavuloš eallišlájaid suodjaleami geažil
- Hanhivuoma ráddjehusavádagas (333 ha) johtaleapmi lea gildojuvvon lottiid besseráfi dáhkideami várás, luonddu guorbama eastima ja Bállásjávrrí dápmoha deháleamos gođđusajiid ráfáidahttima dihte
- Pahakuru (307 ha) ja Suvašgura (48 ha) ráddjehusavádagas lihadeapmi lea gildojuvvon eatnamiid guorbama eastadeami várás ja áitatvuloš šlájaid suodjaleami dihte
- Haltioletto hávdesullos (0,1 ha) gáddáihoahhtin fatnasis ja lihadeapmi sullos lea gildojuvvon guorbama eastadeami dihte earenoamáš hearckes luonddutiippaid ja dološhistorjjálaš árvvuid suodjaleami várás

- Pyhäjoki (84 ha) ja Varkaankuru ráddjehusavádagas (ovddeš rođuidsuođjalanguovlu, 44 ha) oažžu bievlan johtit (1.5.–31.11.) dušše merkejuvvon bálgá ráigge eatnamiid guorbama eastadeami dihte ja áitatvuloš šlájaid suodjaleami várás.

Luonddu suodjaleapmi ja dikšun

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis gávdnojit dahje doppe leat áicojuvvon 63 šlája, mat leat riikkaviidosáččat áitaga vuolde: njiččehasat 3 šlája, lottit 16, beaivelottit 1, goppát 3, šlieddaeallit 1, bohcešattut 12, sámmálat 8, jeahkilat 2, čánát 16 ja lihpeguobbarat 1 šládja. Geahčuvuloš šlájat leat álbmotmeahcis 108 ja dasa lassin leat 86 šlája, mat leat báikkálaččat áitaga vuolde muhto riikkadásis eallinnávccalaččat (Čuovus 6). EU luondodirektiivva čuvvosis dehálažžan adnojuvvon šlájat álbmotmeahcis gávdnojit 9 (Čuovus 8). Dehálaš šlájain, maid EU loddedirektiiva meroštallá, álbmotmeahcis leat gávdnon 39 (Čuovus 7) ja dehálaš bárbmolottiin 15 šlája (Čuovus 9).

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci deháleamos vuodđudanulbmil ja dakko bakte maiddáid suodjaleami ja dikšuma juksanmearri lea Oarje-Lappi mihtileamos duottareatnamiid, boreála luondduvuvddiid, áhpejekkiid ja čázadagaid luonddutiippaid ja šlájaid suodjaleapmi ja seailuheapmi luonddudilis nu bures go vejolaš. Ulbmilin lea earenoamážit boaittoguovlluid lunddolaš šlájaid, áitatvuloš šlájaid ja direktiivašlájaid populašuvnnaid ja luonddutiippaid luodudili dahje mávssolaš suodjaleami dási bisuheapmi dahje buoridaepmi.

Luonddudili seailuheapmi

Álbmotmeahci luonddudili seailuheami várás guovllus lea dábálaččat lobálaš dušše iesráđálaš johtin virkkosmahttinanus. Meahcesihkkelastin, beanavuodjin ja riiden stivrejuvvojit enaš álbmotmeahci olggobeallái. Álbmotmeahcis dat leat lobálaččat dušše čujuhuvvon bálgáin. Álbmotmeahci geavaheami lea figgamuš stivret bálgáide, mat leat virkkosmahttinavádagas. Báikegotte olbmuid luonddugeavaheami lea figgamuš stivret oahpistemiin, soahpamušaiquin, lohpevuogádagain ja bálvalusrusttegiiguin. Storra oassi álbmotmeahcis lea boaittoavádat ja dasa lassin vuodđuduvvojit ráddjehus- ja sierranasavádagat hearkkimus luondduárvvuid suodjaleami várás. Álbmotmeahci siskkobeale priváhtaeatnamat skáhppojuvvojit stáhtii. Meahciráđdehus bearráigeahččá guovllu luonddugeavaheami lobálašvuoda ja lágalašvuoda.

Šlájaid suodjaleapmi

Álbmotmeahci šlájaid suodjaleami várás luonddutiippaid luodudilli ja mihtilmasvuolta gáhttejuvvojit ja buoriduvvojit. Šládjasuodjaleami vuodđun lea čuovvut sierra ealánjoavkkuid náliid ovdáneami nuppástusaid áicama várás. Šlájaid seailuma lea figgamuš dáhkidit dárbbu mielde sierra doaimmaiguin ovdamearkka dihte ovdeštemiin vuvddiid, mat leat ovdalis giedahallon. Šlájaide báikkálaččat earenoamáš dehálaš luonddutiippaid nugo rođuid, galbmagálduid, jassaguovlluid, suonjuid ja šattolaš suhkkesvuvddiid šaddogeardi ja eutrofalaš duottaršaddogávdnosat suodjaluvvojit nu, ahte lihkeapmi stivrejuvvo dáid guovlluid olggobeallai. Álbmotmeahccái vuodđuduvvojit ráddjehusavádagat ja sierranasavádagat dakkár šlájaid suodjaleami várás, mat leat rašit hehttehusaid vuostá. Vahátlaččat laskan dahje guvlui amas eallišlájaid nugo miñkka lea figgamuš geahpedit.

LIITE 17. 7(21)

Ovdešteapmi ja luonddudikšun

Luonddutiippat, mat leat nuppástuvvan, rievdamin dahje jávkamin, ovdeštuvvojit dahje dikšojuvvojit mávssolaš suodjaleami dási juksama ja buorideami várás. Geavaheami dahje guorbama dagahan luonddudili hedjoneami, duovdatbillistemiid ja eatnamiid guorbanbillistemiid sáhtta divvut aktiivvalaš doaibmabijuiquin. Váldoprinsihppa Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci dikšumis lea, ahte luondduproseassaid eai lihkahala almmá luonddusuodjaleami ákkaid. Álbmotmeahci váldooasis ii čađahuvvo mangelágan dikšundoaibma. Árbebirrasiiin suodjaluvvojit guovllu luondduealáhusaide ja meahceguovllu geavaheami historjái gullelaš kulturduovdagat ja geavaheami boađusin rieğadan luonddutiippat ja daid šlájat. Árbebirrasiid suodjalančuožahagat leat boazoáiddit, -barttat ja guođohaneatnamat, niitoláđut ja luondduniittut, vuovdemeaštira dálлу ja maiddáa guolástangiittit ja -barttat ja bivdosajit.

Kulturárvvuid suodjaleapmi

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci duovdagiin olbmot leat ássan geađegeáiggi rájes. Boares ássansajiin ja meahcebidokultuvrras mitalit ovdamearkka dihte guovllu áravuođut, goddebivdorokkit ja sieiddit. Boazodoallo- ja guollebidokultuvrrat, mat joatkašuvvet ain ealáhussan, vuhttojit álbmotmeahcis ovdamearkka dihte boares rátkkabáikin ja guolástangittiid bázahussan. Mañit áiggiid eanageavaheami historjái laktásit niitokultuvrra luonddutiippat ja ráhkadagat ja vuovdebargokultuvrra boares barttat ja bartabázahusat. Álbmotmeahci geavahanvuohkin lea juo guhká, badjel čiežalogi jagi, joatkašuvvan vánddardeapmi, man boađusin guvlui lea šaddan nana vánddardanárbi. Vánddardeami ráhkadagat, ávdinstobut, galbbat, oahpistanmearkkat, rovit, šalddit ja eará bálvalusrusttegat leat oassi álbmotmeahci divrras kultuvrras.

Máñggabealat kulturárbi gáhttejuvvo álbmotmeahcis vejolašvuodaid mielde. Árbevirolaš eanageavahanvugiide ii sáhte máhccat, muhto muhtun čuožahagat dikšojuvvojit árbevieruid mielde. Figgamuš lea, ahte guovllu kulturhistorjá vurkejuvvo lasi, ja oasi čuožahagain sáhtta divvut ja dikšut kultur- ja luonddudikšunbáikin. Vánddardanárbi bisuhuvvo ja divrras čuožasajit ovdeštuvvojit. Dikšuma lea figgamuš ollašuttit ovttasrádiid báikki olbmuiguin, bálgošiiguin ja áššis berošteaddji eará ovtastumiiguin ja priváhta olbmuiguin.

Luonddu geavaheapmi

Virkkosmahttingeavahus

Duottar-Lappi duovddaguovlu ja doppe earenoamážit Bállás–Yllásduoddara guovlu lea okta Suoma bivnnuheamos vánddardanguovlluin. Duottar-Lappi guovllus fitnet jahkásaččat 1,5 miljovna turistta ja dain čoggojit Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahccái jahkásaččat badjel 300 000 galledangearddi. Stuorra gossemearri ja johttiid čohkiideapmi dihto bálgáide ja sajiide gáibida áššáigullelaš oahpisteami ja stivrema virkkosmahttinavádagas, mas leat buorit bálvalusrusttegat. Álbmotmeahci dálá stobut, eará vuoiñastansajit ja vánddardan- ja čuoigangeinnodagat gokčet álbmotmeahci virkkosmahttinavádagaid (Čuvvosat 10A ja 10B). Bálvalusrusttegiid sturrodaga meroštallamis ja plánemis leat ráhkkanan jahkásaččat 500 000 galledangeardái, main sullii bealli deaivá geassái.

Lihkadeapmi

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis leat geassevánddardanbálgát 280 km ja čuoiganláhttut 330 km. Láhttofierpmádat oktan vuoŋnastansajiiguin lea guovllu turismaealáhussii dehálemos bálvalusbuvtta álbmotmeahcis. Guorbamii rašes eatnamiid gáhtten dáhkiduvvo rivttes sajiide ceggejuvvon bálvalusráhkadagaiguin ja ráhkadagaid buorre fuolahusain. Geavahanvugiid nuvtgo vánddardeami, suodjaleami ja boazodoalu ruossalas gaskavuodaid šaddan eastaduvvo dainna lágiin, ahte maiddá sosiála bealit váldojit vuhtii.

Álbmotmeahccái ii dárbbas vuodđudit lasi vánddardan- ja čuoigangeinnodagaid. Ketomella–Hietajärvi–Pahakuru gaskasaš geassejohtolat merkejuvvo. Pippovuoma jeaggebálggis dihkkáduvvo nuppe sadjai guhkesmuorradárbbu geahpedeami ja balsabovnnaid suodjaleami dihte. Kerässieppis Kuoppajärvi boares bálgá ráigge johtima várás ráhkaduvvojit guhkesmuorat. Go Heahtta–Bealdovuopmi geainnus álbmotmeahci davágeahčái ráhkaduvvon Mustavaara meahcebiilageidnu vejolaččat nuppástuvvá almmolaš geaidnun, de ráhkkanit divvut geainnu ja Bassičearu gaskasaš johtolaga, vai dat vástida buorebut geavahandárbi.

Meahcisihkkelastima, beanavuodjima ja riidema várás dárbbasuvvo lohpi Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis. Ovttaskas riidenreassut leat lágiduvvon álbmotmeahcis, muhto riidenbálgát eai leat merkejuvvon álbmotmeahccái. Eanašoassi guovllu beanavuojuhagain lea álbmotmeahci olggoealde. Rauhala ja Kerässieppi gili guovllos ja maiddá Majavaojas fitnodatdoallit leat lágidan beanavuodjinreassuid guvlui. Riidemii ja beanavuodjimii sáhtta čujuhit geinnodagaid ja geavahanáiggiid nu, ahte dat eai vahágahte luonddu eaige hehte boazodoalu. Ovdal riidenreassuide ja beanavuodjimimii dárkkuhuvvon geinnodagaid vuodđudeami šiehtadallo bálgosiiguin, jos fitnodatdoalli ii leat laktán ohcamuššii mielddusin bálgosiid mieđis cealkámuša. Vejolaš geinnodagat leat maiddá eará fitnodatdoalliid ja geavaheadjiid anus, vaikko dat eai vealttakeahttä merkejuvvošii meahccái.

Virkkosmahttingevaheami bálvalusrusttegat

Álbmotmeahcis leat 2 láigostobu, 1 láigogoahči, 1 várrenstohpu, 2 ávdin/várrenstobu, 12 ávdinstobu, 6 beaivestobu ja 28 eará fuolahuvvon dolastallansaji. Ávdinstobuid birrasis leat tielttállansajit. Dolastallansajiin lea boaldinmuorrafuolahus ja anus luonehis vánddardeamis čuovvu iešdoaimbi bázahusuolahus, mas biobázahusaid ja buolli bázahusaid sáhtta giehtadallat báikki alde, muhto seahkalasbázahusaid berre ieš buktit eret meahcis. Ávdinstobut, tielttállan- ja dolastallansajit álbmotmeahcis leat eanaš doarvái, muhto bálvalusrusttegiid kapasitehta ealáskeamos sajiin lea dárbu lasihit ja oahpisteami lági buoridit. Dikšun deattuhuvvo vánddardanbálvalusrusttegiid (vuoŋnastansajit, geinnodagat) ja meahceoahpistančuozáhagaid (oahpistanmearkkat, johtolatgalbbat, meahcebálgát) fuolaheapmái, ođasmahttimii ja maiddá guorbanváltuid eastadeapmái ja daid divvumii. Maiddá luondduturisma fitnodatdoalliid doaibmanvejolašvuodát váldojit vuhtii bálvalusrusttegiid ovddideamis. Hietajärvii ráhkaduvvo dolastallansadji ja buohtalassii Pippovuomas fas jávkaduvvo. Ođđa fanassátkkut eai ráhkaduvvo álbmotmeahci sisa. Ođđa vuorkávisti huksejuvvo Eanodahkii Sarrinkangasii álbmotmeahci olggo-beallái.

Virkkosmahttinavádagas lea lohpi tielttállat Heahtta–Bállás-bálgá ávdinstobuid ja dolastallansajiid lahkosis ja maiddá Bállás–Ylläs-bálgá fuolahuvvon vuoŋnastansajiin. Tielttállansajit leat Báktevári, Bassičearu, Sioskuru, Tappuri, Pahakuru, Hännogura, Suvašgura,

LIITE 17. 9(21)

Montella, Nammalgura, Rihmakuru, Mäntyrova, Mustavaara, Keimiöjärvi (beaivestohpu), Mustakero ja Kotamaja vuoiñgastansajiid ja maiddá Aakenusa Basejávrii parkerensaji ja ávdinstobu birrasat, Pallaskota (ovddeš gohttensadji) ja velá Ylläsa Boazobartta ja Tammistobu lagasbirrasat. Tielttástallan- ja dolastallansajit merkejuvvojit. Idjadan- ja vuoiñgastansajiid lahkosis meahci guorban eastaduvvo ráhkadagaiguin ja oahpistemiin.

Turismma fitnodatdoaibma dahkkojuvvo vejolažžan rattát vánddardangeavahusain nu, ahte luondduturismafitnodagaid doaibmanrámat fállujuvvojit eanaš virkkosmahttinavádagas. Guovllu čuoigangáffestobuid doaibmanvejolašvuodat bisuhuvvojit. Fitnodatdoaibma álbmotmeahcis gáibida, ahte fitnodatdoallis lea lohpi meahciráđđehusas dahje soahpamuš meahciráđđehusain.

Murjen ja guobbariid čoaggin

Álbmotmeahcis murjjiid ja biebmoguobbariid čoaggin lea lobálaš earret ráddjehusguovlluin. Onnásjávrii–Onnásjoga, Hännogura, Suvašgura, Hanhivuoma ja Haltioletto ráddjehusavádagain johtin lea ollásit gildojuvvon. Varkaankuru ja Pyhäjoki ráddjehusavádagain lea lohpi johtit bievlan eará sajiin go merkejuvvon bálgáid ráigge. Šattuid, eará guobbariid go biebmoguobbariid, čánáid, ealliid ja geđggiid čoaggin lea lobálaš dutkandarkkuhussii.

Guollebivdu

Bállás–Ovnesduoddara álbmotmeahci ráddjema oktavuodas guđđojuvvojedje visot dehálaš bivdočázit álbmotmeahci olggobeallái earret Bállásjávrii orjješbealli. Álbmotmeahci guollebivddus ásahuvvo luonddusuodjalanlága ja dan vuodul gárvvistuvvon álbmotmeahci vuodđudunlága ja -ásahusa mielde. Sierraláhkan dat bidjet ravdaevttuid guolástanlága ollašuttimii.

Álbmotmeahci áitosaš bivdočáziin Bállásjávriis, Keimiöjärvis ja Aakenus Pyhäjärvis lea guollenáliid dikšun lobálaš ja meahciráđđehusa lobiin earáge guollebivdu go oaggun ja rudneoaggun. Oaggun ja bilken lea lobálaš álbmotmeahcis vuhtiváldimiin vuodđudannjuolggadusain namuhuvvon dárkkit mearrádusaid. Guollebivdu ii leat ná lobálaš Bállásjávrii dápnoha gođdučáziin, čáziin, main lea lunddolaš dápnohtnálii iige čáziin, main leat rávddut. Čuovvovaš čáziin oaggun ja rudneoaggun leat ná njuolggadusaid mielde lobálaččat: Eanodagas Kylmäsenjärvi, Ahvenjärvi, Kaivosjärvi, Pitkäjärvi, Ketomella (Ylikyrö) Hietajärvi, Iso Raasikaltio, Joukhaisjärvi ja Kuoppajärvi; ja eará sajis: Čoarvejávri, Haññajávri, Bállásjávri, Keimiöjärvi ja buot čázit vuodđogainnu 79 lulábealde. Keräsjärvi lea dušše muhtin muddui álbmotmeahci siste ja das lea lohpi bivdit oasusgotti njuolggadusaid vuodul.

Álbmotmeahci vuodđudanlága mielde doloža ráje guollebivdovuoigatvuodat dahje eará earenoamáš bivdovuoigatvuodat bissot ain fámus. Báikkálaš luondduealáhusdoaibmiide sáhttá miedehit njealji fierpmi bivdovuoigatvuodaid ja guollebivddu oktavuodas mohtorgielkkáin vuodjinlobi muohttataigge čuovvovaččat: Ylikyrö ássiide álbmotmeahci nuortaravdda muhtin čáziide ja Kerässieppi ássiide lagamustá Kuoppajávrii. Raattamas ássi luondduealáhusbargit leat ávkkástallan álbmotmeahci čáziin Bállásjávrii. Fierbmebivddu oktavuodas sáhttá miedehit vuogitvuoda fatnasa doallamii namuhuvvon jávriin. Luondduealáhusbargiide lea vejolaš juolludit fierbmelobiid vuogáiduvvan geavada vuodul maiddá eará čáziide, main lea lohpi oaggut ja bilket. Fierbmelobit muddejuvvojit eriide bivdočázii bistevaš buvttadannávcca ja lunddolaš guollenáli seailuma vuodul.

Bállásjávrrri, Keimiojärvi ja Pyhäjärvi guollenáliid suvdilis geavaheami ollašuttima dihte gárvvistuvvo dikšun- ja geavahanplána iešgudet jávrrri várás. Bállásjávrrri guollenáliid dikšumis ulbmilin lea eareanoamážit gáhttet jávrrri iežas guovžurnáliid ja guollegilvimiin geavahuvvojit vejolašvuodaid mielde báikkálaš nálit. Guollenáliid ja eará ealánšlájaid čielggadeamit čadahuvvojit earáge čáziin ekologalaš suvdinnávcca ja mávssolaš suodjalandási sihkkarastima várás. Raattama oasusgottiin lea dahkkon soahpamuš guollenáliid dikšumis ja guollebivddu lágideamis.

Guollebivdui gullelaš fatnasa doallanvuogatvuolta lea bivdovuogigalaš olmuin Bállásjávrrri ja Bállásluobbala sátkkuin ja maiddái Porvinniemis ja eará sajiin meahciráđđehusa čujuhusa mielde. Dušše Bállásjávrris oažžu geavahit mohtorfatnasiid dainna eavttuin, ahte dat eai dagat lárpmá dahje eará birashehttehusa. Láigofatnasiid oažžu doallat Pyhäjärvis ain sierra lobi vuodul.

Meahcebivdu

Ovdal jagi 1991 meahcebivdu lei gildojuvvon Bállás–Ovnesduoddara álbmotmeahcis. Meahcebivdoásahusa (583/1991) nuppástusain bivdu rahppojuvvui báikkálaš olbmuid oppa álbmotmeahci viidodagas. Jagis 1997 báikkálaš fuođđodikšunovttastusaiguin ja Lappi fuođđodikšunbiriin dahkkui ávžžuhussoahpamuš, man ulbmilin lei ráfáidahttit bivddus duottarjalggáziid eareanoamážit girona suodjaleami várás ja meahcebivdodorvvolašvuoda ovddideami várás álbmotmeahci bálgáid ja bálvalusrusttegiid lagasbirrasiin nugo maiddái turismaguovddáziid birrasiin.

Go Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci vuodđudanláhka gárvvistuvvui, de báikkálaš fuođđodikšunsearvvit evttohedje jagi 1997 ávžžuhussoahpamuša ollašuttima odđa álbmotmeahcis. Lága čuovuskártii leat merkejuvvon guovllut, main Eanodaga, Gihttela, Muoná ja Kolari gieldda ássiin lea meahcástanlága (615/1993 8 §) mielde vuogatvuolta luonddusuodjaleami ráfáidahttinmearrádusaid easttekeahttá bivdit ruovttugielddasteaset álbmotmeahci siste (gárta 2a ja 2b). Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis addon lága 4 § nuppástus (431/2006) meroštallá dárkkebut báikki olbmuid meahcebivdovuogatvuodaid álbmotmeahcis. Nuppástusas daddjo, ahte Gihttela gieldda Raattama ja Rauhala gilis bissovaččat orru olmuin lea vuogatvuolta bivdit álbmotmeahci dan oasis, mii lea sirdojuvvon Gihttela gielddas Muoná gildii gieldajuogu nuppástuhttimis Gihttela ja Muoná gielddaid gaskkas addon stáhtaráđi mearrádusain (566/2003).

Olgobáikegoddálaččain ii leat meahcástanvuogatvuolta álbmotmeahcis. Sarvvabivddu okta-vuodas lea sierra lobi vuodul sáhtán atnit mohtorfievrru biergguid viežžamii. Eanodagas oažžu gárdut rievssahiid ja luondduealáhusbargit sáhttet fidnet dan várás lobi vuodjit mohtorgielkkáin álbmotmeahcis sierra sohppojuvvon guovlluin.

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis meahcebivdu čadahuvvo meahcástanlága prinsihpaid mielde. Ulbmilin lea sihkkarastit fuođdonáliid seailuma eallinnávccalažžan ja dahkat vejolažžan báikegotte olbmuid meahcebivddu. Suvdinnávccalašvuoda prinsihpaide gullá maiddái dat, ahte luonddu ii oáččo ráfehuttit dahje vaháguhttit ja ealliid ii oáččo dárbbasmeahttumit biinnidit. Meahcebivdu ii oáččo áitit dahje vaháguhttit olbmuid dahje nuppi opmodaga. Fuođđodikšuma ja earáge sivaide geažil oidojuvvu rieban, miŋkka ja neahtebeatnaga bivdu.

LIITE 17. 11(21)

Álbmotmeahci bivdoráfáidahttinguovlu gokčá davvioasis 24 900 hektára ja lullioasis 7 429 hektára dahjege oktiibuot 32 329 hektára (31,6 % álbmotmeahci olles viidodagas). Dás lea stuorra mearkkašupmi maiddái fuoddoealliid suodjeavádahkan ja lassánanguovlun. Fuoddonáliid ovdáneami čuvvot golmmačiegahaslohkamiiguin. Sarvvanáliid ovdáneami bivdojuvvon sarvvaid ektui čuvvot ovttasráđiid fuoddokšunovttastusaiguin.

Boazodoallu

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci siste boazodoallu lea álgán 1700–1800-loguid molsašuvvamis. Álbmotmeahcis boazodoaluin bargan lea vuodđudanlága mielde lobálaš dainna lágiin go boazodoallolágas (848/1990) ja boazodoalloásahas (883/1990) mearriduvvo. Álbmotmeahci viidodat gullá Alakylä, Muoná, Kyrö ja Neahkkila bálgosii. Álbmotmeahcci lea bohccuide dehálaš guohtun- ja guoddinguovlu. Áhpejeakkit ja duoddarat leat guohtuneatnamin eanas geasset ja vuovddit dálvet. Muoná bálgosa guodohanvuogádagas bohccot leat álbmotmeahci bealde laga-mustá gidđadálvvis álgočakčii.

Álbmotmeahccái oazžu ráhkadit easttaáiddi eana- ja meahccedoalloministeriija ja rátkingárddi meahciráđdehusa lobiin. Gaskaboddosaš boazoáiddi ráhkadeamis stáhta eatnama ala galgá almmuhit dan eiseváldái, man hálddus eana lea. Muoná ja Kyrö bálgosis lea lohpi bálgosiid ráđjaáiddi doallamii. Kyrö ja Näkkälä bálgosis lea lohpi ráđjaáiddi ja bohccuid mearkungárddiid doallamii. Muoná ja Alakylä gaskkas ii leat áidi. Bálgosa boazoisit nanne boazodoallobargiid doaimmaid ja mearrádusaid ja maiddái meahccefiervru geavaheami daid oktavuodas.

Boazodoallolága mielde boazodoallobarggus lea vuoigatvuohta atnit meahccefiervru ja boazo-beatnaga. Bievlan meahccefiervruin vuodjimii dárbbášuvvo boazoisida dahje várreisida čálalaš lohpi vealtamehtun boazodoallobargguide. Boazodoalliin lea vuoigatvuohta váldit lávvo- ja goahtemuoraid ja maiddái atnit rissiid ja vátneárvosaš eanamuoraid dolastallamii meahcis. Luondduniittuid láddjen fuodđarin bohccuide lea maiddái lobálaš. Boaldinmuoraid čuohppan boazodoallobarttaide ja áidestoalppuid váldin lea gildojuvvon álbmotmeahcis (YmVM).

Boazodoalu sierranasguovlluin, mat leat álbmotmeahci iešguđet osiin, boazodoallobargguid várás leat earuhuvvon eanamihtidandoaimmahusain guodohaneatnamat (4 st.) Kyrö ja Neahkkela bálgosa háldui. Boazodollui earuhuvvon guovlluid viidodat lea oktiibuot 2,2 ha. Priváhta boazoeaiggádiidda Muoná bálgosis earuhuvvon guodohaneatnamat leat guokte, daid viidodat lea oktiibuot 1,6 ha. Rátkin- ja/dahje miessemearkunbáikkit, mat leat anus álbmotmeahci siste, leat Eanodaga Marastagas ja Pitkäjärvis, Bállásis ja Gihttela Latvavuomas.

Boazodoallu dálá hámistis váikkuha vahátlaččat álbmotmeahci luonddudillái nu, ahte bajildusšaddogardi guorbá, bohccot borret lánjaid ja vesáid ja eatnamii ihtet vuojáhagat. Dat vuhtto čielgasepmosit goike ja guorba duoddariin ja lagešvuvddiin nu, ahte jeahkálát ja eará rašes šattut geahppánit ja soagi lunddolaš ođasnuvvan eastašuvvá. Guovllu guohtoneatnamat leat viehka guorban earáge sajiin earret šattolaš eatnamiin ja jekkiin. Suodjalanválttisvuodaid bohccuid guodoheapmi lea dagahan earret eará Varkaankurus. Nuppe dáfus turismageavahus ja vánddar-deapmi ráfehuhttet bealiteaset guodoheami, bohccuiguin johtima dahje guotteha.

Boazodoalu vejolašvuodat guovllus bisuhuvvojit maiddáa boahhtevuodas. Álbmotmeahci ulbmilin lea doaibmat bálgosiiguin vuorrováikkuhusas ráddádallamiid bokte nu, ahte boazodoallu doaibmá suvdinnávccalaš geavaheami vuodul ja eanageavahanvuogit leat heivehuvvon oktii nu bures go vejolaš.

Bálgosiiguin dahkko ovttasbargu guovllu luonddusuodjalanulbmiliid ollašuttima várás. Bohccuid berre guodohit vuovdelága (1093/1996) 12 §:s dárkkuhuvvon suodjevuovdeguovllus earenoamáš várrugasvuodain ja nuvt, ahte guodoheapmi ii vuolit ordaráji. Dása geatnegahtta maiddáa boazodoalloláhka. Eanan- ja vuovdedoalloministeriija sáhtta addit ordaráji njiedjama eastadeami várás vealtameahttun gáržžidannjuolggadusaid bohccuid guodoheamis suodjevuovdeguovllus nuvtgo lágas boazodoallolága nuppástuhttimis (1353/1996, 3a §) áсахuvvo. Váldooassi Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis gullá suodjevuovdegulvi. Bohccuid biebmanis meahcis eai gávdno mearrádusat boazodoallolágas, nu ahte dakko bakte doibmejuvvo luonddusuodjalanlága, bázahuslága (1072/1993) ja Natura-njuolggadusaid vuodul. Dánu vierrošlájaid ii oaččo luoitit fuoddara fárus meahccái iige eatnamiid dahje čáziid oaččo luotnudit dahje veagaiduhttit bázahusfuoddariin ja gáhkiriiguin, mat čoggojit biebmanajiide.

Álbmotmeahci luonddu suvdinnávcca vástideaddji boazomeari lea figgamuš juksat vuorrováikkuhusas bálgosiiguin. Boazodollui dehálaš guovllut meroštallojit, vai vánddardan- ja turisma-geavahusa sáhtta stivret nu, ahte bohccuid ráfi sihkkarasto earenoamážit guottetáigge.

Ovttasrádiid bálgosiiguin ohccojuvvojit vuogit geahpedit njealjejuvllaga geavaheami ja vuojašemi dagahan guorbanvahágiid eastadeapmin. Boazodollui dárbbalaš barttaid, áiddiid ja eará ráhkadagaid sajít, gohtten ja geasseáigge meahccefiervojohtolagat sohppojuvvojit ovttas bálgosiiguin nu, ahte divrras luonddučuoáhagat eai vaháguva dahje váddardanbálgáid geavaheapmi ii heahtašuva. Áiddii ráhkadettiin árbevierut ja eanaoainnusbealit váldojit vuhtii. Ávnnasmuorat skáhppojuvvojit álbmotmeahci olggobealde. Jos biebman man nu sivas adnojuvvo vealtameahttumin, de dan lágideamis galgá soahpat meahciráddehusain vahágiid garvima várás. Marastagas čadahuvvojit dárbbalaš dárkkistusat guodohaneatnamiid ráddjemii ovttas Neahkkela bálgosiin.

Rátkingárddiide ja guohtoneatnamiidda guoskevaš láigosoahpamušat vurkejuvvojit diehtovuogádahkii. Seammaláhkai meannuduvvo visot soahpamušáiguin, mat gusket boazodollui. Guohtoneanadieđut, mat fidnejuvvojit guohtunárvoštallamiid oktavuodas, adnojuvvojit ávkin boazodoalu luonddusuodjalanváikkuhusaid árvoštallamis ja čuovvumis. Njealjejuvllatvuojahagaid nohkan čuvvojuvvo geinnodagaid guorbandutkamušain.

Málmmaidohcan ja ruvkedoaima

Álbmotmeahcis oážžu ohat málmmaid meahciráddehusa lobiin. Ruvkkiid rahpan dagahivččii dovdomas vahága guovllu eará geavahanvugiide ja áittašii Natura-guovllu suodjaleami ollašuvvama. Álbmotmeahcis ii ovddiduvvo málbmaohcan iige ruvkedoibmii ráhkkanepmi. Áitosaš ruvkedoaima lea gildojuvvon luonddusuodjalanlága vuodul. Danin ruvkke rahpama eaktun lea álbmotmeahci vuodđudanlága rievdadeapmi, birasváikkuhusaid árvoštallan Natura-njuolggadusaid mielde ja stáhtarádi mearrádus áššis. Ruvkedoibmii ráhkkanepmi galgá dasa lassín váldit vuhtii sámiid ruovttuguovllus Alimus hálldahusrievtti mearrádusa (692/31.3.1999), man mielde ruvkke vuodđudeapmi áitá sámi kultuvrra.

LIITE 17. 13(21)

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis lea aiddo dál okta doallelaš ruvkebiire. Golbma ruvkešearppa (100 ha) leat dahkkon jagis 2005 ja dat leat fámus gitta jahkái 2010. Álbmotmeahcis leat golbma dakkár šearppa, maid fámusbissun nohká álgojagis 2007.

Eanaávdnasiid váldin

Váldonjuolggadus lea, ahte eanaávdnasiid ii oaččo váldit álbmotmeahcis. Smáveslágan, báikkálaš čievrraváldin sierra lobiin lea ain vejolaš iešguđet dáhpáhusa árvvoštallama vuodul ja sulastuvvon ávnnaseari olis. Álbmotmeahci dikšumii sáhttá vihkkedallama vuodul váldit čievrra eanaávdnasiid dálá váldinsajiin. Čievrraváldinsajiid oainnuseatnamat čorgejuvvojit vejolašvuodaid mielde.

Muoraid geavaheapmi

Álbmotmeahci bálvalusrusttegiin anolaš huksenmuorra ja boaldinmuorra buktojuvvo álbmotmeahci olggobealde. Boaittoavádagas eatnamii gahččan ovssiid ja rissiid sáhttá atnit dolastallamis. Dola cahkkeheapmi lea lobálaš virkkosmahttinatnuavádagas dušše merkejuvvon dolastallansajiin dohko várrejuvvon boaldimuorain.

Turisma fitnodatdoaimma

Levi, Ylläsa, Olosa, Bállása ja Heahtá turismaguovddážiid stuorrun lasiha maiddá Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci geavaheami. Álbmotmeahcci lea dehálaš čuožáhat ja geasuhanvearju guovllu luondduturisma fitnodatdoalliide. Prográmmabálvalusfitnodagat doibmet álbmotmeahcis eanas almmá bissovaš doaimbasaji nu, ahte atnet ávkin ráhkaduvvon bálgáid, stobuid ja eará bálvalusaid. Čadahuvvon fitnodatčielggademiid mielde Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci ávkkástallet luondduturismaguovlun dál birrasii čuohte fitnodaga. Turismafitnodatdoallit lágídit álbmotmeahccái ee. čuoigan-, vázzin-, muohtagáma-, guollebivdo-, meallun-, hearge-, reahka- ja beanavuodjinmohkiid. Riiden ja hearge- ja beanavuodjima fitnodatdoaimma álbmotmeahci siste lea sierra lobi duohken. Lohpeohcamušaid giedahallamis váldojit vuhtii geavahusa vejolaččat dagahan hehttehusat luonddusuodjaleapmái ja ráfehismuohka eará geavaheaddjiide ja boazodollui.

Bállásis álbmotmeahci siste láigoviossajis lea turistahotealla. Bállása turismaguovllu ovddidanprošeavtta ulbmilin lea gárvvistit plána dan várás, ahte Bállás ovdána álbmotmeahccái heivvolaš mánggabealát turismaguovddážin, mii dorvvasta luondduturismii. Álbmotmeahci lullioasis Äkäskero lahkosis lea uhca hotealla. Álbmotmeahcis doaimmi čuoigiidgáffestobut leat meahciráđdehusa oamastusas. Čuoigangáffestobuid fitnodatdoalliin leat láigosoahpamušat, main sii čatnašuvvet čuovvut meahciráđdehusa biras- ja kvalitehtavuogadaga.

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis turismadoaimma galgá vuodduvvat earret luonddusuodjalanmearrádusaide maiddá nu guhkás go beare vejolaš árbevieruide ja kultuvrii, ja dan eaktun lea meahciráđdehusa suvdinnávccalaš vuodđojurdagiid čuovvun. Luondduturisma ovddideamis gárvvistuvvo suvdinnávccalaš turisma sierraplána, mas ovddiduvvojit dárkkit juksanmearit ja meroštallojit doaimmat ja čuovvun. Fitnodatdoalloanus álbmotmeahci bálvalusráhkadagaid lea vejolaš ávkkástallat rávvagiid ja soahpamušaid mielde. Go fitnodatdoaimma álbmotmeahcis manná badjel bálvalusaid ja ráhkadagaid ng. vuogálaš geavaheami (= juohkeolbmogeavahus), de fitnodatdoallis gáibiduvvo lohpi dahje soahpamuš meahciráđdehusain.

*Johtalus ja lihkadeapmi***Geainnut**

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcci lea bures gallestalliid olámuttos geaidnofierpmádaga olis. Eanodaga Heahtás ii boađe almmolaš geaidnu álbmotmeahci lahkossii. Almmolaš geainnuid parke-renguovllut (10 st) álbmotmeahci siste bálvalit turisttaid. Dálá parkerenbáikkiit leat vuogálaš sa-jiin, muhto dat dárbbasuvvojit lasi muhtin veardde. Parkerensajiid ráhkadeapmi lea geaidnoháld-dahusa bargu. Álbmotmeahccái eai ráhkaduvvo ođđa geainnut.

Álbmotmeahci bearráigeahču ja fuolahusa ja maiddái guovllu turismma ovddideami dihte lea dárbu, ahte álbmotmeahci davvegeahčái doalvu Mustavaara priváhtageaidnu vuodđuduvvo almmolaš geaidnun, ja dárbbaslaš guokte parkerenbáikki ráhkaduvvojit nugo leat plánejuvvon (Hirvasranta ja Mustavaara). Eará parkerenbáikkiid sáhtta ásahtit dárbbu mielde nugomat Eano-daga Ketomellai Hietajärvii doalvu geainnu álgu.

Geaidnohálddahusa bálgát

Ketomellas Marastahkii doalvu geaidnohálddahusa hálddašan bálggis, man jeaggeoasit leat šaldujuvvon guhkesmuoraiguin. Bálggis lea sullii gávccii kilomehtera guhki (nr 52017, válđojuv-von geaidnoregistarii j. 1983). Geaidnohálddahusa bargun bálggis divoduvvo vánddardanatnui ja govddiduvvo nu, ahte dat livččii njealjejuvllagiin vuojehahti. Divodeami maŋŋá geaidnoháldda-hus luohpada bálgá meahciráđdehussii.

Birrasii 15 km guhkkosaš Ylikyrö–Kerässieppi-bálggis, mii lea vuodđuduvvon stáhtarádi mear-rádusain j. 1941 ja man geaidnohálddahus hálddaša, lea dárkkuhuvvon báikkálaš ássiid johtimii vácci, čuoigga ja herggiiguin. Bálggis ii geaidnofierpmádaga ráhkadeami maŋŋá šat bálval guovl-lu almmolaš johtalusdárbbuid. Geaidnohálddahus luohpada divodeami maŋŋá meahciráđdehussii vánddardanatnui bálgá dan oasi, mii lea álbmotmeahci siste. Vuontispirtti ja Montella gaskasaš ossodat divoduvvo njealjejuvllagiin vuojehahti dillái boazodoallobargguid ja álbmotmeahci fuo-lahusa várás, vai birasvahágat eastaduvvojit. Bálggis lea dehálaš maiddái vánddardangeavahussii.

Meahcejohtalus

Gihttela, Kolari ja Muonio gielddaid guovllu mohtorgielkávuojasašepmi lea čohkkejuvvon virggálaš vuodjinmáđiijaide. Eanodaga gieldda siste báikki olbmui lea vuoigatvuohta vuodjit mohtorgielkkáin stáhta eatnamiin earret álbmot- ja luonddumehciin. Álbmotmeahci čađa manná okta mohtorgielkámáđidja Levikaira geainnus Äkäsjärvii ja dasa lassin oanehis máđidjaoasit álbmotmeahci ráji lahka Eanodagas Puolitaipale bakte ja Ovnnesjoga gáttis álbmotmeahci nuortedavvečiegas. Heahtás manná mohtorgielkámáđidja birrasii guokte kilomehtera álbmot-meahci siste Bassičearu ávdinstobu lahkossii.

LIITE 17. 15(21)

Mohtorgielkká ja njealjejuvllaga sáhtta geavahit boazodoallobarggus, čáskadan- ja gádjunbálvalusas ja dasa lassin guovllu bearráigehččui ja fuolahussii. Geasseáiggi vealtameahttun meahcejohtalus boazodoallobargguin gáibida bálgosa ovdaolbmo dahje várreovdaolbmo addin čálálaš lobi, mii dollojuvvo vuojedettiin mielde (Meahcejohtalusásahus 10/1996, 13 §). Guovllu birasguovddáš sáhtta ohcamušas miedehit meahcevuodjinlobi olbmui, gean lihkadannákca lea agi, váttu dahje buohcuvuoda dihte hedjonan. Meahcejohtalusásahusa 4 § vuodul sakka lámis olmmoš ja su miedušteaddji sáhttet johtit meahcis mohtorfievrruin dain guovlluin, gos lihka-deapmi vácci lea lobálaš (vuoigatvuohta ii guoskka álbmotmeahci ráddjehusosiide).

Álbmotmeahcis leat oktiibuot birrasii 36 km geasiáigge bissovaš fuolahuseinnodagat, mat bálvalit álbmotmeahci fuolahusa, dutkandoaimma, bearráigehču ja boazodoalu. Priváhta eatnamiidda álbmotmeahci siste johtaluvvo losádussan meroštallon dahje šiehtaduvvon geinnodagaid ráigge. Priváhtadálu hálddašeadjji ii leat meahcevuodjinvuoigatvuohta losádusgeainnu olggobealde álbmotmeahci siste.

Biillaiguin vuddjojuvvon vuojáhagat, mat eai lohkkjuvvo geaidnun, leat leamaš Nilivaaras, Mustakero oarjevielttis, Äkäskero lulli- ja nuortevielttis, Outakero oarjevielttis, Linkujoga lahko-siin ja Kolvakero nuortelulle- ja oarjedavvevielttis. Levikaira vuovdebiillageainnus Mustakeroi, Muonio–Sirkka-guovllugeainnu ja Ruskisrova vuovdebiillageainnu ja velá Eanodaga Ketomellas Pippokangasis. Daid geavaheapmi gáibida meahciráddehusa meahcevuodjinlobi.

Álbmotmeahcis lea figgamuš geahpedit daid hehttehusaid ja vahágiid, maid mohtorjohtalus mielddisbuktá. Biillain vuodjin meahcis stivrejuvvo dušše fal geainnuide, mat dál jo gávdnjit. Boazodoalus anolaš biilavuojuhagain šiehtaduvvo bálgosiiguin. Odda mohtorgielkámádjat dahje -vuojuhagat eai vuodduvvo álbmotmeahccái. Vuorrováikkuheaddji ovttasbargu ovddiduvvo bálgosiiguin ja gádjunorganisašuvnnaiguin. Láhttuid sáhtta doallat ortnegis mášiinnaiguin. Mohtorgielkávuojašepmái lea vejolaš miedehit lobiid dihto guovlluide dahje geinnodagaide guollebivdovuoigatvuođa báikkálaš hálddašeadjiide ja luondduealáhusabargiide, turisma-fitnodagaid fuolahussáhtuide ja maiddá johtimii, mii lea dárbbášlaš diedlaš dahje dáiddalaš materiála čoaggima dihte. Olbmuid sáhtašepmái virkkosmahttinanu oktavuodas eai miedehuvvo meahcevuodjinlobit álbmotmeahci siste.

Geasiáigge meahcevuojašepmi geahpeduvvo minimii ja stivrejuvvo šiehtaduvvon johtolagaide ovttasbarggus bálgosiiguin. Ovttasbargočoahkkimiin boazodoallobargit bagaduvvojit várrugas meahcegeavahussii. Biilajohtalusas adnojuvvon vuojáhagaide eai dábálepmsit miedehuvvo meahcevuodjinlobit. Vuojáhagaid lea figgamuš ovdeštit. Girdinskiippain ii leat vuoigatvuohta seaivut álbmotmeahci siste muđui go gádjun- ja bearráigehččandárkkuhusas dahje sierra lobi vuodul.

Luondubagadus

Luondubagadusain ollašuhitto meahciráddehussii čujuhuvvon birasčuvgehusbargu dainna lágiin, ahte ovddiduvvo luonddusuodjaleapmi ja luonddu suvdilis geavaheapmi. Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahci ulbmilin lea ekologalaččat, kulturlaččat, sosiálalaččat ja ekonomalaččat suvdilis luondduturisma ovddideapmi guovllus. Dáidda luondduguovddážiidda deive jagis 2004 buohkanassii birrasii 130 000 galledeami, mii lea sullii vidátoassi Suoma visot luondduguovddážiid galledemiin.

Luondduguovddášat

Kellokas-luondduguovddáš lea álbmotmeahci lulágeahčen Kolari Äkäslompolos. Luondduguovddáš lea huksejuvvon j. 1995 ja doppe ovdanbukto Peräpohjola luondu ja kulturhistorjá. Kellokas guossemearri lea lassánan guovttegeardánin jagi 1996 birrasii 30 000 galledeamis jagi 2004 birrasii 64 000 galledeapmái. Plánat luondduguovddáša viiddideamis dahkkojedje jagis 2006 ja huksen ollašuhhto jagis 2007.

Bállásduoddara luondduguovddáš lea álbmotmeahci gaskaoasis Muonio gielddas Bállásduoddariin. Jagis 1977 huksejuvvon luondduguovddáš lea Davviriikkaid boarráseamos. Luondduguovddáša bissovaš čájáhus ovdanbukta vuovderáji ja duottarjalggáša luondu ja guovllu dutkamušdoaimma. Bállásduoddara luondduguovddášis ledje jagis 2005 oktiibuot birrasii 45 000 galledangearddi. Luondduguovddáša očcodeapmi vástidit jearaldaga ja dárbbuid gáibida doaimmaid, mat plánejuvvojit Bállása turismaguovllu ovddidanproševtta bohtosiid vuodul.

Duottar-Sámi luondduguovddáš lea Eanodaga girkosiidnas Heahtás. Luondduguovddáša bálvalusaide gullet čájáhusaid lassan maiddái lohpevuovdin ja meahceguovlluid várrenstobuid várrehusaid fuolaheapmi ja soahpamušbálvalussan Eanodaga gieldda turismarávven. Duottar-Sámi luondduguovddáša guossemearri lea 25 000 galledangearddi jagis. Duottar-Sámi luondduguovddáša doaimmahat- ja čájáhusajit viiddiduvvojedje jagis 2006 ja čájáhuslanjaide bohtá odđa luondučájáhus ja johttisámečájáhus, man leat buvttadan ja bajásdollet Johti Sápmelaččat ry ja Siida-sámemusea. Odđa čájáhusaid ja bálvalusaid olis guossemeriid vurdet lassánit ja bálvalusain ráhkkanit 50 000 galledangeardái jagis.

Oahpistanmearkkat ja luonddubálgát

Oahpistanmearkkaiguin bagadit álbmotmeahcis johttiid ja muitalit guovllu birra. Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci oahpistanmearkkat leat vuolginoahpistanmearkkat, meahce-oahpistanmearkkat, čuožáhatoahpistanmearkkat, oahpistangalbbat, oahpistankárttat, bálggesmearkkat ja rádjeoahpistanmearkkat. Luonddubálgát leat dehálaš oassi luonddubagadusas ja dat fáallet rámaid maiddái luondduoahpahussii. Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci siste leat oktii buot 16 luonddubálgá (Čuovus 10A ja 10B).

Oahpistanmearkadilli lea viehka buorre álbmotmeahci Yllás–Aakenus-guovllus, muhto odđa álbmotmeahci dihte oahpistanmearkkaid galgá rievdadit. Bállás–Ovnesduoddara guovllus oahpistanmearkkaid dilli lea molsašuddi ja gáibida ođadeami sihke sisdoalu ja ortnega ektui. Deháleamos vuolggasajiide ráhkaduvvojit álbmotmeahci vuolginoahpistanmearkkat ja álbmotmeahci rájit merkejuvvojit meahccái. Eatnangeainnuide, mat mannet guovllu čada, cegejuvvojit rádjeoahpistanmearkkat álbmotmeahci rájiide. Eanodaga ja Gihttela girdinšiljui, Kolari ruovdegeaidnostášuvdnii ja álbmotmeahci váldoahhtingeainnuide ásahuvvojit lahkonoahpistanmearkkat.

LIITE 17. 17(21)

Oahpisteapmi ja oahpahus

Luondduguovddážiin addojuvvo oahpisteapmi joavkkuide čájáhusaid ja sierra fáttáid birra. Meahccái lágiduvvojit ofelaston luonddumohkit. Joavkooahpisteamiin berrojuvvo dábálaččat máksu. Meahciráđdehus ii fála aitosaš oahpahusa, muhto baicce oahpaheaddjit vástidit skuvlavázziid ja oahppiid oahpahusdáhpháhusain. Meahciráđdehus fállá oahpahussii rámaid ja daid atnui oahpisteami, plánenveahki ja vejolašvuodaid mielde áššedovdibálvalusaid. Plánenáigodagas oahpahit fitnodatdoalliid ja buvttadit heivvolaš oahpahus- ja oahpistanmateriálaid sin atnui, go dalle beassá buoremus ja buohkaide ávkkálaš loahppabohtosii meahceoahpistemiin.

Diehtujuohkinčállosat, prentosat ja fierbmebálvalusat

Meahciráđdehus lea dáid maŋemuš jagiin ovddidan beaktilit fierbmebálvalusa ja geahpedan diehtujuohkinčállosiid meari. Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis ja luondduguovddážiin ja daid dáhpháhusain gávdno viidát diehtu meahciráđdehusa www.luontoon.fi-fierbmebálvalusas, gosa beassá maiddá luondduguovddážiid áššehasterminálain. Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis lea gárvvistuvvon guovlludiehtogihpa suoma-, ruota-, eangals-, duiska- ja fránskagillii.

Dutkamuš

Dutkamušanu mearkkašupmi Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis lea dovdomassii lassánan maŋemuš 20 jagi áigges. Álbmotmeahcefierpmádagas Bállás–Ylläsduoddaris lea erenomáš mearkkašupmi globála ja subárktalaš luonddu birasnuppástusaid čuovvunguovlun. Álbmotmeahcis leat áibmokvalitehta čuovvunstášuvnnat, mat gullet máilmeviidosas dutkamušprošeavttaide. Álbmotmeahcis leat čoggojuvvon mánggat logit áiccalmasat ja čájánasat, mat laktásit luondduvidá guovllu dutkamuššii. Luondduvidá birrasa ávkkástalli vuodđodutkamušain viidásepmosiidda gullet unnanjiččas- ja divredutkamušat ja vuovderáji ja luondduvuvddiid čuovvundutkamušat, maid meahciráđdehus ja vuovdedutkanlágádus leat ovttas eará dutkamušlágádusaiguin ollašuhttán. Jahkásaččat jođus leat logit dutkamušat.

Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis ovddiduvvo dutkamušorganisašuvnnaid ja meahciráđdehusa ovttasbargu fierpmádatjurdaga vuodul. Dutkamušdoaimma ovddiduvvo ja doarjaluvvo meahciráđdehusa dutkamušstrategiija mielde. Anolaš dutkamušdiehtu buvttaduvvo mángga-bealágit vajálduhtekeahttá báikkálaš prográmmabálvalusfitnodagaid ja báikki olbmuid dárbbuid. Bállás–Ylläsduoddara divššu ovddideami beales áigejuovdilis dutkamušfáttát leat suvdilis geavahusa ja luondduturisma čuolmmat, bohccuid, sierralágan fievruid ja turisttaid váikkhusat šaddogeardá ja eatnamiid guorbamiid ja maiddái bázahusfuolahusa vuogádagaid ja birasváikkhusaid dutkan. Maiddá gáždagat guovllu luonddu geavahusa árbevierus, gussiid vuordámušain ja sierranas geavaheaddji joavkkuid gaskasaš ruossalasvuodain gáibidit dutkamušdieđu nugo maiddá álbmotmeahci guovloekonomalaš mearkkašupmi ja váikkhusat bargodillái ja olmmošveaga sosiála ráhkadaga rievdamii.

Dutkamušatnu čujuhuvvo ovddemustá álbmotmeahci sierranasavádahkii, gos leat Sammaltunturi mihtidanstášuvna ja Laukukero mihtidansajiid lassin ráhkadagat, mat bálvalit dutkamuša. Čájánasaid váldin dutkamušdárkkhusaide lea vejolaš sierra lobiin. Maiddá iskkusguovlluid vuodđudeapmi álbmotmeahcis lea sierranas lobi duohen.

Doaibmabidjoplánat

Dikšun- ja geavahanplána dievasmahttet doaibmabidjoplánat. Doaibmabidjoplánat gárvvistuvvojit ovttasbarggus áššáigullelaš čanasjoavkkuiguin ja áššedovdiiguin. Doaibmabidjoplánain, mat gárvvistuvvojit plánaáigodagas, leat ollašuhttináigemearis hohpolepmosin Bállásjávrrri guol- lenáliid dikšunplána, suvdilis luondduturisma plána ja bázahusfuolahusplána dárkkálmahttin (Tabealla 5).

Guovllu hálddašeapmi ja dikšun

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci dikšumis vástida meahciráddehusa luonddubálvalusossodat. Álbmotmeahci buorrin ollašuhtton bargomearri vástidii jagiin 2003–2004 gaskameari mielde bir- rasii 25 persovdnabargojagi bissovaš bargoveaga oasis. Álbmotmeahci bargoveagaráhkadagas deaddu lea oahpistan- ja fuolahusbargiin, geat čoggojit lagasguovllu ássiin. Álbmotmeahci dikšumii adnojuvvon bargomearri lea jahkedásis čuohean Yllás–Aakenus-guvlui birrasii 8, Bállásii 10 ja Eanodahkii 3 persovdnabargojagi. Luonddubálvalusaid bargomearis Avvilis ja Roavvenjárggas čuoheá Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahccái dasa lassin birrasii 2 persovdna- bargojagi bargomearri, mii čoggo ovdamearkka dihte bargoveagahálddahas ja rehketdoalus ja maiddá luonddubálvalusossodaga luonddusuodjalan-, guovlluid hálddašan - ja meahce- ekonomii -proseassaid plánejeaddjiid bargguin. Dasa lassin oanehis bargogaskavuodain leat ollašuhtton jahkásaččat 15–20 persovdnabargojagi áššehasbálvalus-, fuolahus- ja vuoddo- čielggadanbargguin.

Álbmotmeahci vuoddoaimmaid ovddideamis ja guossemeriid stuorodettiin lea dehálaš sihkkarastit dás duohkoge doarvái resurssaid álbmotmeahci dikšumii ja hálldahussii.

Láigo- ja geavahanvuoigatvuodasoahpamušat

Láigohan- ja geavahanvuoigatvuodasoahpamušaid sáhtta dahkat bálgosiiguin, luondduturisma- fitnodagaiguin, stáhta lágádusaiguin, gielddaiguin ja ovttaskas olbmuiguin dakkár dárbbuid várás, mat njuolggadusaid mielde leat lobálaččat. Guovllus lea mánggat láigosoahpamušat ja geavahanvuoigatvuodasoahpamušat.

Neahkkela bálgosii leat Marastagas láigohuvvon guokte guodohanguovllu ja rátkingárdi, man láigosoahpamuš nohká 31.12.2006. Guodohanbáikkiid sajádaga lea dárbu dárkkistit vástidit doarj- jabáikeráhkadagaid sajádaga ja vejolaš lassehuksema. Álbmotmeahcis eai huksejuvvo eige bajásdollojuvvo earát go álbmotmeahci iežas visttit earret Bállása turismaguovllu ja boazodoalu guodohanbáikkiid. Álbmotmeahci sisa lobihaga huksejuvvon visttit ja ráhkkanusat gaikkoduvvo- jít.

LIITE 17. 19(21)

Losádusat

Álbmotmeahci rájiid siste leat álggu rájes leamaš mánggat logit dálut, bálsttat dahje čáhceviidodagat, maid oamastit priváhta eananeaiggádat (Čuovus 2). Bálsttat leat álgoálggus adnojuvvon luondduniitun. Dáluin leat leamaš mánggat kulturárvvuid hárrái dehálaš niitoláđut, main oassi lea mieskan dohko dahje oamasteaddjit leat gaikkodan daid boaldinmuorran, oassi lea ovddeštuvvon álbmotmeahci doaimmas. Niittuid álgoálgosaš geavaheapmi nogai 1960-logus. Muhtin priváhtabálastá lea ain skáhppokeahtá stáhtii álbmotmeahccái laktima várás.

Priváhtaeatnamiidda leat huksejuvvon 1990-logus visttit astoáigge atnui (3 st) dahje vánddardeami doarjjabáikin (3 st) vuovdedutkamušlágádusa ja birashálddahusa cealkámušain almmuhuvvon oaivila vuostá dahje dáid gulakeahtá. Priváhtabálastáide lea juohkolága vuodul johtinvuogitvuolta losádussan álbmotmeahci eatnamiid čađa. Huksen bálstáide ja vuojašeapmi meahcefiervruiguin hehttejit álbmotmeahci vuodđudanulbmiliid ollašuvvama. Stáhtaráđi mearrádusa mielde álbmotmeahccái gullevažžn dárkkuhuvvon priváhta eatnamat skáhppojuvvojit stáhtii ovdemustá eanalonuhemiiguin dahje eaktodáhtolaš gávppiiguin jagi 2007 loahpa rádjái.

Dorvvolašvuolta ja gádjundoaibma

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis virkkosmahttingeavaheaddjiid dorvvolašvuolta lea lasihuvvon buoridemiin bálvalusráhkadagaid, bálgáid sajádaga ja govdodaga ja dárbbu mielde maiddá nuppástuhttimiin čuoiganláhttuid dihkádeami muohtaudasvára dihte. Plánas lea vuodduvvon Suaskurui ja Pahankurui ráddjehusavádat elliid ja šattuid suodjaleami várás, mii buorida maiddá galledeaddjiid dorvvolašvuoda, go dat stivre lihkadeami eret rámšagorssain.

Bálvalusráhkadagaid fuolahus

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci bálvalusráhkadagaid fuolahus vuodđuduvvá meahciráđdehusa biras- ja kvalitehtavuogádaga ja huksema ja hukseheami vuodđojurdagiidda. Fuolahusa deháleamos ulbmilin lea čadahit álbmotmeahci dikšuma nu, ahte luonddugáhttenulbmilat ollašuvvet. Nubbin dehálaš ulbmilin lea guovllu vánddardeami vejolašvuodaid bajásdoallan ja dasa gullevaž bálvalusrusttegiid fuolahus, divodeapmi ja huksen. Visot fuolahusdoaimmat čadahuvvojit suvdilis geavaheami vuodđojurdagiid mielde.

Meahciráđdehusa bázahusfuolahusa vuodđojurdagiid mielde Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis lea figgamuš dat, ahte bázahus, erenomážit ruskabáikebázahus čoggo nu unnán go vejolaš ja johttit ieža buktet ođđasitatnu- ja ruskabeaikebázahusaideaset eret meahcis. Iešdoaimmalaš bázahusfuolahusa ja ruskkahis meahcevázzima ulbmilin lea maiddá oahpistit johttiid vásttolaš luondugeavaheapmái ja birasgáhttemii.

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahcis dárbblaš boaldinmuorra skáhppojuvvo suodjalanguovllu olggobealde. Yllás–Aakenus-guovllu stobuin ja dolastallansajiin gollá jahkásaččat oktii buot 250 látnaguđádasmehtera ja Bállás–Ovnesduoddara guovllus birrasii 350 látnakubihka boaldinmuorra (jagis 2004). Boaldinmuorrafuolahus dikšojuvvo 51 sajes, mat leat vánddardangeavahusas. Boaldinmuorrafuolahusa ulbmil lea seailluhit vuoiŋgastan- ja dolastallansajiid lagasbirrasa nu bures luonddudilis go vejolaš. Bisuhemiin dálá boaldinmuorrafuolahusa dási sihkkarasto, ahte boaldinmuorran ii adnojuvvo luonddumuorra, mii vuolidivččii suodjalanárvvuid.

Bearráigeahčču

Meahciráđdehus bearráigeahččá luonddusuodjalanguovlluid geavaheami eiseváldin ja guovlluid hálddašeaddjin ovttasbarggus eará eiseválddiiguin. Meahciráđdehusa bargoveaga doaibman lea bearráigeahččat lágalašvuoda ja lobálašvuoda guovllus. Bearráigeahčču lea eanaš ovddalgihtii eastadeaddji rávven ja áššehasbálvalus. Dan ulbmilin lea, ahte guovllus johttit dovdet buriid meahccevázzinvieruid ja álbmotmeahci ortnetnjuolggadusaid ja čuvvot daid. Álbmotmeahci bargoveaga lassin bearráigeahču čadahit meahciráđdehusa bivdogoziheadjit. Meahccefievrovuojašeapmi lea bearráigeahču vuolde ja álbmotmeahci meahccevuodjingeavat dahkko dovddusin báikki olbmuide, turismafitnodagaide ja turisttaide. Erenomáš bearráigeahččodoaimmat plánejuvvojit jahkásaččat ovttas poliissain ja rádjegozihanlágádusain.

Ovttasbargu

Álbmotmeahcis leat valjis čanasjoavkooktavuodat. Oktavuodaid doalahit ovdamearkka dihte lági-demiin čanasjoavkošiehtadallamiid, ovddidansemináraid, veahkkálasbargodáhpáhusaid, diehtujuohkindilálašvuodaid ja oktasaš doaibmaprošeavttaid. Álbmotmeahci geavaheapmái ja dikšumii guoskevaš gažaldagain ohcaluvvo ovttasbargu birasgielddaiguin, báikkálaš giliiguin ja servvii-guin, bálgošiiiguin, bargofápmo- ja bargosuodjalaneiseválddiiguin, poliisa- ja rádjegozihanlágádusain, báikkálaš turismafitnodatdoalliiguin ja earáiguin, geain lea beroštumi álbmotmeahccái. Álbmotmeahcci doallá jeavddalaš oktavuoda lagasgielddaide, bálgošiid, birasguovddáži ja eará eiseválddiide ja organisašuvnnaide, mat leat doaimma hárrái dehálaččat.

Plána váikkuhusaid árvoštallan

Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci luonddusuodjalanulbmiliidda stuorimus deaddu ja áitta lea stuorra turistameari dagahan hehttehus luonddutiippaide ja šlájaid. Go álbmotmeahcci lea rašes luonddubirrasis, mii odastuvvá hihtásit, de gossemeriid stivren ja geavahusa hálddašeapmi lea stuorra hástalus. Eallaseamos vuoijñastansajiin galledit álbmotmeahcis badjel 50 000 johtti jahkásaččat, ja bálgesdihkkádemiid, bázahusfuolahusčovdosiid, fuolahus- ja ráhkadatplánema ja stivrema ja bearráigeahču eahpelihkosnunnan doalvu váttisvuodaide ja vahágiidda. Bállás–Yllásduoddara álbmotmeahci vuodđudanulbmiliidda gullelaš suodjalan- ja eanadatárvvuid sihkarastin lea ovddemus juksanmearri. Turismaealáhusdoaimmaid, mat mannet suodjalanulbmiliid vuostá, lea figgamuš stivret guovllu olggobeallái dahje heivehit daid ráhkadaga ja viidodaga suodjalanulbmiliidda. Turismaguovlluid doaimma álbmotmeahcis lea figgamuš vuogáiduhttit álbmotmeahci ulbmiliidda ja doaibmanvuodđojurdagiidda.

Álbmotmeahcis lea dovdomáš rolla maiddá turisma fitnodatdoaimmas ja luondduealáhusaiguin bargamis, erenomážit boazodoalus. Bállás–Yllásduoddara guovllus lea dovdomas ekonomalaš mearkkašupmi boazodollui maiddá dainna lágiin, ahte dat fállá vejolašvuodaid boazobuktagiid márkanojdiheapmái ja bohccui doarjaleaddji prográmmabálvalusaid lágideapmái. Eahpelihkosnunnan sierralágan doaibmanvugiid oktiiveiveheamis heajuda čatnašuvvama plána ollašuttimii ja almmolaš dohkkeheami. Boazodoalu buvttihan eatnamiid ja šaddogearddi guorban ovttas virkosmahttingeavahusain sáhttet dagahit duodalaš váttisvuodaid luonddusuodjaleapmái, jos daid eai

LIITE 17. 21(21)

fidne heivehit ekologalaččat suvdilin. Bohccuid guodoheapmi eastá viehka beaktilit soagi ođasnuvvama álbmotmeahcis, mii guhkes áiggi mielde nuppástuhtá vuovderáhkadaga ja váikkuha juobe ordaráji seailumii dálá allodagas. Maiddá guolbe- ja vuodđogearddi šattut leat mángga sajies gillán ja vaháguvvan. Meahcevuojasčearpmi lea jo vaháguhtán eatnamiid ja meahcejohtalusa lassáneapmi áitá luonddutiippaid suodjaleami ollašuvvama. Boazodoalu ekologalaš suvdilvuoda juksama várás guovllu bálgosat veahkehuvojit boazodoalloplánaid gárvvisteamis, vai doaimmas sáhtá váldit vuhtii guovllu suodjalanárvvuid ovdamearkka dihte geasiáigge meahcevuodjimis ja lotnolas guohtuneatnamiid ordnemis. Boazodoallu stivrejuvvo oppalohká boazodoallolágain. Boazodollui dikšun- ja geavahanplánas lea dušše unnán váikkuhus ja ealahusain bargan álbmotmeahcis joatkašuvvá. Das fuolakeahhtá, ahte guovllu virkkosmahttingeavahus várra lassána, de dat ii čuoza viidásit guovlluide go dál ja nu ráfalaš meahceguovllut seilot boazodoalu dehálaš guohtuneanan.

Álbmotmeahcci ollašuhhtá suodjalanprográmmaide gullelaš guovlluid lágain mearreduvvon suodjaleami ja Natura 2000 -luonddutiippaid seailuma guovllus. Álbmotmeahci vuodđudeami várás čadahuvvon šládjačielggadusat buoredit áitátvuloš šlájaid ja direktiivašlájaid vuhtiiváldima guovllus. Dikšun- ja geavahanplána ollašuvvan váikkuha guovllu ekologalaš árvvuide ja suodjalanulbmiliid juksamii mieddásit, go dat dáhkida guovllu ovdáneami luonddudilis nu bures go vejolaš. Báktevuođu ja eará geologalaš čohkiidumit seilot guoskameahttumin ja huksetkeahtá earret ruvkeguovlluid. Plánain lea figgamuš dáhkidit guovllu áitátvuloš ja álgovuđolaš ealániid mávssolaš suodjaleami dási ja sihkkarastit buoremus vejolaš luodudiliid eana- ja čáhceeko-systemain, ja plánain dahkko vejolažžan daid lunddolaš ovdáneapmi.

Luonddu seailun lea turismaealahusa birgema eallineaktu. Guovllu gielddat figget márkanjodidit Duottar-Sámi turismaguovllu buresveadjinbálvalusaid imagoin, mas Bállás–Ylläsduoddara álbmotmeahcis lea mearkkašahti rolla. Álbmotmeahci jogo ráhkadagaid njuolggá geavahemiin dahje imago šaddadeaddjin ávkkástalli turisma- ja prográmmabálvalusfitnodagaid (birrasii 100 st) bargomearri guovllus lei birrasii 500 persovdnabargojagi jagis 2005. Álbmotmeahci galledeaddjit geavahit guovllus iežaset mátkkiide oktii buot badjel 50 miljovna euro. Álbmotmeahci bálvalusráhkadagaid buvttadeamis ja bajásdoallamis lea báikki olbmuid barggaheaddji váikkuhus. Bargofápmohálddahusa barggahandoarjjan álbmotmeahccái čujuhuvvon váikkuhus lea jahkásaččat birrasii 10–15 persovdnabargojagi. Álbmotmeahcis lea barggaheami bakte hui stuorra mearkkašupmi báikki olbmuid buresbirgejupmái. Kolaris, Gihttelis, Eanodagas ja Muonios turisma lea maiddá okta daid deháleamos ealahusain boahhtevuođas. Álbmotmeahcci lea mielde ovtasteamin Duottar-Sámi guovllu, go buktá dan giliide bargosajiid ja eallinnávccaid.

Álbmotmeahcci fállá dikšun- ja geavahanplána mielde báikki olbmuid dás duohkoge astoáiggevejolašvuodaid nugo vándardeami, guolle- ja meahcebevuddu, muorje- ja guopparčoaggima. Bures fuolahuvvon dálve- ja geassevánddardangeinnodagain leat maiddá dearvvasvuodalaš váikkuhusat báikki olbmuid. Luondduguovddážit lágidity jahkásaččat mánggaid luonddufáddásaš dáhpáhusaid, ovdamearkka dihte luonddueahkediid, main turisttat ja báikki olbmot sáhttet lasihit luonddudovdamuša. Luondduguovddážit ja mánggat luonddubálgát fáallet lagasskuvllaid luondduoahpahussii erenomáš buorre vejolašvuodaid. Luondduguovddážiin lea maiddá rolla, mii doarju kultuvrra ja ealahusaid: luondduguovddáš oassálastá kulturdáhpáhusaide ja fállá dieđu báikkálaš fitnodatdoalliid ja bálvalusaid birra. Duottar-Sámi luondduguovddážiis doibmet maiddá Eanodaga gieldda turismainfo ja sámedikki Eanodaga toimisto.

Suunnitelman tiivistelmä englanniksi

Management and Utilisation Plan for the Pallas–Yllästunturi National Park

Introduction

The third largest national park in the Finnish network of national parks and the most important for its nature tourism values, the Pallas–Yllästunturi National Park forms a very important entity for the preservation of the Northern Finnish nature – forests, bogs, fells and waterways, and for many parts, its species are unique considered internationally. The National Park will be the internationally best known one of the Finnish nature tourism areas thanks to the strong tourism centres surrounding the Park.

The National Park was founded on the basis of the Act (las 1430/2004) given on 1st of February, and it extends over an area of 102 233 hectares.

As per the legislation, the focal target in planning the management and utilisation of the Pallas–Yllästunturi area is the conservation and improvement of the natural state of the natural state forests, bogs and fells as well as the vitality of the endangered and directive controlled populations. Other targets are the development of sustainable use for tourism, nature guidance and environmental education, promoting the use of nature by the local people on the basis of the principles of sustainable use, preservation of the pre-requisites of the Saami culture by reconciling the other uses of nature so that it is possible to maintain the culture in the parts of the Park which belong to the domestic district of the Saami and to safeguard the pre-requisites of research use taking the nature conservation values into consideration.

The plan is carried out on the basis of the principles of participatory planning. The objective of the plan is to reconcile the modes of use of the area in a way that the establishment targets of the Park will be obtained. An important way of execution of the objectives is the division into zones of the plan, which controls the strategic utilisation and management of the whole area far into the future. The National Park and this Plan for Management and Utilisation will carry out the statutory preservation connected to the conservation programme areas, and the preservation of Natura 2000 nature types and species in the area by safeguarding the development of the area as natural as possible.

Targets of the Management and Utilisation

On the basis of the establishment regulations of the National Park, EU directives, the legislation on Metsähallitus and other regulations controlling the area and activities of authorities, Metsähallitus is responsible for the following actions controlling the management and utilisation of the National Park:

- Nature conservation tasks
- Monitoring the state of the nature and communications on this

LIITE 18. 2(22)

- Monitoring the use of the National Park and changes in it as well as communication on this
- Responsibility of safeguarding the pre-requisites for Saami culture by reconciling the other forms of land use so that the pre-requisites for the culture are preserved within the part of the Park belonging to the domestic district of the Saami
- Tasks set forth by the law on natural sources of livelihood
- Tasks connected to the recreational use of nature and maintaining employment
- Development of nature tourism
- Founding and maintenance of structures serving the recreational use
- Guidance and control
- Exchange and purchases of lands; Metsähallitus participates in the purchase of the privately owned lands within the National Park through volunteer exchange of lands or purchases.

The targets and key actions in executing the management and utilisation targets of the Pallas–Yllästunturi National Park are:

1. Preservation of the forests of the boreal coniferous forest zone and of the alpine fell nature

- Preservation of the nature types and keeping the area in as natural a state as possible and in wilderness condition
 - A large part of the Park is kept outside the development of the active recreational use.
 - Most part of the hikers are directed and guided towards the routes in the recreational zone.
 - The wearing of nature types is prevented through accurate planning of actions.
 - The sustainable use of game populations and reindeer pasturage through instructions and interaction with the interest groups as well as through game preserve zone.
- Maintaining the scenic values
 - Damage to the scenery is prevented through detailed planning and through preventive actions and the existing damage to the scenery is restored.
- Safeguarding the favourable level of protection for animal populations which are endangered, considered important by the EU, and original in the area
 - The size of the animal populations and space are monitored and necessary protective and management actions are taken.
- Safeguarding the favourable level of preservation of nature types in the areas in the natural state, and improving it in the areas which have become less representative
 - Fire continuums imitating the dynamics of the natural forest are mostly aimed at in the restored areas as per the plans of action.
 - Altered nature types are restored.

2. Development of sustainable nature tourism and guidance

- Improving the pre-requisites of hiking and other independent recreation and preparation for a clear increase in the number of visitors
 - The quality level of the wilderness huts and rental cottages and other service structures is raised to correspond to the quality demands of the National Park.
 - The pre-requisites of one-day hikes is improved through a Recreational Zone.

- Whenever possible, the nature tourism business is directed towards different service structures than used by others.
- Supporting the development of the nature guidance and education to promote the sustainable use of nature
 - Uptodate and target-oriented guidance is maintained and developed.
 - The visitor centres of the Park are extended and the exhibitions are renovated to respond to the demand, activities and specialisation.
 - The organisation of high quality education is supported in co-operation with educational institutes and research organisations.
 - Guidance material applied for the use of nature tourism entrepreneurs is developed.
- Promoting the tourism use as per the founding objectives of the Park
 - Active operations and users are guided to the Recreational Zone to the appropriately maintained and restored routes.
 - The effects of the tourism are monitored and communications on it are issued.
 - Contracts safeguarding the sustainability of the nature tourism business are made with the tourism entrepreneurs.
 - Principles of Metsähallitus on building hiking services and sustainable nature tourism are adhered to in the Park.
 - Metsähallitus participates in the steering of the development of the Pallas tourism area as per the nature preservation legislation and founding principles of the National Park.
- Waste management and sewage treatment are taken well care of
 - Litter-free hiking and organic waste handling are developed.

3. Cherishing the cultural values and objects in the area

- Heritage environments, biotopes and buildings are taken care of.
- The cultural values created by the current use of the Park are taken into consideration.
- Valuable objects are protected.

4. Promoting the research use taking the conservation values into consideration

- Versatile possibilities of research in the National Park are safeguarded by contracts.
- A research strategy is drafted in co-operation with the research organisations.
- Research skills and language skills of the personnel are developed.

5. Natural sources of livelihood and the Saami

- Maintaining the pre-requisites for practising natural sources of livelihood as per the principles of sustainable use
 - The sustainability of practising the natural sources of livelihood (trapping of the red grouse and fishing) is verified through contracts, plans and correctly dimensioned permit practise.
- Maintaining the pre-requisites for reindeer husbandry
 - A large part of the Park belongs to a protective zone.
 - Sustainable use of the reindeer pastures is promoted.
 - Interactivity is employed in promoting the plans for safeguarding reindeer husbandry.

LIITE 18. 4(22)

- In planning and steering the use of the National Park, the special features of the Saami culture are taken into consideration
 - An exhibition on the Saami culture in Enontekiö is built in the extension of the Fell Lapland Nature Centre.
 - In the guidance of the National Park area in Enontekiö, one main theme is the Saami culture.

The Utilisation Zones of the Areas

The zone division controls the strategic use and management of land of the whole area far into the future (maps 2a and 2b). The objective of the zone division is to safeguard the natural state as far as possible, to reconcile the different forms of use, maintain the pre-requisites of the research of nature, and minimise the damage generated by human actions in the long run. Irrespective of the zone division, moving as required by the reindeer husbandry is allowed in all areas of the National Park on the basis of the preconditions set by the law on reindeer husbandry and regulations on off-road traffic.

Remote Zone

Extensive unified bog and forest areas, in as good a natural state as possible, form a Remote Zone (67 840 ha, 66.1 % of the Park surface). The Remote Zone is divided into two sub-zones in order to control the use. The sub-zones are the Wilderness Zone and the Special Zone.

Wilderness Zone

Fairly large, unified fell, bog and forest areas which are to be kept in as good a natural state as possible form the Wilderness Zone (52 260 ha, 51.1 % of the Park surface). The Wilderness Zone may offer a small quantity of paths and services. It is permitted to move in the Zone independently, you can select your place of camping freely and open fire is allowed close to water in the way permitted by the law on fire and rescue services (559/1975). As fuel, you can use twigs and branches found on the ground. In the environment around the Wilderness Zone camping places and wilderness huts, however, in the radius of half kilometre, it is only allowed to make open fire at a site offered and maintained for the purpose. This Zone does not primarily offer more services or paths for hiking. Structures required essentially by reindeer husbandry, research or monitoring can be built in the Remote Zone.

Special Zone

The Special Zones (15 580 ha, 15.0 % of the surface) are defined on the basis of important nature values; it is desired that the level of protection of these is safeguarded by means of steering the use and maintenance as well as undisturbed research in certain areas. Camping and making fire in the Special Zone is only permitted in places reserved for the purpose, in exception from the other areas of Remote Zone. The camping places are the surroundings of the wilderness huts of Mustakero and Keimiöjärvi along the Pallas–Ylläs hiking route. The camping places are marked. Structures required by research can be built in the Special Zone.

Recreational Zone

The Recreational Zone (32 799 ha, 32.1 % of the Park surface area) is defined according to the summer and winter routes which are most heavily used. Pre-requisites for independent and guided nature tourism are maintained in the Recreational Zone and the recreational use of the National Park is steered so that the damage to the protective and other use be as little as possible. The services and signposts of the National Park supporting nature tourism are concentrated in the Recreational Zone. In the Recreational Zone, you can camp in a tent in the immediate vicinity of the wilderness huts of the Hetta–Pallas route, near the sites for making a fire, as well as at the serviced resting places of the Pallas–Ylläs hiking route. Camping sites are the surroundings of the Pyhäkero, Sioskuru, Pahakuru, Hannukuru, Suaskuru, Montelli, Nammalakuru, Rihmakuru, Mäntyrova, and Kotamaja resting places as well as the Aakenus Pyhäjärvi parking place and around the wilderness huts, Pallastunturi shelter (ex-camping place), and Porokämpä and Tammitupa huts in Ylläs. Along the Pallas–Ylläs hiking route, a camping site for putting up the tent is also outside the Park, at the resting place of Äkäsaivo. Camping sites and place for making a fire are marked. It is prohibited to use other fuel for making the fire than the wood kept for the purpose at the fire sites.

Independent movement on foot, on skis, rowing or paddling is free in the Recreational Zone. Cycling, running a dog sleigh, and horseback riding are only allowed on the routes indicated for the purpose. The route network will not be extended from the present status, except for some one-day paths, and the services are mainly concentrated in the existing places. On the basis of the basic principles, the alignment of the routes is only altered for a special reason or because of improving safety or avoiding excessive wear.

Culture Zone

The objective of the Culture Zones (536 ha, 0.5 % of the surface) is to maintain the nature types formed and buildings built in the traditional use of nature and their environments by taking care of them as per plans. Culture Zones also include the heavily culture-affected areas which are the Pallas Tourism area and the Pallasjärvi base with surroundings. Moving and camping are permitted in the Culture Zone as per the same rules as in the Recreational Zones of the Park.

Restricted Zone

In case the preservation of fauna or flora of the area requires, moving and camping in the Nature Preservation area can be restricted. In the Restricted Zones of the Pallas–Yllästunturi National Park, the aim is to minimise the disturbing movement in areas requiring special protection. Moving in the Restricted Zones is either prohibited or restricted. There are seven Restricted Zones (1 058 ha, 1.0 % of the surface area of the National Park). In order to protect the fauna or flora or to prevent excessive wear, it is possible that Metsähallitus establish other Restricted Zones, as well (Conservation Act 1096/1996, 18 § paragraph 2). The restrictions on movement in the Restricted Zone do not apply to persons working with reindeer husbandry. The Restricted Zones are marked in the nature.

LIITE 18. 6(22)

The Restricted Zones and their limitations are the following:

- In the Onnasjärvi–Onnasjoki Restricted Zone (239 ha), moving is prohibited between May 1st and Nov 31st in order to protect rare and endangered fauna.
- In the Hanhivuoma Restricted Zone (333 ha), moving is prohibited in order to safeguard the nesting of birds, to prevent the wear of nature and to protect the most important breeding waters of the Pallasjärvi trout.
- In the Pahakuru (307 ha) and Suaskuru (48 ha) Restricted Zones, moving is prohibited in order to prevent the wear of the nature and to protect the endangered species.
- Landing and moving in the Haltioletto cemetery island (0.1 ha) is prohibited in order to protect the nature type extremely susceptible to wear and the ancient historical values.
- In the Pyhäjoki (84 ha) and Varkaankuru Restricted Zones (earlier broad-leaved forest conservation area, 44 ha) moving is permitted in the snow-free season (May 1st till Nov 31st) on marked route only in order to prevent the ground from wearing and to protect the endangered species.

Nature Conservation and Maintenance

In the Pallas–Yllästunturi National Park, there live or have been observed 63 nationally endangered species: 3 species of mammals, 16 species of birds, 1 species of butterflies, 3 species of beetles, 1 species of molluscs, 12 vascular plants, 8 mosses, 2 lichen, 16 polypores, and 1 species of gill fungi. 108 species in the National Park are those which must be monitored and 86 those which are nationally exuberant, but regionally endangered (Enclosure 6). Nine of the species which are considered important by the EU in the enclosure of the Nature Directive are found in the Park (Enclosure 8). 39 of the important species defined by the EU Bird Directive have been found in the Park (Enclosure 7), and 15 species of the important migrant birds (Enclosure 9).

The most important purpose for founding the Pallas–Yllästunturi National Park, and therefore also the objective of conservation and maintenance, is the conservation and protection of the nature types and species of the most representative fell sequence of the Western Lapland, boreal natural forests, aapa bogs and waters in as natural a state as possible. A particular target is to maintain and improve the favourable level of conservation of the vitality of the species occurring in their extreme limits, the populations of endangered or directive species, and the natural state of the nature types.

Maintaining the Natural State

In order to maintain the natural state of the National Park, in recreational use movement by human force is permitted in general. Cycling, dog teams and horseback riding are mostly steered outside the National Park. Within the Park area, they are only allowed in specially marked paths. The use of the Park is steered towards the routes in the Recreational Zone. The use of nature by local people is led through guidance, contracts, permit policy, and service structures. Most of the Park belongs to the Remote Zone, and in addition to that, Restricted and Special Zones are established in order to protect the most vulnerable nature values. Private lands within the National Park are purchased by the State. Metsähallitus controls the permissibility and legality of the nature use of the area.

Conservation of Species

In order to conserve the species in the National Park, the natural state and representation are cherished and improved. The basis of the conservation of species is the monitoring of the development of different populations of organisms in order to observe any alterations. If necessary, special actions may be taken to safeguard the preservation of species, for instance by restoration of forests which have been treated earlier. The vegetation of small scale nature types specially important for the species, such as broad-leaved forests, spring networks, places where snow lingers long in the spring, fens, and lush hardwood swamps as well as eutrophic fell vegetation is protected by steering the movement outside these areas. Restricted Zones and Special Zones are established in the National Park in order to protect the species susceptible to disturbances. Those animal populations which have increased in a disturbing scale or species not indigenous to the area, such as the mink, are culled.

Restoration and Nature Management

In order to obtain and maintain a favourable level of protection, altered, altering or disappearing nature types are restored or treated. Lessening natural state, scenery disturbances and wear of the nature due to use or excessive wear can be repaired through active measures. The main principle in the management of the Pallas–Yllästunturi National Park is that without conservational reasons, the natural processes are not intervened. In most of the National Park area, no treatment is done. In the heritage environments, the culture sceneries connected to the natural economy and history of the use of wilderness and nature types generated by the use and their species are taken care of. The conservation objects in the heritage environments are reindeer fences and huts, shepherding places, meadow barns and natural meadows, forest ranger houses, fish fields and huts, as well as fish grounds.

Conservation of Cultural Values

The region of Pallas–Yllästunturi National Park has been inhabited since the Stone Age. Fire places, deer hunting pits and stone images, for example, tell about old habitation and hunting culture. Reindeer husbandry and fishing, still continuing as means of livelihood, are visible in the Park in the form of old places of reindeer round-up and remains of fish fields. Meadow nature types and structures and old logging digs and remains of digs of logging culture are connected to more recent history. The National Park has long been used for hiking, continued already for more than 70 years and, therefore, the area has a strong hiking tradition. The structures of hiking; wilderness huts, guideposts, signs, causeways, bridges, and other services form a part of the valuable culture of the Park.

The versatile cultural heritage is cherished as much as possible in the National Park. The traditional uses of land cannot be returned to, but some areas are treated traditionally. More of the cultural history of the area is being preserved, and some of the objects can be restored and maintained as culture and nature objects. The hiking tradition is maintained and valuable points are restored. The management is done as much as possible in co-operation with the local people, Reindeer Owners' Associations, and other interested parties among communities and private people.

Use of the Nature

Recreational Use

The Region of Fell Lapland, and particularly the Pallas–Yllästunturi area located there, is one of the most popular hiking places in Finland. 1.5 million visitors come to the Region of Fell Lapland annually, and these include more than 300 000 visits to the Pallas–Yllästunturi National Park. The high number of visitors and the concentration of the visits in certain routes and places requires appropriate guidance for the visitors as well as steering the visitors to the Recreational Zone with good services. The existing huts, resting places, hiking and ski routes cover the Recreational Zones of the Park (Enclosures 10A and 10B). In dimensioning and planning the services, 500 000 annual visits are presumed; about half of them occurring in the summer.

Moving

The Pallas–Yllästunturi National Park offers 280 km of summer hiking routes, and 330 km of ski tracks. The ski track network with the resting places forms the most important service product for the tourism business in the area of the National Park. The maintenance of the areas sensitive to wear is safeguarded by correctly positioned services and by maintaining the structures in good conditions. Conflicts between the different forms of use, such as hiking, conservation and reindeer husbandry, are avoided by interaction, taking also social aspects into consideration.

In quantity, no more hiking and ski routes are required in the National Park. The summer route of Ketomella–Hietajärvi–Pahakuru will be marked. On the Pippovuoma fen path, route alignment will be altered to reduce the need of causeways and to protect the palsa mounds. For walking from Kerässieppi to Kuoppajärvi, some causeways will be built on the existing path. If the Mustavaara forest lorry road from the Hetta–Peltovuoma road towards the northern end of the Park becomes a public road, preparations should be made to improve the route from the road to Pyhäkero to correspond to the needs of use.

Cycling, running a dog team and horseback riding are subject to licence in the Pallas–Yllästunturi National Park. Single hikes on horseback have been organised within the Park limits, but the riding routes are not marked in the terrain. Most of the dog team routes run outside the Park. Entrepreneurs from the directions of Rauhala and Kerässieppi as well as from Majavaoja have organised dog team rides in the area, too. Routes and schedules of use for horseback riding and dog teams can be selected so that nature and reindeer husbandry do not suffer. Before establishing routes for hikes on horseback or dog team rides, negotiations are organised with the Reindeer Owners' Associations, unless the entrepreneur has enclosed a favourable opinion in writing from the Reindeer Owners' Associations. Possible routes are also available for other entrepreneurs and users, although they are not necessarily marked in the terrain.

Services for the Recreational Use

The National Park offers two rental cottages, one rental shelter, one hut which can be booked in advance, 2 wilderness huts which can be booked in advance, 12 wilderness huts, 6 daytime huts, and 28 other fire sites with services. Around the wilderness huts, you can find places for camping. The fire sites offer services with firewood and independent waste management on the basis of the principles of litter-free hiking, where organic waste and burnable waste can be treated on site, but the mixed waste is brought from the wilderness by the hikers themselves. The quantity of the wilderness huts, camping and firesites is sufficient in the Park on the whole, but the capacity of the services should be increased in the busiest places and the quality of the guidance improved. The focus of maintenance is in the maintenance and repair of the hiking service structures (resting places, routes) and nature guidance (signposts, guideposts, nature paths), as well as avoiding damage from wear and repairing it, if any. The operating possibilities of the nature tourism entrepreneurs are also taken into consideration in developing the services. A firesite will be built at Hietajärvi, and a similar one is removed from Pippovuoma. New locations for boats will not be built within the limits of the Park. A new storage building will be built in Sarrinkangas, Enontekiö, outside the Park.

In the Recreational Zone, camping is allowed in the immediate vicinity of the route Hetta–Pallas wilderness huts and fire sites as well as the resting places with services along the route Pallas–Ylläs. The surroundings of resting places of Pahtavaara, Pyhäkero, Sioskuru, Tappuri, Pahakuru, Hannukuru, Suaskuru, Montelli, Nammalakuru, Rihmakuru, Mäntyrova, Mustavaara, Keimiöjärvi (daytime hut), Mustakero and Kotamaja, as well as of the parking place and wilderness hut of Pyhäjärvi, Aakenus, Pallaskota (earlier camping place) as well as the vicinities of Porokämpä and Tammitupa at Ylläs are meant for camping. The camping and fire sites are marked. Excessive wear of the terrain around the overnight and resting places is prevented by structures and guidance.

Besides the hiking use, the pre-requisites of tourism business are improved by offering structures for the operation of nature tourism businesses mainly within the Recreational Zone. The operating possibilities of the ski track cafés in the area are maintained. Business operations within the National Park requires a permit for the entrepreneur or a contract with Metsähallitus.

Berry and Mushroom Picking

In the National Park, berries and edible mushrooms can be picked everywhere except for the Restricted Zones. In the Restricted Zones of Onnasjärvi–Onnasjoki, Hannukuru, Suaskuru, Hanhivuoma, and Haltioletto, moving is completely prohibited. In the Restricted Zones of Varkaankuru and Pyhäjoki, moving is prohibited during the snow-free season off the marked paths. For the collection of plants, other than edible mushrooms, polypores, animals and stones for research purposes you must apply for a permit.

Fishing

When the Pallas–Ounastunturi National Park was established, in drawing the limits of the Park, all the important fishing waters were left outside it, except for the western part of Lake Pallasjärvi. Fishing in a National Park is regulated by the Conservation Act and by the founding law and decree for the National Park written on the basis of the Conservation Act. As special legislation, they set the limits for applying the Fishing Act.

In the actual fishing waters of the National Park, in the lakes of Pallasjärvi, Keimiöjärvi and Pyhäjärvi of the Aakenustunturi Fell, taking care of the fish stock and, with a licence from Metsähallitus, also fishing even by other means and not just angling and jigging are allowed. Angling and jigging are permitted in the National Park, taking into consideration the specifications mentioned as the founding rule. Therefore, fishing is not permitted in the trout spawning waters of Lake Pallasjärvi, in waters with a natural brown trout stock, or in waters which are inhabited by the Arctic char. According to regulations, angling and jigging is, therefore, permitted in the following waters: Kylmäsenjärvi in Enontekiö, Ahvenjärvi, Kaivosjärvi, Pitkäjärvi, Hietajärvi in Ketomella (Ylikyrö), Iso Raasikaltio, Joukhaisjärvi, and Kuoppajärvi; and elsewhere: Sarvijärvi, Allijärvi, Pallasjärvi, Keimiöjärvi and all the waters located south of main road 79. Lake Keräsjärvi is located in the National Park in part only, and fishing there is allowed as per the directions given by the fishing partnership partners.

As per the founding law of the National Park, the immemorial and other specially founded fishing rights will still be valid. It is possible to grant licences for four nets to the local people carrying natural sources of livelihood, and permits for driving a snowmobile during the snowy season connected to fishing as follows: For those living in Ylikyrö, to some waters located on the eastern edge of the National Park, and for those living in Kerässieppi chiefly to Lake Kuoppajärvi. The people carrying natural sources of livelihood, living in Raattama have exploited Lake Pallasjärvi of the waters in the National Park. In connection with fishing with nets, a right for keeping a boat in these lakes can be granted. As per established practise, it is possible to grant net licences for people carrying natural sources of livelihood for other waters, where angling and jigging are allowed. The quotas for the net licences are set as per the steady productivity of the fishing water and as per the maintenance of the natural fish stock.

In order to maintain sustainable fishing in lakes Pallasjärvi, Keimiöjärvi and Pyhäjärvi, a plan of management and use for each lake will be drafted. The target of the management of the Pallasjärvi fish stock is particularly to cherish the lake's own lake trout stock and to use the local stock as often as possible in restocking. Studies on fish stock and other organisms are done in other waters, too, in order to maintain a favourable level of protection and ecological sustainability. A contract has been made with the partners of the Raattama partnership on management of fishing and organisation of fishing.

Keeping a boat connected to fishing at the landing places of Hirvasranta of Pallasjärvi and Pallaslompola for those with a fishing right, as well as at Porvinniemi and elsewhere can be granted by Metsähallitus. Lake Pallasjärvi is the only place where motorboats are allowed, provided that they do not cause noise or other environmental disturbances. Rental boats are still allowed on Lake Pyhäjärvi as per licences only.

Hunting

Before year 1991, hunting was prohibited in the Pallas–Ounastunturi National Park. By means of an amendment to the hunting ordinance (583/1991), hunting was released for the local people in the whole area of the Park. In year 1997, a recommendation contract was made with the local Hunters' Association and the Game District of Lapland with the target of protecting the open fell top areas for the protection of rock ptarmigan especially and the environments in the vicinity of the hiking routes and the services, as well as the surroundings of the tourist centres to promote hunting safety.

When preparing the establishment act of the Pallas–Yllästunturi National Park, the local Hunters' Associations and the Game District of Lapland proposed the recommendation contract of year 1997 to be applied in the new National Park. The map enclosed to the law defines the areas where, in the municipalities of Enontekiö, Kittilä, Muonio, and Kolari, the inhabitants have a right to hunt within their home municipality as per the hunting act (615/1993, 8 §) without hindrance of the protection regulations within the area of the National Park (map 2a and 2b). The amendment to the law, 4 § (431/2006), given on the Pallas–Yllästunturi National Park specifies the hunting rights of the local people within the area of the National Park. The amendment says that people living permanently in the villages of Raattama and Rauhala, belonging to the municipality of Kittilä, have a right to hunt in the area of the National Park which has been transferred to the municipality of Muonio on the basis of the decision of the Council of State (566/2003) on the alteration in the municipal division between Kittilä and Muonio.

People living outside these municipalities do not have a right to hunt in the National Park. In connection with the hunting of the elk, it has been possible to apply for a permit to use a wheel buggy to transport the meat. In Enontekiö, the hunting of the red grouse by trapping is allowed, and for this purpose, it is possible for the people with natural source of livelihood to apply for a permit to use the snow-mobile in the National Park, in areas to be specified separately.

Hunting in the Pallas–Yllästunturi National Park is done as per the principles of the Hunting Act. The target is to safeguard the maintenance of vigorous game populations and to make it possible for the local people to hunt. The principles of sustainability also include the ideas that nature is not disturbed or destroyed and no unnecessary suffering is caused to the animals. Hunting must not create dangers or damage to people or to property. For reasons of game management, the hunting of fox, mink and raccoon dog are favoured.

In the northern part, the preservation area from hunting in the National Park consists of 24 900 hectares and 7 429 hectares in the south, i.e. 32 329 hectares in total (31.6 % of the Park surface area), which also plays an important role as a protection and breeding zone of game. The development of the game populations is monitored by means of triangulation calculations of game. The elk populations in relation to the kills are monitored in co-operation with the Hunters' Associations.

Reindeer Husbandry

Reindeer husbandry has started in the area of the Pallas–Yllästunturi National Park at the turn of 18th and 19th century. According to the act of establishment, reindeer husbandry is permitted in the National Park in the way as enacted in the Reindeer Management Act (848/1990) and Reindeer Management Ordinance (883/1990). The area of the National Park belongs to the Reindeer Owners' Associations of Alakylä, Muonio, Kyrö, and Näkkälä. The Park is a considerable pasture and calving area for reindeer. The aapa bogs and fells serve as pasture mainly in the summer and the forests in the winter. According to the rotation of pastures followed in the Reindeer Owners' Association of Muonio, the reindeer are pasturing within the area of the Park mainly during the season from late winter–early spring until early autumn.

It is permitted to build a reindeer fence and round-up fence in the National Park with a permission from Metsähallitus. When building a temporary reindeer fence on the state-owned land, announcement must be made to the official who controls the area. The Reindeer Owners' Associations of Muonio and Kyrö have a permit for maintaining a border fence between the associations. There is no fence between Muonio and Alakylä. The chairperson of the Reindeer Owners' Association defines the tasks of the persons working in reindeer husbandry and their work orders and, in connection to these, the use of off-road vehicles.

As per the Reindeer Management Act, it is permitted to use an off-road vehicle and a reindeer dog in the reindeer husbandry work. During the snow-free time, a written permit must be applied from the chairperson or the vice-chairperson of the Reindeer Owners' Association in order to do the essential reindeer management tasks. The reindeer breeders have a right to take wood for building leans-to and shelters as well as using less important wood on the ground to make fire in the wilderness. Gathering reindeer feed in the wild meadows is also allowed. Cutting firewood to the reindeer management huts and taking fence poles is prohibited within the National Park (YmVM).

For the purposes of reindeer husbandry, separate herding places (4 places) have been separated in the special reindeer husbandry areas in different parts of the Park for the management of the Reindeer Owners' Associations of Kyrö and Näkkälä. The total surface area of the areas separated for the use of reindeer husbandry is 2.2 ha. Two herding places have been separated for the use of private reindeer owners in the Reindeer Owners' Association of Muonio; their total surface area is 1.6 ha. The round-up and/or calf marking places within the Park are located in Marasto and Pitkäjärvi of Enontekiö, at Pallas and in Latvavuoma of Kittilä.

In its present form, reindeer husbandry harms the natural state of the Park through wear in the ground vegetation, eating of birch saplings and shoots and creation of driving tracks. It is most visible on dry and barren fell crofts and birch groves in the form of decrease in lichen and other sensitive plants, as well as in prevention of natural regeneration of birch. The reindeer pastures in the area are rather worn elsewhere as well, except for the fresh crofts and fens. The pasturing of reindeer has created problems for the conservation in Varkaankuru, for instance. On the other hand, tourism and hiking disturb for their part the reindeer pasturing, transfer and calving.

The pre-requisites of reindeer husbandry will also be maintained in the area in future. The target of the National Park is to work with the Reindeer Owners' Associations in interaction and to negotiate a sustainable level of reindeer husbandry and intergrate the forms of land use as well as possible.

Co-operation with the Reindeer Owners' Associations is done to obtain the nature conservation targets. Reindeer must be pastured in the protective forest area as meant in the Forest Law (1093/1996) 12 §, observing special care and so that the pasturing does not create the lowering of the forest edge. This is also provided by the Reindeer Management Act. In order to prevent the lowering of the forest edge, Ministry of Agriculture and Forestry may issue indispensable limitations on reindeer pasturing in the protective forest area, as enacted in the law amending the Reindeer Management Act (1353/1996, 3a §). For the main part, the Pallas–Yllästunturi National Park belongs to the protective forest area. No regulations are given on the feeding of reindeer in the wilderness, so for that part, the Conservation Act, Waste Management Act (1072/1993) and the Natura regulations are followed. Thus, no foreign species are allowed to the terrain along with the feed, and the terrain or waters must not be littered or be eutrophicated by residue feed or excrement gathered around the feeding sites.

The number of reindeer corresponding to the capacity of the National Park is aimed at in co-operation with the Reindeer Owners' Associations. Areas important for the reindeer husbandry are defined so that hiking and tourism can be steered in a way that undisturbed life for the reindeer is preserved, particularly during calving.

Together with the Reindeer Owners' Associations, ways of reducing the use of the cross-country vehicles and preventing the wear damage due to its use are looked for. Together with the Reindeer Owners' Associations, the places for huts, fences and other constructions necessary for the reindeer husbandry as well as camping and summer-time wheel buggy driving routes are agreed on so that the high-value nature sites are not damaged or the use of the hiking routes is not disturbed. When building the fences, the heritage and scenery aspects are taken into consideration. The wood needed is procured from outside the National Park. In case feeding is considered indispensable, the organisation of it must be agreed on with Metsähallitus in order to avoid all harm. When limiting the herding places in Marasto, the necessary inspections will be done with the Reindeer Owners' Association of Näkkälä.

The leases of reindeer round-up and herding places are saved in the information system. The same will be done for all agreements and contracts concerning reindeer husbandry. The pasture information obtained in connection with the condition evaluation of reindeer pastures is used when assessing and monitoring the conservation effects of reindeer husbandry. The wear of the wheel buggy tracks is monitored in connection with the route wearing studies.

Prospecting and Mining

Prospecting within the National Park requires a permit from Metsähallitus. Opening mines would create a considerable harm to the other forms of use of the area and would endanger the protection of the Natura area. Prospecting or preparation of mining are not promoted in the National Park. Actual mining is prohibited on the basis of the Conservation Act. Therefore, opening a mine would require an amendment in the founding act of the National Park, Environmental Impact Assessment as per the Natura regulations, and a decision of the Council of State. In preparations for mining within the Saami region, the decision of the Supreme Administrative Court (692/31.3.1999) must be taken into account; it rules that establishing a mine would endanger the Saami culture.

LIITE 18. 14(22)

At the moment, one valid mining district and three claims (100 ha) exist in the Pallas–Yllästunturi National Park, made in year 2005 and valid until 2010. There are three claims becoming invalid at the beginning of 2007 in the Park area.

Extraction of Land Resources

As a general rule, extraction of land resources is not allowed in the National Park. Small scale, local taking of gravel subject to licence is still possible on the basis of case-to-case consideration within the guiding quota. For the maintenance of the National Park, it is possible to take gravel from the existing gravel pits. When possible, these gravel pits are landscaped.

Use of Wood

The building wood and firewood used in the services of the National Park is imported from outside the Park. In the Remote Zone, you can use branches and sticks on the ground for making a fire. In the Recreational Zone, making a fire is only allowed in marked fire sites and of the firewood provided for the purpose.

Tourism as Business

The growth of the tourism centres of Levi, Ylläs, Olos, Pallas and Hetta generate increasing use for the area of Pallas–Yllästunturi National Park. The National Park is an important object and attraction for the nature tourism entrepreneurs operating in the region. These are mainly activity service businesses without any fixed facility exploiting the built routes, huts and other services. On the basis of the business studies made, about a hundred companies exploit the Pallas–Yllästunturi National Park now-a-days as a nature tourism area. In the National Park, the tourism entrepreneurs organise, among others, ski, hike, snow-shoe, fishing, paddling, reindeer sleigh and dog team trips. Horseback riding as well as reindeer and dog team trips in the area of the National Park are subject to licence. When going through the applications for licences, possible harm to the nature conservation and disturbance to the other users as well as to reindeer husbandry are taken into account.

At Pallas, within the area of the National Park, there is a tourist hotel. The target of the Pallas tourism area is to make a plan for Pallas to develop into a versatile tourism centre suitable for the National Park and rooting in the nature tourism. Near Äkäskero, in the southern part of the National Park, there is a small hotel. Ski-track cafés owned by Metsähallitus function within the National Park. The ski-track café entrepreneurs have leases in which they commit themselves to the environment and quality system of Metsähallitus.

The tourism business done within the area of Pallas–Yllästunturi National Park must be based on the nature conservation regulations, but also on the local tradition and culture as far as possible; the pre-requisite for this is the adherence to the principles of sustainability of Metsähallitus. A special plan for sustainable nature tourism is drafted on the development of the nature tourism; this will specify the targets and define actions and monitoring. In business use, the service structures of the National Park can be exploited according to the instructions and agreements. When the business use occurring in the National Park exceeds the so-called "normal use" of services and structures ("public right"), the entrepreneur must apply for a licence or make a contract with Metsähallitus.

Traffic and Moving

Roads

For the road network, the Pallas–Yllästunturi National Park is easily attainable for the visitors. There is no public road from Hetta, Enontekiö close to the Park. The parking places of the public roads inside the National Park (10 pcs) serve the tourists. The existing parking places are located in appropriate positions, but a couple of more are needed. Building of parking places is the task of the Road Administration. No new roads will be built within the National Park.

It is necessary for the monitoring, service of the Park and for the development of the tourism in the area that the Mustavaara private road leading to the northern end of the Park is established as a public road, and the two required parking places will be built as per plans made (Hirvasranta and Mustavaara). Other parking places can be located as required, for instance in Ketomella, Enontekiö, at the beginning of the road leading to Hietajärvi.

Paths of Road Administration

A path of 8 km, owned by the Finnish Road Administration, leads from Ketomella to Marasto; it has causeways on its sections crossing bogs (no 52017, included into the road register in 1983). The Road Administration will restore the path for hiking use and to a width which enables traffic on wheel buggies. After the restoration, the Road Administration will transfer the path to Metsähallitus.

The 15-km path, founded by the decision of the Council of State in 1941 and owned by Road Administration between Ylikyrö and Kerässiippi is meant for the movement of the local people on foot, on skis or by reindeer. After building of the road network, the path no longer serves the general local traffic needs. The Road Administration will transfer the path to Metsähallitus for hiking use after restoration for the parts inside the National Park. The section between Vuontispiirtti hut and Montelli will be restored so that a wheel buggy can be used for the purposes of reindeer husbandry and service of the National Park in order to prevent damage to the scenery. The path is also central for the use of hiking.

Off-road Traffic

In the municipalities of Kittilä, Kolari and Muonio, snow-mobile traffic is concentrated on the official snow-mobile routes. In the municipality of Enontekiö, the local people have a right to drive snow-mobile on the state owned land, except for the National Parks and Strict Nature Reserves. One snow-mobile route runs through the National Park from the Levikaira road to Äkäsjärvi lake and short track sections close to the border of the Park in Enontekiö, through Puolitaipale and on the bank of the Ounasjoki river, on the north-eastern corner of the Park. A section of about two kilometers of snow-mobile track runs in the Park from Hetta to the proximity of Pyhäkero wilderness hut.

LIITE 18. 16(22)

A snow-mobile and a wheel buggy can be used in reindeer husbandry, fire fighting and rescue services as well as in monitoring and servicing the area. The indispensable summertime off-road traffic in the reindeer husbandry requires a written permit by the chairperson or vice-chairperson of the Reindeer Owners' Association; the permit is to be kept along when in traffic. (Ordinance on Off-Road Traffic 10/1996, 13 §) The regional Environmental Administration can grant a licence for a person whose mobility is limited due to age, handicap or illness. On the basis of Off-Road Traffic Act, 4 §, a severely handicapped person and her/his assistant can use a motor vehicle in the terrain in the areas where movement on foot is allowed (the permit does not include the restricted areas of the National Park).

In the National Park, there are about 36 km of summertime service routes for the purposes of service, research activities, monitoring, and reindeer husbandry. The movement to the private areas within the National Park are reached by tracks determined as easement or otherwise agreed on. The possessor of a private land does not have an off-road traffic permit outside the easement route within the National Park.

Driving tracks which are not classified as roads can be found in Nilivaara, on the western slope of Mustakero, on the southern and eastern slopes of Äkäskero, on the western slope of Outakero, close to the Linkujoki river, and on the south-eastern and north-western slopes of Kolvakero, from the forest lorry road of Levikaira to Mustakero, at Muonio–Sirkka main road and the forest lorry road of Ruskisrova as well as at Ketomella, Piippokangas of Enontekiö. Using these requires an off-road traffic licence from Metsähallitus.

The attempt is to reduce the disturbances and damage caused by the motor-vehicle traffic in the National Park. Driving a car must only be done on existing roads. The driving tracks used in reindeer husbandry are agreed on with the Reindeer Owners' Associations. New snow-mobile routes or tracks will not be built in the National Park. Co-operation with the Reindeer Owners' Associations and the rescue service organisations is promoted. Ski tracks can be maintained by machines. Regional or track-specific licences can be granted for snow-mobiling for the local people having fishing rights and natural sources of livelihood, service transports of tourism businesses and for gathering scientific or artistic material. No off-road traffic licences are granted within the area of the National Park for person transports for recreational purposes.

Summertime off-road traffic is minimised and steered to the agreed routes together with the Reindeer Owners' Associations. In co-operation meetings, the people doing tasks connected to reindeer husbandry are guided to careful use of terrain. The policy in general is that no off-road traffic licences are granted for the driving tracks used by cars. The tracks are restored to their natural state as well as possible. It is not permitted to land with an aircraft within the National Park for other than rescue and monitoring purposes or with a special permit.

Nature Guidance

By means of nature guidance, the task of environmental education given to Metsähallitus is carried out, promoting conservation of nature and sustainable use of nature. The object of the Pallas–Yllästunturi National Park Nature Centres is to promote ecologically, culturally, socially, and economically sustainable nature tourism in the area. These nature centres received about 130 000 visits in 2004, which is about a fifth of all the visits to the Finnish nature centres.

Nature Centres

Kellokas Visitor Centre is located at the southern end of the National Park, in Äkäslompolo of Kolari. The Visitor Centre was built in 1995 and it presents the nature and cultural history of Peräpohjola. The number of visits to Kellokas has doubled from the 30 000 visits of 1996 to about 64 000 visits in 2004. Plans for building an extension to the Visitor Centre were made in 2006 and the extension is built in 2007.

Pallastunturi Visitor Centre is located in the central part of the National Park, on the Pallastunturi fells, in the municipality of Muonio. The Visitor Centre built in 1977 is the oldest in the Nordic countries. The fixed exhibition of the Visitor Centre presents the nature of the forest edge and open fells as well as the research done in the area. In 2005, the Pallastunturi Visitor Centre was visited about 45 000 times. Modifying the Visitor Centre to better meet the demand and the needs will require some actions which will be planned on the basis of the results of the development project of Pallas tourism area.

The Fell Lapland Nature and Culture Centre is located in the central village of Enontekiö, in Hetta. In addition to the exhibitions, the services of the Nature and Culture Centre also include sales of permits and booking of rental cottages and huts in the wilderness areas and, as a contract service, the tourist information of the municipality of Enontekiö. The Fell Lapland Nature and Culture Centre receives 25 000 annual visits. In 2006, the office and exhibition facilities of the Fell Lapland Nature and Culture Centre were extended and a new nature exhibition and an exhibition on the nomadic Saami, produced by Johtti Sápmelaččat registered association and Saami Museum Siida will be built in the exhibition facilities. Thanks to the new exhibitions and services, it is expected that the number of visits will increase and the services will be prepared for 50 000 annual visits.

Signposts and Nature Paths

The signposts are there to guide the visitors of the National Park and to give information on the area. The signposts of the Pallas–Yllästunturi National Park are the starting point signs, signs in the terrain, signposts in points of interest, road signs, guidance maps, route markings, and signs at borders. Nature paths are an important part of the nature guidance and they also offer a framework for nature education. 16 nature paths in total run in different parts of the Pallas–Yllästunturi National Park (Enclosures 10A and 10B).

The situation of the signposts is fairly good in the area of Ylläs–Aakenustunturi, but with the new National Park, alterations in the signposts are required. In the area of Pallas–Ounastunturi, the condition of the signposts is varied and requires repair for both content as well as condition. Starting point signs of the National Park will be built at the most important starting points, and the borders of the National Park will be marked in the terrain. Border signposts will be built on the main roads running through the area at the borders of the National Park. Approaching signs will be located at the airports of Enontekiö and Kittilä, at the Kolari railway station and on the main approaching roads for the National Park.

Guidance and Education

Guidance is available for groups in the nature centres on the exhibitions and on different themes. Guided nature hikes are organised in the wilderness. A fee is generally charged for the guided groups. Metsähallitus does not offer actual teaching; teachers are responsible for the teaching events of school children and students. Metsähallitus offers framework for the teaching and familiarisation for its use as well as expert services when possible. During the planning period, entrepreneurs will be trained and suitable teaching and guidance materials will be produced for their use; this will produce the best and the most satisfactory result in the wilderness guidance.

Brochures, Publications, and Internet Services

For the past few years, Metsähallitus has developed the Internet services heavily and reduced the number of brochures. Covering information on the Pallas–Yllästunturi National Park and on the nature centres and their events can be found in the Metsähallitus Internet service www.outdoors.fi; access to this is possible at the customer interfaces of the nature centres, too. A brochure on the Pallas–Yllästunturi National Park is available in Finnish, Swedish, English, German, and French.

Research

The importance of the research use in the Pallas–Yllästunturi National Park has increased essentially in the past 20 years. In the network of national parks, the Pallas–Yllästunturi Park has a special position as the monitoring area for the environmental changes in the global and subarctic nature. Air quality monitoring stations belonging to worldwide research projects stand in the National Park. Dozens of collections of observations and samples connected to the study of an area in a natural state have been carried out in the National Park. The most extensive ones of the basic studies exploiting environment in a natural state are the small mammal and insect studies as well as forest edge and natural forest follow-up studies executed in co-operation between Metsähallitus, Finnish Forest Research Institute and other research institutes. Several dozen studies are on-going annually.

The co-operation between Metsähallitus and research organisations is developed on the basis of the network principle in the Pallas–Yllästunturi National Park. Research is promoted and supported as per the research strategy of Metsähallitus. Useful research data is produced versatilly, not forgetting the local activity service entrepreneurs and the needs of the local people. For the development of the management of the Pallas–Yllästunturi Park, the topical research subjects are the problems of sustainable use and nature tourism, effects of reindeer, different kinds of vehicles and tourists on the vegetation and wear of terrain, as well as the research of methods of waste management and environmental impacts. Also, the questions on the tradition of use of nature in the area, on the expectations of the visitors, and conflicts between different groups of users require research data, as well as the importance of the National Park in the regional economy and its effects on employment and on the change of social structure of the population.

Research is steered mainly to the Special Zone of the Park where, in addition to the measurement station of Sarmaltunturi and measurement points of Laukukero, there are some structures serving research. Taking of samples for research purposes is possible, subject to licence. Founding of experimental plots is also subject to licence in the National Park.

Plans of Actions

The Management and Utilising Plan is complemented by Plans of Actions. The plans of actions are made in co-operation with the interest groups and experts concerned. Of the plans of action to be made during the planning period, the most urgent are the fish management plan for Pallasjärvi lake, plan for sustainable nature tourism, and revision of the waste management plan (Table 5).

Management of the Area

The management of the Pallas–Yllästunturi National Park is in the hands of the Natural Resources of Metsähallitus. The work done for the National Park was about 25 person years in the average for the established personnel in years 2003–2004. The personnel structure of the Park is concentrated in the guiding and service personnel formed of the inhabitants of the area. Of the work done for the management of the National Park, 8 person years has been directed to the area of Ylläs–Aakenustunturi, 10 person years to Pallas, and 3 person years to Enontekiö. Of the work done by the Natural Resources in Ivalo and Rovaniemi, on the human resources management and book keeping, management of the areas and wilderness economy processes, about 2 person years of the planners work is directed to the Pallas–Yllästunturi National Park. In addition to this, 15 to 20 person years have been done annually in short term employment contracts in customer service, service and basic research tasks.

In developing the basic operations of the Park and with the increasing number of visitors, it is important to ensure sufficient resources for the management and administration of the National Park in future, too.

Leases and Access Rights Contracts

Leases and access rights contracts can be made with the Reindeer Owners' Associations, nature tourism businesses, state institutions and municipalities as well as private people for the needs granted by the regulations. Many leases and access rights contracts have been made for the area.

In Marasto, the Reindeer Owners' Association of Näkkälä has rented two herding places and a round-up fence with a lease expiring on Dec 31, 2006. The location of the herding places should be revised to correspond to the location of the base structures and possible further building. In addition to the National Park's own buildings, no buildings are built or maintained in the Park, except for the Pallas tourism area and the herding places of reindeer husbandry. Any buildings or structures made in the Park area without permit will be pulled down.

Easements

Originally, there have been several dozens of lands, lots or water areas owned by private land owners (Enclosure 2). The lots have originally been used as natural meadows. Several meadow barns of considerable cultural value have stood on these lands; some of them have become rotten where they stood, or the owners have pulled them down and used as firewood, some of them have been restored by the National Park authorities. The original use of the meadows ended by 1960's. A couple of private lots have not yet been purchased by the State to be connected to the National Park.

LIITE 18. 20(22)

In 1990's, buildings have been built on the private lands for recreational use (3 buildings) or as bases for hiking (3 buildings) against the stated point of view of Finnish Forest Research Institute and environmental administration, or without obtaining a statement. On the basis of the Partition Act, the private lots have an easement of access right through the lands of the National Park. Building on the lots and traffic by off-road vehicles cause damage to the founding targets of the National Park. As per the decision of the Council of State, the private lands meant to form a part of the National Park will be purchased by the State, primarily through exchanges of land or voluntary sales by the end of year 2007.

Safety and Rescue Operations

The safety of the recreational users of the Pallas–Yllästunturi National Park has been increased by improving the services, location and width of the routes, as well as by changing the location of the ski tracks when necessary due to risk of avalanches. In the plan, a Restriction Zone is established in Suaskuru and Pahankuru for the protection of animals and vegetation, but this will also improve the safety of the visitors by directing the traffic away from the difficult canyons.

Maintenance of the Service Structures

The maintenance of the Pallas–Yllästunturi National Park service structures is based on the environmental and quality system of Metsähallitus as well as on the principles of building and having built. The most important target of the maintenance is to do the management of the National Park in a way that the targets of nature conservation are realised. Another important target is to maintain the pre-requisites of hiking in the area and to maintain, recondition and build the service structures connected to this. All maintenance operations are done on the basis of the principles of sustainable use.

On the basis of the waste management of Metsähallitus, in Pallas–Yllästunturi National Park, the aim is that as little landfill waste as possible is generated and that the visitors themselves carry the recycling and landfill waste they generate away from the wilderness. One target of the independent waste management and litter-free hiking is also to guide visitors to responsible use of nature and to protection of the environment.

The firewood needed in the Pallas–Yllästunturi National Park is purchased from outside the conservation area. At the huts and fire sites of Ylläs–Aakenustunturi region, the annual use of firewood is 250 stacked cubic meters of wood in total, and in the region of Pallas–Ounastunturi about 350 stacked cubic meters of firewood (year 2004). The firewood service is done for 51 places in hiking use. The target of the firewood service is to maintain the surroundings of the resting places and fire sites in as natural a state as possible. By maintaining the existing level of firewood service, it can be made sure that trees from the nature are not used as firewood, which would impair the conservation values.

Monitoring

Metsähallitus monitors the use of the nature conservation areas as an authority and as the possessor of the areas in co-operation with other authorities. The task of the personnel of Metsähallitus

is to control the legality and permits in the area. Primarily, the monitoring consists of preventive advising and customer service. The target is that the visitors to the area are familiar with the good practises of hiking and the regulations of the National Park and adhere to these. In addition to the personnel of the National Park, the wilderness inspectors of Metsähallitus perform the monitoring. The off-road traffic is controlled and the off-road practises are made known to the local people as well as to the tourism businesses and tourists. Particular monitoring actions are planned annually together with the Police and the Border Guard.

Co-operation

The National Park has a lot of interest group connections. The connections are maintained, for instance, by organising interest group negotiations, development seminars, voluntary work events, press conferences, and joint activity projects. In the questions concerning the use and maintenance of the National Park, co-operation is aimed at with the surrounding municipalities, local villages and associations, Reindeer Owners' Associations, employment and industrial safety authorities, the Police and the Border Guard, local tourism entrepreneurs, and other parties interested in the National Park. The National Park keeps regularly in touch with the neighbouring municipalities, Reindeer Owners' Associations, Environmental Authority and other authorities and associations important for the operations.

Plan Impact Assessment

One of the greatest stresses and risks for the obtaining of the nature conservation objectives of the Pallas–Yllästunturi National Park is the disturbance caused to the nature types and species by the high number of tourists. As the National Park is located in a sensitive and slow-to-recover natural environment, the steering of the visitors and the control of the use is a demanding challenge. At the busiest resting places in the National Park, there are more than 50 000 visitors annually, and failure in lining the routes, waste management solutions, service and structure planning, as well as guidance and monitoring would create problems and damage. The primary target is to reach the protection and scenery values of the Pallas–Yllästunturi National Park as per the founding principles of the Park. Any operations of the tourism business which work against these targets are directed outside the area or are adapted for their structures and extent to the protection targets. The operation of the tourism areas in the Park should be adapted to the targets and operating principles of the National Park.

The National Park also plays an important role in the business activities of tourism and in finding the natural sources of livelihood, especially reindeer husbandry. The area of Pallas–Yllästunturi has a considerable economical effect for reindeer husbandry by offering possibilities for marketing of reindeer products and for organising activity services based on reindeer. Failure in integrating different forms of activity would weaken the commitment to the execution of the plan and the general approval of it. In case the adaptation of the ways of use into an ecologically sustainable whole fails, the wear caused by reindeer husbandry and recreational use together in the terrain and vegetation may cause serious problems for the nature preservation. Reindeer pasturage in the Park prevents effectively the reproduction of birch, which in the long run will change the structure of the trees and also affects the maintenance of the forest edge at its current level. Also, the vegetation in the field and bottom layers has suffered and been damaged in many places. So far, the off-

LIITE 18. 22(22)

road traffic has caused damage through wear and the increase of off-road traffic puts the protection of the nature types at risk. In order to reach the ecologically sustainable level of reindeer husbandry, the Reindeer Owners' Associations of the region are assisted in making plans for the reindeer management so that the operations take into consideration the protection values of the area, in for instance, the summer-time off-road traffic and in the pasture circulation arrangements. In general, reindeer husbandry is governed by Reindeer Management Act. The Management and Utilisation Plan has only slight effect on reindeer husbandry, and the carrying of the trade within the National Park will continue. In spite of the probable increase in the recreational use of the area, this will not be directed to more extensive areas than currently, and therefore, the quiet wilderness regions will be kept as the central pasture areas for reindeer husbandry.

The National Park executes the statutory conservation of the areas belonging to the conservation programme areas and the protection of the Natura 2000 nature types in the area. The studies on species performed for the establishment of the Park improve the observation of the endangered and directive species in the area. The realisation of the Management and Utilisation Plan will affect the ecological values of the area and the reaching of the conservation targets in a positive way by safeguarding development of the area in as natural a state as possible. The bedrock and other geological forms are maintained untouched and unbuilt, except for the mining areas. By means of the plan, the favourable level of the protection of the endangered and native biological populations and as natural a state as possible in the earth and water eco-systems can be safeguarded and their natural development enabled.

The maintenance of nature is a living condition for the tourism business. The municipalities of the region market the Fell-Lapland tourism area with the image of wellbeing services, in which the Pallas–Yllästunturi National Park plays an important role. The work input of the tourism and activity service businesses (about 100 companies), either using the structures of the National Park directly or by creating the image, was about 500 person years in the area in 2005. The visitors of the National Park use more than 50 million euros on the tours in the area. The production and maintenance of the service structures in the National Park employs the local people. The employment subsidies directed by the employment authorities is about 10 to 15 person years per annum. The indirect employing effect of the National Park on the wellbeing of the local people is very important. In Kolari, Kittilä, Enontekiö, and Muonio, tourism is also one of the most important future sources of livelihood. For its part, the National Park incorporates the Region of Fell-Lapland by creating employment and vigour to its villages.

As per the Management and Utilisation plan, the National Park will offer the local people activities, such as hiking, fishing, hunting, berry and mushroom picking also in future. The well tended winter and summer hiking routes also have health effects on the local people. Every year, the nature centres organise events with nature themes, such as nature soirees, where tourists and local people can accumulate information on nature. The nature centres and several nature paths offer the neighbourhood schools excellent possibilities for nature teaching. The nature centres also have a role in supporting culture and business life: the nature centre participates in cultural events and offers information on local entrepreneurs and services. The Fell-Lapland Nature and Culture Centre also houses the tourist information of the municipality of Enontekiö and the Enontekiö office of the Saami Parliament.

Vuodesta 2006 alkaen ilmestyneet Metsähallituksen C-sarjan julkaisut

- No 1 Metsähallitus 2006: Kurjenrahkan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 68 s.
- No 2 Metsähallitus 2006: Syötteen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 3 Metsähallitus 2006: Parikkalan Siikalahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 169 s.
- No 4 Metsähallitus 2006: Koitajoen Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 5 Metsähallitus 2006: Mietoistenlahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 92 s.
- No 6 Metsähallitus 2006: Levanevan hoito- ja käyttösuunnitelma. 66 s. (verkkojulkaisu)
- No 7 Metsähallitus 2006: Joutsenaavan–Kaita-aavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s. (verkkojulkaisu)
- No 8 Metsähallitus 2006: Luiron soiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 54 s. (verkkojulkaisu)
- No 9 Metsähallitus 2006: Näätävuoman–Sotkavuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s. (verkkojulkaisu)
- No 10 Metsähallitus 2006: Teuravuoman–Kivijärvenuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 11 Metsähallitus 2006: Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 51 s. (verkkojulkaisu)
- No 12 Metsähallitus 2006: Hossan retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 58 s.
- No 13 Metsähallitus 2006: Omenajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 64 s. (verkkojulkaisu)
- No 14 Metsähallitus 2006: Koskeljärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 79 s.
- No 15 Metsähallitus 2006: Haukisuon–Härkäsuon–Kukkonevan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 63 s. (verkkojulkaisu)
- No 16 Metsähallitus 2007: Olvassuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s.
- No 17 Metsähallitus 2007: Litokairan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 81 s.
- No 18 Metsähallitus 2007: Iso Tilansuo–Housusuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 41 s.
- No 19 Metsähallitus 2006: Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 123 s.
- No 20 Metsähallitus 2007: Salamajärven suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 131 s.
- No 21 Metsähallitus 2007: Älänteen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 60 s. (verkkojulkaisu)
- No 22 Metsähallitus 2007: Venenevan–Pelson Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 23 Metsähallitus 2007: Kermajärven rantojensuojeluohjelma-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 35 s. (verkkojulkaisu)

- No 24 Metsähallitus 2007: Siikavaaran hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 25 Metsähallitus 2007: Jämäsvaaran virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelma. 47 s. (verkkojulkaisu)
- No 26 Metsähallitus 2007: Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s. (verkkojulkaisu)
- No 27 Metsähallitus 2007: Otajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 84 s.
- No 28 Metsähallitus 2007: Kansanneva–Kurkineva–Muurainsuon, Kinkerisaarennevan ja Itämäki–Eteläjoen hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 45 s. (verkkojulkaisu)
- No 29 Metsähallitus 2007: Medvastön–Stormossenin alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 81 s.
- No 30 Metsähallitus 2007: Pyhä–Luoston kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 129 s.
- No 31 Metsähallitus 2007: Petkeljärvi–Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 101 s.
- No 32 Metsähallitus 2007: Hiidenportin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 33 Hokkanen, M. & Kanerva, T. 2007: Saltfjärdenin luonnonhoidon ja rakenteiden toimenpidesuunnitelma. 33 s. (verkkojulkaisu)
- No 34 Pirkanmaan ympäristökeskus & Metsähallitus 2007: Ekojärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 68 s. (verkkojulkaisu)
- No 35 Metsähallitus 2008: Viklinrimmen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 49 s. (verkkojulkaisu)

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-598-4 (nidottu)
ISBN 978-952-446-599-1 (pdf)

Julkaisua voi tilata osoitteella:

Metsähallitus
Asiakaspalvelut
PL 36
99801 IVALO
natureinfo@metsa.fi
www.metsa.fi

Puhelin: 0205 64 7702

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks